

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ULUSLARARASI TERÖRİZMDE NARKOTERÖRİZMİN ROLÜ:
DAEŞ VE FARC ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emin SUNAR

**Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları Programı**

MAYIS, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI TERÖRİZMDE NARKOTERÖRİZMİN ROLÜ:
DAEŞ VE FARC ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emin SUNAR
(Y2112.305003)

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Murat JANE

MAYIS, 2024

TEZ SINAV TUTANAĞI

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri üyeleri önünde, tarihinde tez savunma sınavı yapılan'nın tezi* ile** kararı verilmiştir.

JÜRİ

1. Üye (Tez Danışmanı) :
2. Üye :
3. Üye :

ONAY

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve sayılı kararı

(*) Oybirliği/Oyçokluğu hâli yazı ile yazılacaktır.

(**) Kabul kararı hâli yazı ile yazılacaktır.

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Uluslararası Terörizmde Narkoterörizmin Rolü: DAESH ve FARC Örneği” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../.....)

Emin SUNAR

ÖNSÖZ

Çalışma süreci bana hayatımın dönüm noktalarından oluştuğunu düşündüğüm süreçleri beraberinde getirdi. Varlığı, yaşamı, gümüş renk saçları, altın gibi kalbiyle beni Emin SUNAR yapan, kıymetli dedem Muammer SUNAR’a, mücadelesiyle çevresindeki herkese ilham kaynağı olan biricik Arya Doğa JANE’ye fiziken aramızda olmasalar da sonsuza dek hayatlarımızda unutulmaz izler bıraktıkları için minnettarım...

Her zaman koşulsuz destekleri için , bana sabrettikleri ve sadece akademik olarak değil, bir çok hususta önüme ışık oldukları için danışman hocam Dr. Murat JANE ve Dr. Hazar VURAL JANE’ye,

Çalışma sürecinde her zaman fedakarlıklarıyla yardımlarını esirgemeyen mesai arkadaşlarım kıymetli Narkotik Suçlarla Mücadele Hudut Büro Amirliği çalışanlarına, teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak Alex Haley aileyi şu şekilde tanımlar; Aile, akla gelebilecek her şekilde geçmişimizle bağ, geleceğimize köprüdür. Daima varlıklarını ve desteklerini beraberimde hissettiğim, koşulsuz sevgi ve sonsuz merhametlerini bir an olsun eksik etmeyen, geçmişimle bağımı kuvvetlendirip geleceğime güvenle ve ümitle bakmamı sağlayan aileme sonsuz teşekkürler.

Mayıs, 2024

Emin SUNAR

ULUSLARARASI TERÖRİZMDE NARKOTERÖRİZMİN ROLÜ: DAEŞ VE FARC ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; DAEŞ ve FARC terör örgütlerinin narkoterörizm ile ilişkilerindeki ve narkoterörizmden faydalanma biçimlerindeki benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik olarak çalışmada Nitel ve Süreç Analizi yöntemleri benimsenmiştir. Bu kapsamda çalışmanın giriş bölümünü takip eden ikinci bölümünde narkoterörizm kavramı ele alınmıştır. Bölümde narkoterörizmin tarihi, radikalleşmede ve örgütlerin maddi kazanımında narkoterörizmin rolü incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü ve dördüncü bölümünde ise; sırasıyla DAEŞ ve FARC örgütlerinin kuruluş, gerileme ve çökme dönemleri ele alınmış, ayrıca bu örgütlerin diğer örgütlerle ilişkilerine değinilmiştir. Çalışmanın beşinci ve altıncı bölümünde ise; sırasıyla DAEŞ ve FARC örgütlerinin narkoterör ilişkisi ortaya koyulmuştur. Çalışmada; her iki örgütün de finansman yöntemleri olarak uyuşturucu ticaretine başvurduğu ve bu süreçte diğer suç örgütleriyle önemli bağlantılar kurduğu ortaya koyulmuştur. Uyuşturucu ticaretinin, DAEŞ ve FARC'ın bölgesel güç ve etki kazanmalarında kritik bir rol oynadığı görülmüştür. Bununla birlikte örgütler arasında; uyuşturucu türleri, ticaret yöntemleri, operasyonel alanlar ve siyasi amaçlar açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır ve çalışmada açıklanan tanım ele alındığında FARC terör örgütünün narkoterörist bir örgüt olduğu açıklanıp DAEŞ'in ise tam olarak narkoterörist bir örgüt olarak tanımlanamayacağı ancak gelecekte narkoterörist bir örgüte dönüşme potansiyeli bulunduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Narkoterörizm, DAEŞ, FARC, Terör, Uyuşturucu.

THE ROLE OF NARCOTERRORISM IN INTERNATIONAL TERRORISM: THE CASE OF DAESH AND FARC

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the similarities and differences between DAESH and FARC terrorist organisations in their relations with narcoterrorism and the way they benefit from narcoterrorism. For this purpose, Qualitative and Process analysis methods have been adopted in the study. In this context, the concept of narcoterrorism is discussed in the second part of the study following the introduction. In this section, the history of narcoterrorism, the role of narcoterrorism in radicalisation and financial gain of organisations are examined. In the third and fourth chapters of the study, the establishment, decline and collapse periods of DAESH and FARC, respectively, are discussed, and the relations of these organisations with other organisations are also mentioned. In the fifth and sixth sections of the study; the narcoterrorism relationship of DAESH and FARC organisations is revealed respectively. The study reveals that both organisations resort to drug trafficking as a financing method and establish important links with other criminal organisations in this process. It has been observed that drug trafficking has played a critical role in DAESH and FARC's gaining regional power and influence. However, among organizations; There are significant differences in terms of drug types, trading methods, operational areas and political purposes, and when the definition explained in the study is considered, it is emphasized that the FARC terrorist organization is a narcoterrorist organization, and that Daesh cannot be fully defined as a narcoterrorist organization, but has the potential to turn into a narcoterrorist organization in the future.

Keywords: Narcoterrorism, DAESH, FARC, Terror, Drug.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
I. GİRİŞ	1
II. NARKOTERÖRİZM	6
A. Narkoterörizmin Tanımı ve Tarihsel Bakış	6
1. Uyuşturucu Ticaretinin Tarihsel Kökenleri	8
a. Afyon Savaşları	9
b. 20. Yüzyıl ve Uyuşturucu Kartelleri.....	10
c. Soğuk Savaş Dönemi ve Afganistan	12
d. Uyuşturucu ve Afrika Kıtası.....	12
e. Uyuşturucu Ticaretinin Küresel Etkileri.....	14
2. Fransız Bağlantısı.....	14
3. Savaşlarda Uyuşturucu Kullanımı	16
4. ABD'nin Uyuşturucuyla Savaşı.....	17
B. Radikalleşmede Narkoterörizmin Rolü	19
C. Terör Örgütlerinin Maddi Kazanımlarında Narkoterörizmin Rolü	21

D. Narkoterörist Örgütler	22
1. Özbekistan İslami Hareketi (IMU)	23
2. Tamil Eelam Özgürlük Kaplanları (LTTE)	24
3. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP/C).....	26
4. PKK/KCK-PYD/YPG Terör Örgütü	27
5. Aydınlık Yol Terör Örgütü (Shining Path / Sendero Luminoso - SL)	29
6. Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ).....	29
7. El-Kaide	31
8. Hizbullah.....	32
9. Ulusal Kurtuluş Ordusu/National Liberation Army (ELN) /Colombia	34
10. ETA	35
11. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)	36
12. Boko Haram	38
III. DAESH	40
A. Kuruluş	40
B. Gerileme ve Çökme	42
1. Gerileme.....	42
2. Çökme	44
C. Diğer Örgütlerle İlişkileri	46
IV. FARC	49
A. Kuruluş	49
B. Gerileme ve Çökme	51
1. Gerileme.....	51
2. Çökme	52
C. Diğer Örgütlerle İlişkileri	53
V. DAESH-NARKOTERÖR İLİŞKİSİ	55

A. Farqaeda.....	56
B. Taliban ile Uyuşturucu Trafığı	58
C. Eylemlerde Captagon Kullanımı	59
VI. FARC-NARKOTERÖR İLİşKİSİ.....	62
A. IRA-FARC Trafığı.....	63
B. Kokain Ticaretinin Önemi	65
C. Latin Amerika Gerilla Dayanışması	66
VII.SONUÇ.....	69
VIII. KAYNAKÇA.....	74
ÖZGEÇMİş.....	97

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AUC	: Autodefensas Unidas de Colombia Kolombiya Birleşik Öz Savunma Güçleri
DAEŞ	: Irak ve Şam İslam Devleti
DEA	: Drug Enforcement Administration Uyuşturucuyla Mücadele İdaresi
DHKP/C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ELN	: Ejército de Liberación Nacional Ulusal Kurtuluş Ordusu
EPL	: Ejército Popular de Liberación Halkın Kurtuluş Ordusu
ETA	: Euskadi Ta Askatasuna Bask Yurdu ve Özgürlük
FARC	: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri
FMLN	: Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional Ulusal Kurtuluş için Farabundo Martí Cephesi
FSLN	: Frente Sandinista de Liberación Nacional Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi
IRA	: Irish Republican Army İrlanda Cumhuriyet Ordusu
IMU/ÖİH	: İslamic Movement of Uzbekistan

Özbekistan İslami Hareketi

LTTE : Liberation Tigers of Tamil Eelam

KADEK : Kongreya Azadî û Demokrasiya Kurdistanê

Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi

KCK : Koma Civakên Kurdistanê

Kürdistan Topluluklar Birliğı

KONGRA/GEL: Halk Kongresi

PKK : Partiya Karkerên Kurdistanê

Kürdistan İşçi Partisi

PYD : Partiya Yekitiya Demokrat/Demokratik Birlik Partisi

THKP-C : Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cepesi

UNODC : United Nations Office on Drugs and Crime

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

YPG : Halk Savunma Birlikleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Kolombiya Potansiyel Kokain Üretimi ve Bölgesel Nöbetler, 2007-2016.63

I. GİRİŞ

Soğuk Savaş Dönemi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyetler Birliği arasındaki mücadele ile tanımlanan ve küresel güç dengelerinin belirgin bir şekilde iki kutba ayrıldığı bir zaman dilimi olarak tarihe geçmiştir. Bu dönemin bitişiyle birlikte dünya, yeni bir yapıya bürünmüş ve uluslararası ilişkilerde yeni tehdit unsurları ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle, ideolojik çatışmaların yerini etnik, dinî ve kaynak temelli çatışmalar almıştır. Aynı zamanda devletler arası savaşlar azalırken, devlet dışı faktörlerin -özellikle terör örgütlerinin- etkileri artmıştır. Bu yeni dünya düzeninde; ekonomik krizler, uluslararası terörizm, iklim değişikliği, düzensiz göçmen krizleri ve narkoterörizm gibi karmaşık tehditler ön plana çıkmıştır. Narkoterörizm, uyuşturucu ticareti ve terörizmin kesiştiği noktada yer almaktadır ve hem finansal kaynaklar hem de sosyal etki açısından terör örgütlerine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde, devletlerin güvenlik anlayışları bu yeni tehditlere adapte olmuş, geleneksel askerî tehditlerin yanı sıra, sınır ötesi organize suçlar ve narkoterörizm gibi konular da güvenlik politikalarının merkezine oturmuştur. Nitekim; Latin Amerika yoğunluklu ABD'ye yönelen kokain krizi, Vietnam Savaşı sonrası ABD genelinde uyuşturucu kullanımının önlenemez şekilde artışı, dönemin ABD başkanı Nixon'ın uyuşturucuya karşı savaş -War on Drugs- stratejisini devletin bir numaralı sorunu olarak açıklamasına neden olmuştur. Yukarıda da ifade edildiği üzere günümüzde de küresel güç konumunda bulunan ABD günümüze kadar 3 olguya karşı güvenlikleştirme (bir sorunu devlet meselesi/beka meselesi haline getirme- Kopenhag Okulu) uygulamıştır: uyuşturucu, terör ve komunizm. Buna istinaden narkoterörizmin terörizm çalışmaları alanında görece olarak daha az yer aldığı düşünülmektedir. Bu sebeple çalışmada genel olarak “narkoterörizm” kavramı açıklanacak ve FARC ile DAESH terör örgütlerinin ondan faydalanma biçimlerine değinilecektir.

Uyuşturucu geliri konusu daha çok literatürde terör örgütlerinin finansal açıdan faydalandıkları bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör örgütlerinin

bu yolla kaynak edinimi ise narkoterörizm olarak kavramsallaşmıştır. Ancak temel tanımına bakılacak olursa, uyuşturucu faaliyeti yürüten örgütlerin terörün her türlüünü amaçlarına hizmet eden yolda kullanmalarıdır. Nitekim terörizmin dâhi üzerinde tam anlamıyla karar birliğine varılmış bir tanım bulunmazken narkoterörizmin üzerinde anlaşılmış uluslararası olarak kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Öte yandan bir terör örgütünün narkoterörist bir örgüt niteliğini hangi kriterlere göre aldığı literatürde çokça tartışılan bir konu olarak göze çarpmaktadır. Konu hakkında Makarenko (2004)'nın suç-terör bağlantısı konseptine bakıldığında suç faaliyetleri ile terör eylemleri arasındaki dinamik ilişkinin vurgulandığı anlaşılmaktadır. Bu anlayışa göre başlangıç aşamasındaki suç faaliyetleri, öncelikle kişisel kazanç amacıyla yasa dışı eylemlerde bulunan bireyleri veya grupları içerebilir. Ancak siyasi motivasyonlar suç davranışıyla iç içe geçtiğinde, siyasi hedefleri olan organize suça geçiş meydana gelir ve bu süreklilik siyasi şiddetin, terörist faaliyetleri finanse etme ve sürdürme aracı olarak suç unsurlarını içerebilmektedir. Bu bağlantı; uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama ve silah kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetler yoluyla terörizmin finansmanı incelendiğinde özellikle önemlidir. Suç ve terörizmin bu şekilde bir araya gelmesi, kolluk kuvvetleri için önemli zorluklar teşkil etmekte ve her iki olguya da etkili bir şekilde karşı koymak için kapsamlı bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmacılar; terör örgütlerinin eylemlerinin siyasiliği, ekonomikliği, hedefi gibi kriterler ile terör örgütlerinin narkoterörist örgütler olup olmadıkları ile ilgili modellemeler sunmaktadırlar. Örneğin Ağkaya (2022) çalışmasında FARC örgütünün ulusal ve uluslararası aktörler tarafından tanınması sebebiyle tam olarak narkoterörist bir örgüt olarak tanımlanamayacağını savunurken, örgütün uyuşturucu faaliyetlerine bakıldığında narkoterörist nitelikler taşıdığından bahsetmektedir.

Pellerin'in (2014:25) çalışmasının uyuşturucu-terör bağı kısmına göre uyuşturucu kaçakçılığı ve terörist gruplarının çok farklı yaklaşımlar kullanılarak değerlendirilmesi ve sözü edilen bu gruplarla mücadele edilmesi gerekmektedir ve yazarın görüşüne göre, "narkoterörizm" terimini kullanmak yanıltıcıdır. Birincisi, terim bireyleri veya grupları itibarsızlaştırmak için geniş çapta ve gelişi güzel bir şekilde kullanılmıştır. Ancak terörist gruplarını "narkoterörist" olarak tanımlamak, onların saflarına militan katmalarını engellememiştir. İkinci olarak, El-Kaide gibi

terör örgütlerini “narkoterörist” olarak etiketlemenin, bu grupların altında yatan ideolojik boyutun gözden kaçırılmasına, terör örgütlerinin ve onların eylemlerinin daha basit suç biçimlerine indirgenmesine yol açma tehlikesi bulunmaktadır.

Terörizm ve organize suç arasındaki ilişki birçok araştırmaya konu olmuş ve bunun sonucunda çeşitli bakış açıları ve yorumlar ortaya çıkmıştır. Bazı akademisyenler terörizm ile organize suçun birleşimini vurgulayarak bu olguların bir süreklilik üzerinde çeşitli noktalarda kesişme eğiliminde olduğunu öne sürmektedirler (Okoli ve Nwangwu, 2023: 767) . Bu bakış açısı, terörizm ile organize suçun birbirine bağlı doğasının altını çizmekte, ortak özellikleri ve operasyonel yöntemleri arasındaki bağlantıları vurgulamaktadır. Ayrıca, terör örgütlerinin genellikle mevcut organize suç ağlarıyla kazan-kazan ilkesi dâhilinde siyasi ve askerî amaçlarına yönelik fon toplamak amacıyla organize suç yöntemlerini kullanmalarını geliştirebileceklerini ileri sürmektedir (Steenkamp, 2022). Ancak suç-terör bağının ampirik temeli, akademik literatürde bu yaklaşmanın anlaşılması ve ele alınmasındaki karmaşıklıkları ve zorlukları farklı bir tartışma konusudur (Santen, 2018). Bazı akademisyenler teröristlerin, başlangıçta yalnızca organize suç tarafından kendi organizasyonlarını ve hedeflerini finanse etmek için kullandıkları yöntemler olduğuna inanılan dolandırıcılık planlarının kullanımını benimsemesiyle, suç-terör bağının zaman içinde iş birlikçi niteliğini arttırdığını ileri sürmektedir (Perri ve Brody, 2011: 44,45). Bu bakış açısı, suç-terör bağlantısının gelişen ve uyarlanabilir doğasına vurgu yaparak bunun benzersiz zorluklar ve fırsatlar sunduğunu öne sürmektedir. Dahası, literatür suç-terör bağının ulusların güvenliğine doğrudan meydan okuduğunu ileri sürerek, sorun çözmeye yönelik çok önemli bir adım olarak bu yaklaşmanın derinlemesine anlaşılması ihtiyacını vurgulamaktadır (Wang, 2010). Bazı akademisyenler suç ve terörizm arasındaki paralellikleri sosyal psikolojik açıdan da araştırarak bu fenomenlerin birbiriyle bağlantılı doğasına ışık tutmuşlardır (Mullins, 2009). Dolayısıyla, suç-terör bağı karmaşık ve çok yönlü bir kavramdır; akademisyenler bu kavramın doğası, gelişimi ve sonuçları hakkında farklı bakış açıları sunmaktadırlar. Terörizm ve organize suçun yaklaşması, güvenlik ve kolluk kuvvetleri açısından önemli zorluklar ortaya çıkarmakta ve bu olgunun kapsamlı ve incelikli bir şekilde anlaşılmasını gerektirmektedir.

Bu çalışmada, bir terör örgütünün narkoterörist bir örgüt olarak adlandırılmasının temel kriteri, uyuşturucu faaliyetlerinden elde edilen maddi, operasyonel, taktiksel kazanımın örgütün varlığını devam ettirebilmesi için baş kriter niteliğinde olmasıdır. Başka bir deyişle, eğer bir terör örgütü uyuşturucu ticaretinden ya da salt olarak uyuşturucu maddelerden edindiği ekonomik ya da stratejik/taktiksel avantajlar sayesinde varlığını sürdürebiliyorsa, bu örgüt narkoterörist olarak nitelendirilmektedir. Bu çalışmada odaklanılacak nokta ise narkoterörizmin bir örgüt biçimi olarak adlandırılmasından ziyade örgütlerin ondan faydalanma biçimleri olacaktır. Çalışmada bu bağlamda FARC terör örgütüne odaklanılıp örgütün finanse edilmesinde narkoterörizmin rolü sorgulanacaktır. DAESH terör örgütünde ise yine örgütün narkoterörizmden ekonomik kazanımları, terör eylemleri, militan kazanma gibi noktalarına değinilip örgüt içi radikalleşmede narkoterörizmin rolü sorgulanacaktır. Çalışmadaki örgütlerin özel olarak seçilmelerinin nedenleri; temel doktrin farklılıkları, jeopolitik açıdan farklılıkları, narkoterörizmden faydalanma farklılıklarıdır. Ayrıca DAESH terör örgütünün başlangıçta bağlı bulunduğu El Kaide terör örgütünün FARC ile olan ilişkileri (Farqaeda) ve örgütlerin uyuşturucu ticareti bağıyla diğer terör örgütlerle olan ilişkileri, uluslararası güvenliğe tehditlerinin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Delfin'in (2010) çalışması ele alındığında ABD kolluk kuvvetlerinin ilk kez bir suç iddianamesinde aşırı İslamcılar ile FARC arasındaki noktaları ilişkilendirdiği belirtilmektedir. Ayrıca rota güvenliği konusunda El Kaide'nin etkin olduğu Batı Afrika rotası kullanılarak İspanya da faaliyet gösteren ETA(**Euskadi Ta Askatasuna – Bask Yurdu ve Özgürlük**) aracılığıyla Avrupa'yı hedef alan uyuşturucu ticareti rotasının etki alanını düşündüğümüzde uluslararası güvenliğe olan tehditlerin boyutu daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Literatürde bu iki örgütün narkoterörizm ile ilişkilerindeki farklılıklarını ve faydalanma biçimlerindeki benzerlik ve farklılıklarını yansıtan çalışmaya rastlanılamamaktadır. Her ne kadar iki terör örgütünü narkoterör bağlamında karşılaştıran çalışmaya rastlanılamasa da Doane'nin (2016) çalışmasında bu iki terör örgütünü sona erdirmeye yönelik yapılan askeri operasyonlar karşılaştırılıp; FARC'ın devamlılığı açısından kokain ticaretinin önemi ve DAESH'in devamlılığında petrol üretimi ve kaçakçılığının etkili olduğu vurgulanıp, Kolombiya'da FARC' a karşı havadan kokain arazilerinin etkisiz hale

getirilmesinin geçici bir etkisi olduğunun ve DAESH'e karşı havadan petrol sahalarına yapılan hava saldırılarının da kalıcı bir etkisi olmayacağı açıklanmıştır.

FARC ve DAESH ideolojik olarak tamamen farklı ideolojileri benimsemelerine rağmen uyuşturucu ticaretinde rota güvenliği sağlama, vergilendirme, organize suçlarla ilişkileri gibi hususlarda benzerlik gösterebilmektedirler. Ayrıca örgütlerin eylemlerinde; uyuşturucu kullanımı, eleman kazanma konusunda uyuşturucudan faydalanma biçimleri ve örgüt içi uyuşturucu kullanımları ve faydalanılan uyuşturucu türleri gibi noktalarda birbirlerinden ayrılabilirler. Bu nedenle bu tezin amacı; DAESH ve FARC terör örgütlerinin narkoterörizm ile ilişkilerindeki ve narkoterörizmden faydalanma biçimlerindeki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak literatürdeki bu boşluğu doldurmaktır. Dolayısı ile çalışmada yanıt aranan sorular şu şekildedir:

- DAESH terör örgütünün faaliyetlerinde narkoterörizmin rolü nedir?
- FARC terör örgütünün faaliyetlerinde narkoterörizmin rolü nedir?
- Bu iki örgütün narkoterörizm açısından faaliyetleri benzer midir?

Bu bağlamda narkoterörizm faaliyetlerinin örgütler için hayati önem arz ettiği, faydalanma farklılıkları olsa da uluslararası güvenliğe karşı oldukça tehdit oluşturdukları çıkarımına varılıp narkoterörizm ile mücadeleye yönelik önerilerde bulunmaktadır.

Çalışma, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplini altında Terörizm/Güvenlik Araştırmaları alanında şekillenmiştir. Konunun çeşitliliğinin anlaşılması ve amacına ulaşabilmesi açısından belirtilen örgütler narkoterörizm bağlamında irdelenerek; vaka çalışması çerçevesinde, nitel bir biçimde açıklayıcı bir anlatım dili kullanılarak açıklanmaktadır. Çalışmada bilimsel makaleler, tezler, uluslararası haber kaynakları, ansiklopediler, alan üzerine yazılmış kitaplar olmak üzere ikincil kaynaklar kullanılmıştır.

II. NARKOTERÖRİZM

A. Narkoterörizmin Tanımı ve Tarihsel Bakış

Son yıllarda büyük ilgi gören bir kavram olan narkoterörizmin literatürde yapılmış farklı tanımları bulunmaktadır.

Genel olarak bakıldığında narkoterörizm, terörizmle uyuşturucu arasındaki ilişkinin açıklanması için kullanılan bir kavramdır (Tekiner ve Kayabaşı, 2017). Narkoterörizm başlangıçta politik bir söylem olarak gündeme gelmiş sonrasında dönüşüme uğrayarak 1990'lardan itibaren literatüre girmiştir (Ağkaya, Genç Yılmaz ve Erkem Gülboy, 2022).

Narkoterörizm kavramı süreç içerisinde birçok faaliyete gönderimde bulunur şekilde terörist yöntemlerini kullanmakta olan uyuşturucu kartel liderlerini, uyuşturucu tacirleriyle terörist grupları arasındaki iş birliğini ve finansmanını uyuşturucu ticaretinden sağlamakta olan terörist örgütlenmelerini ve siyasal amaçları bulunan grupları gayr-ı meşru kılmak için yürütülen propaganda araçlarını tanımlamak için geniş bir çerçevede kullanılır hâle gelmiştir (Schmid, 2011).

Kavram ilk olarak 1980'lerde Latin Amerika ve Orta Doğu gibi bölgelerde uyuşturucu kaçakçılığı örgütleri ile terörist grupları arasındaki bağlantının belirginleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Narkoterörizm, uyuşturucu kartellerinin terör örgütlerine finansman kaynaklar ve koruma olmak üzere çeşitli faydalar sağladığı, teröristlerin ise uyuşturucu kaçakçılığını ve dağıtımını kolaylaştırdığı bu iki yasa dışı ağ arasındaki ilişkiyi tanımlamaktadır. Narkoterörizm kavramı ilk kez 1983 yılında Peru Devlet Başkanı Belaunde Terry tarafından ülkenin narkotik suçlarıyla mücadele eden kolluk birimine uyuşturucu çeteleri aracılığıyla yapılan saldırıları nitelemek için kullanılmıştır (Sharma ve Ravikumar, 2017: 40; Pellerin, 2014: 26).

Narkoterörizm; terör örgütleri ile uyuşturucu kartelleri arasında karşılıklı yarar sağlayan ittifakı ifade etmektedir. "Narkotik" kelimesi, "uyuşturmak" veya "sersemletmek" anlamına gelen Yunanca "narkotikos" kavramından türetilmiştir. Başlangıçta uykuya neden olan veya ağrıyı hafifleten maddelere atıfta bulunulmak

için kullanılsa da zamanla bu kavram, psikoaktif özelliklere sahip daha geniş bir ilaç yelpazesini kapsayacak şekilde evrilmiştir. Bu maddeler, bireyin zihinsel durumunu değiştirme, öfori, sedasyon veya algıların değişmesine yol açma yeteneğine sahiptir (Merriam-Webster, n.d.).

"Narkotik" ve "terörizm" kelimelerinin kaynaşması narkoterörizm kavramını doğurmuştur. "Terörizm" kavramı daha karmaşık bir etimolojiye sahiptir. Kökeni "büyük korku" veya "dehşet" anlamına gelen Latince "terrere" kelimesine kadar uzanmaktadır. Kavram, Fransız Devrimi sırasında ortaya çıkıp yaygın şiddet ve korku ile karakterize edilen bir dönem olan Terör Dönemi ile ilişkilendirilmektedir. Terörizm; siyasi, ideolojik veya dinî amaçlar için şiddet, yıldırma ve zorlama kullanımını ifade etmektedir.

Makarenko'ya (2004:132) göre narkotik maddelerin ticareti, terör örgütlerinin en önemli gelir kaynaklarından biri olmuştur. Uyuşturucu ticareti ve terörizm arasındaki bu simbiyotik ilişki, "narkoterörizm" olarak adlandırılmaktadır. Narkoterörizm kavramı, terör örgütlerinin uyuşturucu ticaretinden elde ettikleri gelirlerle finansman sağlamalarını, aynı zamanda uyuşturucu ticaretinin kontrolü için şiddet eylemlerine başvurmalarını ifade etmektedir.

DAE (Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi) narkoterörizmi; terör gruplarının veya bunlarla ilişkili bireylerin uyuşturucu maddelerin yetiştirilmesine, üretilmesine, taşınmasına veya dağıtımına doğrudan veya dolaylı olarak katıldıkları ve bu faaliyetlerden elde edilen gelirlerle ilgili bir terörizm alt kümesi olarak tanımlamaktadır (Hutchinson, 2002).

Björnehed (2004) ise çalışmasında; narkotik kaçakçılığı ve terörizmin benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymuş ve böylece narko-terörizm kavramına daha kapsamlı bir bakış açısı kazandırmıştır. Björnehed'e göre narkoterör kavramı, uyuşturucu ticareti ve terörizm arasındaki ilişkiyi ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu çerçevede, bir örgütün narkoterör örgütü olarak adlandırılmasına sebep olan faktörler arasında motivasyon ve amaçlar önemli bir yer tutmaktadır. Narkoterör örgütleri ekonomik kazanç elde etme ve siyasi hedeflere ulaşma gibi iki temel amaca hizmet etmektedir.

1. Uyuşturucu Ticaretinin Tarihsel Kökenleri

Uyuşturucu ticareti; tarihsel süreç içinde devletlerin politik, ekonomik ve sosyal yapısını derinden etkileyen faktörlerden biri olmuştur. Bu etki, zaman zaman ihtilaflara, diplomatik ilişkilerin zarar görmesine ve silahlı çatışmalara dahi yol açmıştır. Uyuşturucu ticaretinin bu denli önemli bir rol oynamasının altında yatan sebep, yüksek kar marjı ve ticaretin yasa dışı olmasından kaynaklanan risk faktörüdür. Ayrıca kütlesel olarak kaçakçılığının daha kolay yapılabilmesi ve maddi olarak kazanımının kolay ve otoriteler tarafından tespit edilebilirliğinin daha zor olması da diğerk faktörlerdendir. Bu sebeple uyuşturucu ticareti tarih sahnesinde farklı coğrafi bölgelerde ve farklı yöntem ve amaçlarda da olsa çalışmada belirtileceği gibi varlığını göstermiştir.

Uyuşturucu ticaretinin kökenleri, insanlık tarihi kadar eskidir. İlk kayıtlar, uyuşturucu maddelerin tıbbi, dinî ve keyfi amaçlar için kullanıldığını göstermektedir. Eski uygarlıkların yazıtları, uyuşturucu maddelerin kullanımını ve ticaretini belgelemektedir. Örneğin, Sümerlerin haşhaş kullanımına dair M 3400 yılına ait kayıtları bulunmaktadır. Bu dönemde haşhaş, ağrı kesici olarak kullanılmış ve çeşitli ritüellerde dinî bir madde olarak yer almıştır (Kumar, 2022:19).

Mısır, Yunan ve Roma uygarlıkları da haşhaşın tıbbi özelliklerinden faydalanmıştır. Bu dönemlerde, uyuşturucu maddelerin kullanımı genellikle sınırlı ve kontrol altında tutulmuştur. Ancak, bu maddelerin ticareti de gelişmiştir. Özellikle İpek Yolu'nun açılmasıyla birlikte, uyuşturucu maddelerin uluslararası ticareti hız kazanmıştır. İpek Yolu, Doğu ve Batı arasında bir köprü işlevi görmüş ve uyuşturucu maddeler de bu yolda taşınan mallar arasında yer almıştır (Courtwright, 2001:32, :130).

Orta ağ'da, İslam alimleri haşhaşın tıbbi kullanımına dair çalışmalar yapmış ve bu bilgiler Avrupa'ya Arap tüccarlar aracılığıyla geçmiştir. Bu dönemde Avrupa'da haşhaşın tıbbi kullanımı artmıştır. Aynı zamanda, dini ayinlerde ve halk hekimliğinde de kullanımı yaygınlaşmıştır (Renima vd., 2016).

Uyuşturucu tarihinin önemli bir figürü de Hassan Sabbah (1050-1124)'tır. Hassan Sabbah (1050-1124), İsmaili şii Müslümanların Nizari kolunun kurucusu olarak tanınmaktadır ve tarihsel kaynaklarda, özellikle Alamut Kalesi'ni merkez

üssü olarak kullanarak, Haşhaşilerin lideri olarak bilinmektedir (Daftary, 1992). Sabbah'ın etkisi, siyasi ve dinî hedefler doğrultusunda uyuşturucu kullanımını ve ticaretini bir güç aracı olarak kullanma yöntemleriyle öne çıkmaktadır. Haşhaşilerin adlarının kökeninin, haşhaş (afyon) kullanımından geldiği yönünde yaygın bir kanı vardır (Virani, 2007). Sabbah'ın stratejisi; inançlı militanlarına cennet vaadiyle bağlılık kazandırmak ve onları siyasi suikastlar için eğitmek amaçlı olmuştur. Bu süreçte, militanların psikolojik manipölasyon ve uyuşturucu maddelerle etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir. Alamut'un fedailerinin (özel savaşılar) düşmanlarını suikast yoluyla öldürdükleri ve bu eylemler için haşhaş ekstraktlarından elde edilen uyuşturucu maddeleri kullandıkları ileri sürülmektedir (Daftary, 2020). Lewis'e (2011:5) göre ise, bu iddiaların asıl kaynağı Marco Polo'nun seyahatnameleridir ancak kesin bir kanıt sunulamamaktadır.

Uyuşturucu ticaretinin genişlemesi, Avrupa'nın keşif çağıyla birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. Yeni Dünya'nın keşfi ve kolonizasyonu ile birlikte tütün, koka ve marihuana gibi yeni uyuşturucu maddeler Avrupa'ya getirilmiştir. Bu maddelerin popülerliği hızla artmış ve uluslararası ticaretin önemli bir parçası haline gelmiştir (Gootenberg, 2008:3-5).

a. Afyon Savaşları

Afyon Savaşları, 19. yüzyılın ortalarında gerçekleşen ve uyuşturucu ticaretinin uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisini dramatik bir şekilde ortaya koyan iki büyük askerî çatışmadır. İlk Afyon Savaşı 1839-1842 yılları arasında, İkinci Afyon Savaşı ise 1856-1860 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu savaşlar, Batılı güçler ile Qing Hanedanı'nın yönetimindeki Çin arasında meydana gelmiştir (Mao, 2016).

İlk Afyon Savaşı öncesinde, İngiltere ve diğer Batılı güçler, Çin ile ticaret dengesini lehlerine çevirebilmek için afyon ihracatını kullanmışlardır. O dönemde Çin, Batılı ürünlere karşı az ilgi gösterirken, Batılı devletler ise Çin'in çay, ipek ve porselen gibi ürünlerine büyük talep göstermekteydi. Bu durum, Batılı ülkelerin büyük ticaret açıkları yaşamasına sebep olmuştur. İngiltere bu dengesizliği gidermek için Hindistan'da yetiştirdiği afyonları Çin'e kaçak yollarla sokmuş, neticesinde büyük bir pazar oluşup halkta uyuşturucu bağımlılığı problemi baş göstermiştir. (Fay, 1997).

Çin'in afyon ticaretini yasaklaması ve bu yasağa uymayanları cezalandırma girişimleri, İngiltere ile olan ilişkilerini germiştir. 1839'da Çinli yetkililerin Guangzhou'da (o dönemdeki adıyla Kanton) bir İngiliz afyon deposuna el koyması ve stokları imha etmesi, İngiltere'nin askerî müdahalesine yol açmıştır. İngiliz donanmasının teknolojik üstünlüğü sayesinde Qing Hanedanı yenilgiye uğratılmış ve 1842'de Nanking Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Hong Kong İngiltere'ye bırakılmış ve beş liman şehri Batılı ticarete açılmıştır (Keyvan, 2021).

İkinci Afyon Savaşı, benzer sebeplerden dolayı başlamıştır. Qing hükümetinin Batılı güçlere daha fazla taviz vermek istememesi ve Batılı güçlerin ticari çıkarlarını daha da genişletme arzusu çatışmaya sebep olmuştur. Bu savaş sonunda Pekin Antlaşması imzalanmış ve Çin'in afyon ticaretini yasal hale getirmesi, Hristiyanlığın serbestçe yayılabilmesi ve Kowloon Yarımadası'nın İngiltere'ye devredilmesi gibi koşullar kabul edilmiştir (Keyvan, 2021).

Afyon Savaşları, modern Çin tarihinde "Yüz Yılın Utancı" olarak adlandırılan dönemin başlangıcıdır ve Çin'in Batılı güçler karşısındaki zayıflığının sembolü olarak görülmektedir. Aynı zamanda, bu savaşlar uluslararası uyuşturucu ticaretinin devlet politikaları üzerindeki etkisini ve bu ticaretten elde edilen gelirlerin devletler tarafından nasıl önemsendiğini açıkça göstermektedir. Bu tarihi olaylar, uluslararası hukukun gelişimine de katkıda bulunmuş ve egemen devletlerin iç işlerine müdahalenin meşrutiyetini sorgulamıştır (Mao, 2016:400-410).

b. 20. Yüzyıl ve Uyuşturucu Kartelleri

20. yüzyılın ortalarından itibaren uyuşturucu ticareti, uluslararası bir fenomen haline gelmiş ve özellikle Latin Amerika'da etkin olan uyuşturucu kartelleri bu ticaretin kontrolünü ele geçirmiştir. Bu karteller, sadece yasa dışı faaliyetleriyle değil, aynı zamanda siyasi etkileriyle de tanınmıştır (Karaağaç, 2019).

Latin Amerika'daki uyuşturucu kartelleri, özellikle Kolombiya ve Meksika gibi ülkelerde, kendi hükümetlerine meydan okumuş ve yer yer devletin otoritesini baskı altına alacak kadar güçlenmiştir. Bu kartellerin yükselişi, Pablo Escobar gibi figürlerle özdeşleşmiştir ve bu kişiler halk arasında halk kahramanı gibi görülse de, aynı zamanda şiddet ve yozlaşmanın simgesi olmuşlardır (Kenney, 2007).

Meksika'da Joaquín "El Chapo" Guzmán ve Sinaloa Karteli, dünyanın en güçlü uyuşturucu ticaret organizasyonlarından biri olarak tanınmaktadır. El Chapo; kaçışları, yakalanmaları ve sonunda ABD'ye iadesi ile tanınmaktadır. Bu kartel, Meksika ve ABD arasındaki uyuşturucu trafiğinde merkezi bir rol oynamıştır (Beith, 2010).

Kolombiya'da ise, Escobar'ın ölümünden sonra Cali Karteli ön plana çıkmıştır. Gilberto ve Miguel Rodríguez Orejuela kardeşler tarafından yönetilen Cali Karteli, 1990'ların ortalarında dünya kokain pazarının büyük bir bölümünü kontrol etmiştir. Bu kartel, daha düşük profilli ve daha az şiddet kullanarak faaliyet göstermiş olsa da, yine de büyük bir güç ve etkiye sahip olmuştur (Giraldo, 2005).

Brezilya'da ise PCC (Primeiro Comando da Capital) adlı örgüt, özellikle São Paulo şehrinde etkili olmuş ve hapishanelerden sokaklara kadar geniş bir ağ kurmuştur. PCC; uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı ve hırsızlık gibi suç faaliyetlerinde bulunarak büyük bir güce ulaşmıştır (Biderman vd., 2019).

Kartellerin gücü, uyuşturucu ticaretinden elde edilen astronomik gelirlerle desteklenmiştir. Bu gelirler sayesinde silahlanan ve özel ordu kurabilen karteller, bazen yerel yönetimler üzerinde fiili kontrol sağlamış ve de facto devlet gibi hareket etmiştir. Ayrıca, bu organizasyonlar uluslararası düzeyde de etki sahibi olmuş ve ABD gibi ülkelerle ciddi ihtilaflara yol açmıştır (Henderson, 2015:187).

Kartellerin etkinliği sadece yasa dışı ekonomiyi değil, aynı zamanda sosyal ve politik yapıları da etkilemiştir. Uyuşturucu ticaretiyle ilişkili şiddet ve yozlaşma, Latin Amerika'daki birçok ülkenin iç işlerine derinden nüfuz etmiştir. Bu durum, bazı bölgelerde hukukun üstünlüğünü zayıflatmış ve devlet mekanizmalarının erozyonuna yol açmıştır (Kenney, 2007:226).

Bu süreçte, ABD ve diğer uluslararası aktörler uyuşturucu ticaretiyle mücadele için çeşitli stratejiler geliştirmişlerdir. Ancak bu stratejilerin etkinliği tartışmalı olmuş ve zaman zaman uyuşturucu kartelleriyle mücadelede istenmeyen sonuçlar doğurmuştur. Örneğin, bir kartelin çökertilmesi, bazen güç boşluğunu doldurmak için daha şiddet eğilimli yeni grupların ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Karaağaç, 2019).

20. yüzyılın sonlarına doğru ve 21. yüzyılın başlarında, uyuşturucu kartellerine karşı mücadelede yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar

arasında alternatif kalkınma programları, hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi ve uluslararası iş birliği yer almaktadır (Kenney, 2007:223).

c. Soğuk Savaş Dönemi ve Afganistan

Soğuk Savaş Dönemi, Afganistan'ın siyasi ve ekonomik tarihinde dönüm noktası olmuştur. Özellikle 1979'da Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali, ülkenin uyuşturucu ticaretinde merkezi bir rol oynamasına neden olmuştur. Sovyet işgali sırasında, Afganistan dünyanın en büyük afyon üreticisi haline gelmiş ve bu durum, hem direniş gruplarının hem de bölgedeki diğer aktörlerin finansmanında kritik bir kaynak olarak kullanılmıştır (Rubin, 2002).

Afganistan'da üretilen afyonun büyük bir kısmı, morfin ve eroin gibi işlenmiş uyuşturucu maddelere dönüştürülerek batı pazarlarına kaçak yollarla sokulmuştur. Bu ticaret, savaş sırasında ve sonrasında çeşitli silahlı grupların finansmanında önemli bir rol oynamıştır. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Afganistan'da iç savaşın devam etmesiyle, uyuşturucu ticareti daha da artmış ve ülkenin ekonomisinin büyük bir bölümünü oluşturmuştur (Allan, 2004).

Bu dönemde Afganistan'ın uyuşturucu ticaretindeki rolünün artmasında, merkezi hükümetin zayıflığı ve yasal ekonomik fırsatların kısıtlılığı etkili olmuştur. Ayrıca, Taliban'ın 1996 yılında iktidara gelmesiyle birlikte, uyuşturucu ticareti daha sistemli bir hale gelmiş ve Taliban'ın en önemli gelir kaynaklarından biri olmuştur (UNODC, 2021).

Sovyetler Birliği'nin Afganistan'dan çekilmesinden sonra bile, uyuşturucu ticareti ülkedeki çatışmaları finanse etmeye devam etmiştir. Afganistan'daki uyuşturucu ticareti, hem bölgesel güvenlik hem de küresel uyuşturucu pazarları için önemli sonuçlar doğurmuştur (Rubin, 2000).

d. Uyuşturucu ve Afrika Kıtası

Afrika kıtası, özellikle Batı Afrika bölgesi, son yıllarda uyuşturucu ticaretinin önemli bir merkezi haline gelmiştir. Bu bölge, Güney Amerika'dan Avrupa'ya uzanan kokain ticaret rotalarının kilit bir geçiş noktasıdır. Batı Afrika'nın bu stratejik konumu, uluslararası uyuşturucu ticaretindeki aktörler için cazip bir durak noktası yaratmıştır ve bölge, hem transit hem de uyuşturucu ticaretinin yapıldığı bir alan olarak işlev görmektedir (UNODC, 2013).

Uyuşturucu ticareti yoluyla elde edilen gelirler, Batı Afrika'daki silahlı grupların ve terörist örgütlerin finansmanında önemli bir kaynak oluşturmıştır. Bölgede, özellikle kokain ticareti, bu örgütlerin finansmanında kritik bir rol oynamaktadır. UNODC raporları, Sahel bölgesinin Güney Amerika'dan Avrupa'ya uzanan kokain rotalarının önemli bir geçiş noktası olduğunu belirtmektedir (Lacher, 2012:5).

Boko Haram gibi terör örgütleri, Sahel bölgesindeki kontrol ettikleri alanlardan geçen Latin Amerika rotaları dahil kaçakçılık yollarını kullanarak uyuşturucu ticaretinden önemli gelirler elde etmektedirler. Bu gelirler, örgütün operasyonları için gerekli olan silah ve lojistik desteğin finansmanında kullanılmaktadır (Rock, 2016:10).

Gine-Bissau başta olmak üzere, zayıf devlet yapısı ve sınırlı güvenlik kapasitesi nedeniyle bir çok Batı Afrika ülkesi, uyuşturucu kartelleri için stratejik bir üs haline gelmiştir. Bu durum, ülkelerdeki ve çevresindeki silahlı grupların güçlenmesine ve etki alanlarını genişletmelerine olanak tanımıştır (Dziwornu, 2017).

Mali'de faaliyet gösteren silahlı gruplar da, uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirleri kullanarak varlıklarını sürdürmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığından sağlanan finansal kaynaklar, bu grupların askerî kapasitelerini artırmalarına ve bölgedeki istikrarsızlığı körüklemelerine yol açmaktadır (Dziwornu, 2017).

Bu örnekler, bölgede zaten mevcut olan istikrarsızlığı daha da artırmış ve terörizm ile uyuşturucu ticaretinin ilişkisini derinleştirmiştir. Uyuşturucu ticaretinin getirdiği yüksek kar marjları, devlet yapılarının zayıf olduğu ve etkin yönetimin eksikliğinin yaşandığı bölgelerde, yasa dışı faaliyetlerin ve şiddetin beslenmesine olanak tanımış, çalışmada açıklanacağı üzere farklı terör örgütlerinin ortak amaçlar uğruna ittifaklar yaptığı bir merkez haline gelmiştir..

Bu süreç, bölgesel güvenlik sorunlarını daha da karmaşık hale getirmekte ve uluslararası toplumun dikkatini çekmektedir. Ayrıca, uyuşturucu ticaretinin yol açtığı ekonomik ve sosyal sorunlar, Afrika ülkelerinin kalkınma çabalarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Uyuşturucu ticaretiyle mücadele edebilmek için bölgesel ve uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi ve etkin hukuk düzeninin tesisi ön plana çıkmaktadır (UNODC, 2013).

e. Uyuşturucu Ticaretinin Küresel Etkileri

Uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler, terör örgütlerinin operasyonlarını sürdürmeleri için gerekli olan finansal desteği sağlamaktadır. Bu durum, özellikle uyuşturucu üretiminin yoğun olduğu bölgelerde devlet otoritesinin zayıf olduğu alanlarda daha belirgin hale gelmektedir (Makarenko, 2004:138-139).

Uyuşturucu ticaretinin küresel etkileri, uluslararası güvenlik, sağlık ve kalkınma üzerinde derin ve geniş çaplı sonuçlar doğurmaktadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), uyuşturucu ticaretinin terörizm, silahlı çatışmalar ve yolsuzluk gibi uluslararası suçlarla olan bağlantısını belgelemektedir. UNODC'nin 2021 yılı raporuna göre, uyuşturucu ticareti, suç örgütlerinin finansmanında önemli bir rol oynamakta ve bu durum devletlerin iç huzurunu ve bölgesel istikrarı tehdit etmektedir (UNODC, 2021).

UNODC (2021), dünya genelinde uyuşturucu ticaretinin yıllık değerinin yüz milyarlarca dolar olduğunu tahmin etmektedir. Bu ticaretin büyüklüğü, uluslararası güvenlik üzerinde derin etkiler yaratmaktadır. Uyuşturucu ticareti, yasal ekonomilere zarar vermekle kalmayıp, aynı zamanda devlet yapılarını zayıflatmakta ve hukukun üstünlüğünü baltalamaktadır (Schmid, 2005).

Ayrıca, uyuşturucu ticaretiyle mücadelede kullanılan kaynaklar, terörle mücadele kaynaklarıyla rekabet etmekte ve bu durum terörle mücadele çabalarını zayıflatmaktadır. Terör rgtleri, uyuşturucu ticaretinden elde ettikleri gelirleri silah alımı, lojistik destek ve militanların eğitimi gibi faaliyetler için kullanmaktadırlar. Bu durum, uluslararası güvenliği tehdit eden bir dnę oluşturmaktadır (Cornell, 2007:212-212).

2. Fransız Bağlantısı

Uluslararası terörizmin finansmanında narkoterörizmin rolü, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artan bir öneme sahip olmuştur. Bu bağlamda, “Fransız Bağlantısı” veya diğer adıyla “French Connection”, uyuşturucu ticareti ve terörizm arasındaki ilişkilerin en çarpıcı örneklerinden birini teşkil etmektedir. 1950'lerden 1970'lerin başlarına kadar olan dönemde, Fransa merkezli uyuşturucu ağları, özellikle eroin ticareti üzerinden büyük bir etki alanı yaratmıştır (Scott, 2000:2).

Fransız Bağlantısı, Türkiye'den elde edilen morfin bazının Marsilya'daki laboratuvarlarda işlenerek Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçak yollarla sokulduğu bir ticaret ağıdır. Bu dönemde Marsilya, dünya eroin piyasasının en büyük tedarikçilerinden biri haline gelmiştir (Agar ve Reisinger, 2002:376) Ticaretin bu kadar geniş bir coğrafyaya yayılması ve yüksek kar marjları, çeşitli suç örgütlerinin yanı sıra terör gruplarının da ilgisini çekmiştir (Edwards ve Levi, 2008:372).

Narkoterörizm bağlamında Fransız Bağlantısı'nın önemi, uyuşturucu ticaretinin getirdiği finansal kaynakların terör eylemlerinin finansmanında kullanılmasına olanak tanımasıdır. Örneğin, 1960'lar ve 1970'lerde aktif olan Korsikalı gangsterler, hem uyuşturucu ticaretinde hem de politik çatışmalarda rol oynamıştır (Baldaro, Silvia ve Tommaso, 2019:50-54). Bu dönemde, uyuşturucu gelirlerinin bir kısmının terör eylemlerini finanse etmek için kullanıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır.

Soğuk Savaş'ın politik atmosferi içinde, Marsilya limanının komünist etkinliklerden korunması için CIA'nın Korsika mafyaları ile ilişki içinde olduğu da anlaşılmaktadır. Bununla birlikte CIA'nın, komünizmle mücadele amacıyla “Altın Üçgen” olarak bilinen Myanmar, Tayland ve Laos'u kapsayan uyuşturucu ticaret rotasını göz ardı ettiği vurgulanmıştır (Young vd., 1973).

Fransız Bağlantısı'nın çöküşü, 1970'lerin ortalarında Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'nın ortaklaşa yürüttüğü hukuk ve kolluk kuvvetleri operasyonlarıyla başlamıştır. Bu operasyonlar, uluslararası uyuşturucu ağlarını hedef alarak, narkoterörizmin finansal kaynaklarını kurutmaya yöneliktir (Belhabib vd., 2020). Ancak, bu çabalar bile tam anlamıyla başarıya ulaşamamıştır; zira uyuşturucu ticareti çok yönlü ve esnek bir yapıya sahiptir ve ticaretin merkezi kısa sürede başka bölgelere kaymıştır (Naylor, 2004: 3, 301). Bunun sonucunda Uyuşturucu ticaretinin sağladığı finansmanla terör grupları silahlanabilmekte ve uluslararası alanda güç kazanabilmektedir (Makarenko, 2004:139).

Fransız bağlantısının pozitif tarafına baktığımızda 1971 yılında ABD ve Fransa arasında uyuşturucu suçlarına karşı polis ortaklığı kurulması kararı çalışma açısından önemlidir (Marchant, 2012:8). Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin; Birleşmiş Milletler Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı ile Suç Önleme ve Ceza Adaleti Bölümlerinin 1997 yılında Viyana'da Birleşmiş Milletler

Ofisinde birleştirilmesi neticesinde kurulan bir ofis olduğunu düşündüğümüzde 1971 yılında alınan bu karar, uyuşturucu konusunda kolluk kuvvetleri açısından uluslararası birlik sağlanması gerekliliğini ortaya koyan ilk kararlardandır.

Uluslararası terörizmde narkoterörizmin rolünü anlamak için Fransız Bağlantısı'nın incelenmesi önemlidir. Bu örnek, uyuşturucu ticaretinin sadece ekonomik değil, aynı zamanda politik ve sosyal sonuçları olduğunu da göstermektedir. Zira bu süreçte uyuşturucunun üretimi ve dağıtım coğrafyaları nedeniyle ABD'nin Fransa ve Türkiye ile politik anlaşmazlıklar, yaptırımlar olmak üzere bir takım gerginlikler yaşaması ülkeleri diplomatik olarak etkiledikleri gibi, tarım üretimi yapan toplumda da problemler yaşanmasına neden olmuştur.

3. Savaşlarda Uyuşturucu Kullanımı

Savaş meydanlarında uyuşturucu kullanımının tarihi, savaşın kendisi kadar eski olup, antik çağlardan modern çatışmalara kadar uzanmaktadır. Askerlerin fiziksel ve psikolojik dayanıklılıklarını artırmak, korku ve yorgunlukla mücadele etmek amacıyla çeşitli uyuşturucu maddelerin kullanıldığı bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı sırasında, örneğin, methamphetaminlerin askerler arasında yaygın olarak dağıtıldığı ve kullanıldığı kaydedilmiştir. Bu tür uygulamalar, askerlerin uzun süre uyanık kalmalarını ve yüksek performans göstermelerini sağlamak amacıyla yapılmıştır (Rettig, 1999).

Savaşlarda uyuşturucu kullanımı, sadece fiziksel performansı artırmakla kalmamış, aynı zamanda askerlerin travmatik savaş deneyimleriyle başa çıkmalarına da yardımcı olmuştur. Vietnam Savaşı sırasında, Amerikan askerleri arasında marihuana ve eroin kullanımının yaygın olduğu rapor edilmiştir. Bu durum, savaşın psikolojik yükünü hafifletme çabası olarak görülmüştür (Robins, 1974:58). Ancak, bu tür uyuşturucu kullanımının uzun vadeli sonuçları, askerlerin hayatlarında ciddi problemlere yol açmıştır.

Modern çatışma ortamlarında uyuşturucu kullanımının etkileri, yalnızca bireysel askerlerin deneyimleriyle sınırlı kalmamaktadır. Terör örgütleri ve silahlı gruplar, operasyonlarını finanse etmek ve militanlarının savaşma kapasitelerini artırmak için uyuşturucu ticaretinden yararlanmaktadırlar (Makarenko, 2004). Afganistan'da Taliban'ın afyon ticaretinden elde ettiği gelirler, bu örneklerden yalnızca biridir (Felbab-Brown, 2005).

4. ABD'nin Uyuşturucuyla Savaşı

ABD'nin uyuşturucuyla savaşı, 20. yuzyılın son çeyreğinde başlayan ve günümüze kadar uzanan, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde etkileri olan geniş bir politika yelpazesini kapsamaktadır. Bu politikanın kökleri, Başkan Richard Nixon'ın 1971 yılında "bir numaralı halk düşmanı" olarak tanımladığı uyuşturucu kötüye kullanımına karşı savaş ilan etmesine dayanmaktadır (Gorriti, 2021). Nixon döneminde başlatılan bu politika, ardından gelen başkanlıklar tarafından da sürdürülmüş ve genişletilmiştir. Uyuşturucuyla mücadele, federal hükümetin öncelikli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir.

Uyuşturucuyla savaşın ana hedefleri, illegal uyuşturucu ticaretini engellemek, uyuşturucu kullanımını azaltmak ve uyuşturucu bağımlılığının yol açtığı sosyal ve ekonomik zararları minimize etmek olarak sıralanabilir (BBC News, 2012). Ancak bu hedeflere ulaşmak için izlenen yöntemler ve uygulamalar, yıllar içinde çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır.

Özellikle Latin Amerika lkelerinde uygulanan uyuşturucu ile mücadele stratejileri, bölgede sosyal ve siyasal istikrarsızlığa yol açmıştır (Vulliamy, 2012). ABD'nin desteklediği tarım alanlarının yok edilmesi ve zorla uyuşturucu ekimi yapan çiftçilerin yerlerinden edilmesi gibi uygulamalar, bölgede yoksulluk ve şiddeti artırmıştır. Ayrıca, bu politikaların uygulanması sırasında ortaya çıkan yüksek kr marjları nedeniyle, siyasi yolsuzluklar da artış göstermiştir (Gorriti, 2021).

Bununla birlikte; küresel çapta kokain kaçakçılığında ve tüketiminde önemli bir azalma görülmemiştir. Bu mücadeledeki başarısızlığın ana nedenlerinden biri, "Balon Etkisi" (El Efecto Globo) olarak sunulmaktadır. Balon etkisi, bir bölgedeki üretime yönelik baskıların artması sonucunda, üretim başka bölgelere kaymasını ifade etmektedir. Bu etki, mücadelede alınan önlemlerin yerel düzeyde etkili olmasına rağmen, genel olarak bölgesel veya küresel düzeyde bir azalmaya yol açmadığını göstermektedir. Yani, bir bölgedeki başarı diğer bölgede yeni bir sorun ortaya çıkarmaktadır (Moreno Pabn, 2018:3).

ABD içerisinde ise, uyuşturucuyla savaş politikaları, özellikle ceza adalet sistemi üzerinde derin etkiler bırakmıştır. 1980'ler ve 1990'lar boyunca uygulanan katı uyuşturucu yasaları ve ceza politikaları, büyük oranda Afrikalı Amerikalılar

olmak üzere azınlık toplulukları üzerinde orantısız bir etkiye sahip olmuştur (The Economist, 2012). Uyuşturucu suçları nedeniyle hapis cezalarında görülen artış, ABD'nin dünya genelinde en yüksek hapisane nüfusuna sahip olmasına yol açmıştır. Ayrıca, bu politikaların sosyoekonomik sonuçları da olmuş ve uyuşturucu suçları nedeniyle sabıka kaydı olan bireylerin eğitim ve iş bulma olanakları üzerinde kalıcı olumsuz etkiler yaratmıştır.

ABD'nin uyuşturucuyla savaş politikasının uluslararası terörizmle ilişkisi de önemli bir konudur. Uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerin terör örgütleri tarafından finansman aracı olarak kullanılması, "narkoterörizm" kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, ABD'nin uyuşturucuyla mücadele çabalarının terörizmle mücadeleye de katkıda bulunduğu savunulsa da, bu politikaların bazen terör örgütlerinin güçlenmesine yol açtığı ve yasa dışı uyuşturucu ticaretinin devam etmesine hizmet ettiği eleştirileri de mevcuttur (Vulliamy, 2012).

Söz edilen bilgilere dayanarak, ABD'nin uyuşturucuyla savaşı, sadece uyuşturucu ticareti ve kullanımını önleme amacıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeyde sosyal, ekonomik ve siyasal birçok sonucu da beraberinde getirmiştir. Bu politikanın gelecekteki yönü ve etkinliği, hem iç politika hem de uluslararası ilişkiler bağlamında sürekli bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Bu tartışmaların belki de en büyüğünü Başkan Richard Nixon döneminde İç İşlerden Sorumlu Başkan Yardımcısı John Ehrlichman başlatmıştır. ABD'nin uyuşturucuyla mücadelesi, resmî olarak 1970'lerde başladığı kabul edilse de, bu politikaların altında yatan gerçek motivasyonlar ve hedefler hakkında zamanla çeşitli iddialar ortaya atılmıştır. En çarpıcı iddialardan biri, Başkan Richard Nixon'ın dönemindeki iç politika başdanışmanı John Ehrlichman'a atfedilen ve uyuşturucuyla savaşın aslında bir siyasi manevra olduğunu öne süren açıklamalardır. Bu açıklamalar, Nixon yönetiminin, uyuşturucu politikalarını, özellikle Afrikalı Amerikalıları ve sol görüşlü aktivistleri hedef almak amacıyla kullandığını ima etmektedir.

Ehrlichman'ın iddiaları, Dan Baum tarafından 2016 yılında yayımlanan bir yazıda ortaya çıkmış ve şu sözlerle ifade edilmiştir:

"1968'deki Nixon kampanyasının ve sonrasında Nixon Beyaz Sarayı'nın iki düşmanı vardı: savaş karşıtı sol ve siyah halk. Ne dediğimi anlıyor musun? Savaşa karşı olmayı veya siyahi olmayı yasa dışı hale getiremeyeceğimizi biliyorduk, ancak halkın hippileri esrarla, siyahları eroinle ilişkilendirmesini sağlayarak ve ardından her ikisini de ağır bir şekilde suç sayarak bu toplulukları bozabiliriz. Liderlerini tutuklayabilir, evlerine baskın yapabilir, toplantılarını bölebilir ve her gece akşam haberlerinde onları karalayabiliriz. Uyuşturucu konusunda yalan söylediğimizi biliyor muyduk? Tabii ki yaptık." (Baum, 2016).

Bu ifadeler, uyuşturucuyla mücadelenin sadece bir halk sağlığı sorunu olmaktan öte, belirli sosyal gruplara karşı kullanılan bir baskı aracı olarak da işlev gördüğüne dair ciddi kanıtlar sunmaktadır. Bu durum ABD'nin uyuşturucu politikalarının etik temellerini ve adalet anlayışını sorgulamayı gerektirmektedir.

Ehrlichman'ın açıklamalarının ABD'deki uyuşturucu politikalarının anlaşılmasında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Ayrıca, bu açıklamaların uyuşturucu ile savaşın sosyal sonuçları üzerindeki etkilerini de göz önünde bulundurmak önemlidir. Bu bağlamda, uyuşturucu politikalarının etnik azınlıklar üzerindeki etkileri, hukuk sistemindeki ırksal eşitsizlikler ve bu politikaların toplum üzerindeki geniş kapsamlı sosyal ve ekonomik sonuçları gibi konuların ele alınması gerekmektedir.

B. Radikalleşmede Narkoterörizmin Rolü

Radikalleşme süreci, bireylerin veya grupların, mevcut sosyal, politik veya ekonomik düzeni radikal bir şekilde değiştirmeyi amaçlayan aşırı ideolojileri benimsemesi olarak tanımlanmaktadır. Terörizmle ilişkilendirilen radikalleşme, genellikle şiddet eylemlerine yol açan aşırı inanç ve davranışları ifade etmektedir. Narkoterörizm ise bu süreçte finansman sağlama, radikal ideolojileri yayma ve operasyonel kapasiteyi artırma yoluyla önemli bir rol oynamaktadır (Kurum ve Avcı, 2018).

Radikalleşme sürecinde narkoterörizmin rolü çok yönlüdür. Bir yandan, uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler terör örgütlerine mali kaynak sağlamakta; diğer yandan uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı şiddet ve yolsuzluk,

toplumsal huzursuzluğu ve devlet otoritesine olan güvensizliği artırmaktadır. Bu durum, radikal ideolojilerin yayılması için uygun bir zemin hazırlamaktadır.

Uyuşturucu ticaretiyle ilişkili şiddet, özellikle gençleri etkileyen bir faktördür. Şiddetin normalleşmesi ve yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirin cazibesi, gençleri radikal gruplara katılmaya teşvik etmektedir. Bu süreçte, radikal gruplar gençlere aidiyet duygusu, maddi kazanç ve ideolojik bir amaç sunmaktadır. Böylece, narkoterörizmin finanse ettiği şiddet döngüleri, radikalleşme sürecini hızlandırmaktadır.

Narkoterörizmin radikalleşmedeki rolünü anlamak için, terör örgütlerinin uyuşturucu ticaretinden nasıl faydalandıklarını incelemek gerekmektedir. Uyuşturucu ticareti, terör örgütlerine sadece mali kaynak sağlamakla kalmaz, aynı zamanda örgüt içindeki hiyerarşi ve disiplini de güçlendirir. Uyuşturucu ticaretiyle ilişkili şiddet ve yolsuzluk aynı zamanda devlet otoritesini zayıflatmakta ve böylece terör örgütlerine operasyonel bir avantaj sağlamaktadır (Sharma ve Ravikumar, 2017:41).

Radikalleşme ve narkoterörizm arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada; uyuşturucu ticaretinin, terör örgütlerinin ideolojik propaganda faaliyetlerini finanse ettiği ve radikalleşme sürecini kolaylaştırdığı belirtilmektedir (Shelley, 2014:219). Pacholska ve Wojciechowski (2023: 443) çalışmasında örgüt militanlarının radikalleşmelerinde uyuşturucu bağımlılığının önemli bir rolü olduğunu ve son yıllardaki terör saldırıların bir çoğunun bağımlı bireyler tarafından gerçekleştirildiğinin altını çizmektedir. Ayrıca, uyuşturucu ticareti ve terörizm arasındaki ilişkinin, küresel güvenlik için ciddi bir tehdit oluşturduğu ve bu tehdidin uluslararası düzeyde koordineli bir mücadele gerektirdiği vurgulanmaktadır (Cornell, 2007:216).

Uyuşturucu ticaretinin terörizmle olan ilişkisinin kesilmesi, terör örgütlerinin finansmanını sınırlamak ve radikalleşme sürecini yavaşlatmak için temel bir adım olarak görülmektedir. Bu nedenle, uyuşturucu ticaretiyle mücadele, terörizmle mücadele stratejilerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

C. Terör Örgütlerinin Maddi Kazanımlarında Narkoterörizmin Rolü

Uluslararası terörizm, 21. yüzyılın en büyük güvenlik sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör örgütlerinin finans kaynakları incelendiğinde, narkoterörizmin bu örgütler için önemli bir maddi gelir kaynağı olduğu görülmektedir. Narkoterörizm, terör örgütlerinin uyuşturucu ticareti ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilmesi anlamına gelmektedir (Patabendige, 2023: 2).

Narkoterörizm kavramı, ilk olarak 1980'lerin başında, uyuşturucu ticaretinin terörizmle olan bağlantısını tanımlamak için kullanılmıştır. Bu dönemde, özellikle Latin Amerika'daki bazı terör örgütleri, faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu ticaretine bulaşmıştır. Örneğin, Kolombiya'daki FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) örgütü, uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirlerle silahlanmış ve operasyonlarını genişletmiştir (Norman, 2018: 639).

Terör örgütlerinin finansman ihtiyaçları, eylemlerini sürdürmek için oldukça yüksektir. Bu ihtiyaçları karşılamak için birçok yönteme başvurmaktadırlar. Narkoterörizm ise bu yöntemler arasında en karlı olanlardan biridir. Uyuşturucu ticareti, yüksek kar marjı ve global pazarlara erişim imkanı sunmaktadır.

Terör örgütleri, uyuşturucu ticaretinden değişik yollarla gelir elde edebilmektedir. Bunlar arasında uyuşturucu üretimi, dağıtımı ve kaçakçılığı bulunmaktadır. Örneğin, Afganistan'da Taliban, ülkenin en büyük gelir kaynaklarından biri olan afyon ticaretine hakimdir (UNODC, 2021). Bu sayede örgüt, mali ihtiyaçlarını karşılamakta ve aynı zamanda bölgedeki siyasi etkisini arttırmaktadır.

Narkoterörizmin etkileri sadece maddi kazançlarla sınırlı değildir. Bu ilişki aynı zamanda devlet otoritesinin zayıflamasına, hukukun üstünlüğünün erozyonuna ve toplumsal yapıların bozulmasına yol açmaktadır. Uyuşturucu ticareti ile ilişkili terör örgütleri, yasa dışı faaliyetlerini meşrulaştırma ve genişletme fırsatı bulmaktadır (Belhabib vd., 2020).

Narkoterörizm, küresel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Uyuşturucu ticareti, uluslararası sınırları aşan bir faaliyet alanı olduğundan, terör örgütleri de bu ticaretten uluslararası bir düzeyde yararlanmaktadır. Örneğin, Orta Doğu, Asya ve Latin Amerika'daki terör örgütleri, uyuşturucu rotaları üzerindeki konumlarını kullanarak gelir elde etmektedirler. Taliban'ın Afganistan'daki afyon üretimi

üzerinden elde ettiği gelirler (UNODC, 2021) veya FARC'ın Kolombiya'daki kokain ticaretinden sağladığı finansman, terörizmin finansmanında uyuşturucu ticaretinin oynadığı rolü açıkça ortaya koymaktadır. Bu örnekler, narkoterörizmin yalnızca yerel veya bölgesel değil, aynı zamanda küresel bir mesele olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, uluslararası toplumu, narkoterörizmle mücadelede iş birliği yapmaya zorlamaktadır.

Terör örgütleri, narkoterörizmden elde ettikleri gelirleri çeşitli yöntemlerle aklamaktadır. Bu yöntemler arasında sahte şirketler kurma, kara para aklama ve diğer yasa dışı finansal işlemler bulunmaktadır (Jacobson ve Levitt, 2010). Bu süreçlerin girift yapısı, terör örgütlerinin finansal izlerini takip etmeyi zorlaştırmakta ve uluslararası çabaları engellemektedir.

Narkoterörizmin zararları sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ve siyasal düzeyde de hissedilmektedir. Uyuşturucu bağımlılığı, suç oranlarında artış ve sağlık sorunları gibi toplumsal meseleler, narkoterörizmin dolaylı sonuçlarıdır. Ayrıca, bu durum devletlerin iç işleyişine müdahale etmekte ve demokratik kurumların zayıflamasına yol açmaktadır.

D. Narkoterörist Örgütler

Devletler arası ilişkiler de narkoterör örgütlerin niteliklerini belirlemede etkili olmaktadır. Ekonomik olarak motive edilmiş örgütler, özellikle yargı ve kolluk kuvvetleri gibi devletin kontrol mekanizmalarını ele geçirmeye çalışırken, siyasi olarak motive edilmiş örgütler, devleti ve toplumu ideolojik inançlarına göre yeniden şekillendirmeyi hedeflemektedirler.

Hedef seçimi de bir örgütün motivasyonlarına göre değişebilmektedir. Siyasi motivasyonlarla hareket eden eylemler, genellikle mevcut güç yapısıyla bağlantılı yerleri hedef alırken, ekonomik motivasyonlarla hareket eden eylemler finansal kazanç sağlayacak hedeflere yönelme eğilimi gösterebilmektedir.

Eylemlerin doğası ve oluşturduğu güvenlik tehditleri de narkoterör örgütlerin karakterini belirleyip saldırının büyüklüğü, hedefin seçimi ve kullanılan silahlar açısından farklılık gösteren eylemler, bu örgütlerin oluşturduğu güvenlik tehditlerinin türünü tanımlamaktadır.

Bölgesel koşullar ve iş birliği potansiyeli de bir örgütün narkoterör niteliği kazanmasını etkileyebilmektedir. Faaliyet gösterdikleri bölgesel koşullar ve diğer gruplarla iş birliği yapma kapasiteleri, narkoterör örgütü olma yolunda belirleyici etkiler barındırabilmektedir.. Örneğin, bazı etnik ayrılıkçı veya dinî temelli gruplar gibi siyasi amaçları olan örgütler toplumu ve devleti değiştirmek isterken, uyuşturucu kaçakçıları ve üreticileri devlet yapısı içinde minimum devlet müdahalesi ile var olmak isteyebilmektedir.

DAE narkoterörizm tanımı ve Björnehed (2004) çalışması birlikte değerlendirildiğinde; İçişleri Bakanlığı tarafından 2016 yılında yayınlanan “Narkoterörizmle Mücadele” raporu ve Çakır’ın (2020) verdiği örnekler de esas alındığında narkoterörist/ uyuşturucu iltisaklı örgütlere aşağıdaki örnekler verilebilir:

1. Özbekistan İslami Hareketi (IMU)

IMU örgütü İslami grupların oluşturduğu bir tür koalisyon olup Özbekistan’da bulunan Kerimov rejimine yönelik faaliyet göstermektedir. Kökeni 1990’a kadar uzanmaktadır. Örgütün ilk faaliyeti Kerimov yönetimine yönelik yapılan cihat hareketidir. Bu hareketin başında ise Tahir Yoldaşev ve Cuma Namangani bulunmaktaydı. Yoldaşev, Özbekistan’ın bağımsızlık kazanması sonucu ortaya çıkan birçok siyasi partiden biri olan Adalet Partisi’nin lideri idi. Adalet Partisi İslami hukuk sisteminin (İslamcı siyasetin) Özbekistan sınırları içinde uygulanmasını ilk defa gündeme taşıyan parti olmuştur. Örgüt; 1992’de dört radikal İslamcı grup olan Adalet, İslam Laskarlari, Barak ve Tauba partilerini IMU altında birleştirmiştir (Baran, Starr ve Cornell, 2006:27).

Özellikle Ferghana Vadisi’nin Namangan şehrinde, şeriata dayalı bir yasal sistem uygulama amacı güden bu hareket, 1999 yılında internet sitesi aracılığıyla Özbekistan’da şeriata dayalı bir İslam Devleti kurma hedefini deklare etmiştir (Katzman, 2002: 19).

Yoldaşev, Özbekistan’da birçok İslamcı grubu Adalet Partisi çatısı altında toplamayı başardı. Ancak bu durum Kerimov yönetimini rahatsız etti. 1992-1993’te Kerimov yönetimi İslamcı gruplara yönelik harekete geçti. Böylece ileride ÖİH’e katılacak olan iki bine yakın eylemci Afganistan’ın ve Tacikistan’ın çeşitli bölgelerine kaçmak zorunda kaldı (Naumkin, 2003:3).

Kaçanların çoğu ilerleyen süreçte Tacikistan'daki iç savaşa katılmıştır. Bu durum neticesinde Adalet Partisi yasaklanmış, partinin birçok yöneticisi tutuklanmıştır. Yoldaşev başta olmak üzere partinin bazı liderleri kaçmayı başarmıştır.

Örgütün bir diğer lideri olan Cuma Namangani İslamcı Toyba Hareketiyle bağlantı kurarak sonrasında Tacik direnişi tarafından eğitilmiştir. Namangani, sonrasında Suudi istihbaratıyla temasa geçmiştir. Bu istihbarat aracılığıyla “Miram Şah” kampına gönderilmiştir. Namangani 1993'te Tacikistan'a dönmüş, 1998'de ise Yoldaşev ve diğer liderle birleşerek ÖİH'i kurmuştur (Mann,2002).

Örgütün asıl amacı; ülkedeki siyasi düzenin değişmesini sağlayarak İslami rejime dayalı bir yönetim kurmaktır. Amerika Birleşik Devletleri örgütü, 2000 yılında en tehlikeli terörist örgüt gruplarının bulunduğu listeye eklemiştir. Örgütün El-Kaide ile de bağlantısı bulunduğu yönünde çıkarımlar bulunmaktadır (Naumkin, 2003:61).

IMU, Orta Asya'daki uyuşturucu ticareti rotalarından elde ettiği gelirleriyle askerî, politik ve propaganda amaçlı aktivitelerini finanse etmektedir. Kuzey Afganistan'dan Güney Kırgızistan'a uzanan uyuşturucu rotasını kontrol altında tuttuğu ve bu yolla gelir sağladığı resmî kaynaklar tarafından bildirilmektedir (Björnehed, 2004:313).

2. Tamil Eelam Özgürlük Kaplanları (LTTE)

“Tamil sorunu; iktidarı elinde tutan ve nüfusun büyük bir kısmını oluşturan Sinhalalar ile hem en büyük etnik hem de dinî azınlık konumundaki Tamiller arasında yaşanan toplumsal çatışma sürecini ifade etmektedir.” (Öztürk, 2022: 331). Tamil sorunu, genel olarak Sri Lanka Adası'nda 1976'da başlamış 2009'a kadar da sürmüştür. Bu durum, 85.000 insanın yaşamını yitirmesine ve neredeyse yarım milyon insanın da yerlerinden edilmesi ile sonuçlanmış etnik temelli bir çatışma olarak açıklanabilir (Çınar, 2014). 1911'de Tamil Nadu'dan getirilen işçiler Hindu oldukları Budist olmadıkları için Sinhala halkı tarafından işgalci olarak görülmüş ve Ada toplumunun bir parçası olarak kabul edilmemişlerdir. 1948'de de Seylan'a bağımsızlık verildiğinde Sinhalalar çoğunluğu oluşturduğu için yönetime geçmiş ve Hindistan'dan getirilen bu işçileri kabul etmek istememişlerdir (Rajasingham, 2001).

Bağımsızlıktan sonra yaşanmış olan bütün bu olaylar iki grup arasındaki gerilimi arttırarak ayrılıkçı bir terör örgütünün -Eelam Tamil Kaplanları örgütünün- ortaya çıkmasına neden olmuştur (DeVotta, 2007).

1972’de Seylan, Sri Lanka Cumhuriyeti olarak değiştirilmiştir. Tamil gençlerin üniversitelere girişlerinde çeşitli sınırlamalar getirilmiştir. Bütün bu gelişmeler Tamil gençlerinin farklı silahlı gruplarda birleşmesine zemin hazırlamıştır. 1975’te Tamil gençler, bağımsız bir Tamil devleti kurmak için Tamil Eelam Özgürlük Kaplanları örgütünü kurmuştur (Çınar, 2014).

Demokratik Sosyalist Sri Lanka Cumhuriyeti’nde etnik kökenli sorunların neden olduğu ve sonrasında bağımsızlık hareketine dönüşmüş olan terörist örgütünün adı Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları veya Tamil Kaplanları olarak bilinmektedir (Öztürk, 2022: 316). Bu örgütün 1970’li yılların ikinci yarısından itibaren örgütlü bir şekilde yapılandığı dikkat çekmektedir. Ancak örgütün temel kökeni 1950’lere dayanmaktadır (O’Ballance, 1989: 3).

Sri Lanka’nın 1948 yılında elde ettiği bağımsızlığın ardından, ülkedeki politik dinamikler, Tamil azınlığının marjinalleşmesine ve dışlanmasına yol açmıştır. Özellikle 1956 sonrasında Tamil nüfusu içerisinde toplumsal şiddet ve radikalleşme eylemleri gözlemlenmiştir. Parlamentoda temsil edilen bazı Tamil partilerinin yanı sıra, 1970’lerden itibaren silahlı mücadeleye yönelen gruplar dikkat çekmiştir. Bu gruplar arasında en öne çıkanı, Ada’nın Kuzey ve Doğusunda bağımsız bir Tamil devleti yaratma amacı güden LTTE olmuştur.

LTTE’nin finansman kaynakları arasında küresel Sri Lanka diasporasından toplanan bağışlar önemli bir yer tutmaktadır. Ancak örgüt, insan ve uyuşturucu ticareti, korsanlık ve silah kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetlerden de büyük gelirler elde etmektedir. Sri Lanka Savunma Bakanlığı’nın raporlarına göre, LTTE özellikle Burma ve diğer Güneydoğu Asya ülkelerinden Avrupa’ya uzanan eroin ticaretinde aktif bir rol oynamaktadır. Örgüt, diğer terör örgütlerinde olduğu gibi uyuşturucu kaçakçılığı ve banka soygunculuğu gibi yasa dışı yöntemler aracılığı ile de finansal kaynaklarını güçlendirmektedir (Vaughn, 2011).

Dünya çapında faaliyet gösteren Tamil diasporası, düzinelerce organizasyon kurarak bağış toplama faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunun yanı sıra, deniz korsanlığı, uyuşturucu, insan ve silah kaçakçılığı gibi suçlardan elde edilen gelirin

yıllık 200 ila 300 milyon dolar arasında olduğu tahmin edilmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2016).

3. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP/C)

Devrimci Yol (Dev-Yol) hareketi THKP-C'nin devamı olma iddiası ile kurulmuştur. Ancak fikir ayrılıklarından dolayı bazı anlaşmazlıklar/bölünmeler yaşanmıştır. Bu sebeple Dursun Karataş Dev-Yol'dan ayrılmış ve 1978'te de Devrimci Sol adında yeni bir örgüt kurmuştur. Örgüt adını 1994'te gerçekleştirdiği kongre sonrasında "Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP-C)" olarak değiştirdi. Kuruluşlarını ise bir suikastle duyurdular. Temel amacı; Türkiye'deki anayasal düzeni yıkıp, bunun yerine komünist bir düzen kurmaktır. Örgüt parti ve cephe olmak üzere iki organdan oluşmaktaydı. Parti bölümü siyasal faaliyetler, propagandalar, eylemler gibi durumlardan sorumluydu. Cephe bölümü ise askerî faaliyetlerden ve silahlı eylemlerden sorumluydu. Örgüt, iktidarın seçimle değişmesinin mümkün olmadığını bundan dolayı da iktidarın ancak silahlı savaşla yıkılacağını savunmaktadır (T.C. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2016).

Türkiye'de 1970'lerin politik çalkantıları içerisinde doğan ve 1994 yılında Devrimci Sol (Dev Sol) örgütünün halefi olarak DHKP/C adını alan örgüt, uzun yıllar boyunca Türkiye'nin iç güvenlik sorunlarına neden olmuştur. DHKP/C'nin finansal kaynakları arasında uyuşturucu ticareti dâhil olmak üzere yasa dışı yollar da yer almaktadır. Örgütün uyuşturucu ticareti yaptığı ve bu yolla elde edilen gelirlerin terör eylemlerinin finansmanında kullanıldığı belgelenmiştir. Örneğin, 1995 yılında İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan Tunçbilek ve Karataş Operasyonunda, DHKP/C üyelerinin uyuşturucu ticareti yaptığı ortaya çıkarılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2016:28).

Örgüt, Türkiye tarafından bir terör örgütü olarak kabul edilmektedir. Ayrıca örgütü Türkiye'den başka AB ve ABD'de de terör örgütü olarak kabul etmektedir. "8 Ekim 1997'de ABD Dışişleri Bakanlığı, DHKP-C'yi Göçmenlik ve Vatandaşlık Yasası'nın 219. maddesi uyarınca Yabancı Terör Örgütü olarak tanımlamıştır. 31 Ekim 2001'de ABD Dışişleri Bakanlığı, DHKP-C'yi, 13224 sayılı düzenlenmiş şekliyle Başkanlık Kararnamesi uyarınca Özel Olarak Belirlenmiş Küresel Terörist olarak tanımlamıştır" (Rewards For Justice, 2024a).

Örgütün amacı Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmak ve ABD'nin ve NATO'nun Türkiye'deki varlıklarına zarar vermektir. Suikastler, intihar saldırıları, bombalı eylemler, silahlı saldırılar örgütün gerçekleştirdiği eylemler arasındadır. "10 Ağustos 2015'te ABD'nin İstanbul Başkonsolosluğuna yapılan saldırı, 31 Mart 2015'te İstanbul Adliyesinde Savcı Mehmet Selim Kiraz'ın şehit edilmesi, 1 Şubat 2013'te bir Türk güvenlik görevlisinin hayatını kaybettiği üç kişinin ise yaralandığı ABD Büyükelçiliğine bombalı saldırı yapılması" (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2022) örgütün son dönemdeki saldırılarına örnektir.

4. PKK/KCK-PYD/YPG Terör Örgütü

PKK terör örgütü; 27-28 Kasım 1978'de Diyarbakır'da gerçekleştirilen bir kongre ile kurulmuştur. Örgütün yapısına bakıldığında dönemin şartlarına göre zaman zaman değişikliğe gittiği görülmektedir. Örgüt adını 2002'de KADEK, 2003'te KONGRA/GEL, Mayıs 2007'de de KCK olarak değiştirmiştir. PKK'nın hedefi; Türkiye, Suriye, İran ve Irak olmak üzere dört ülkenin bazı kısımlarını içine alan bir bölgede bağımsız bir Kürdistan devleti kurmaktır. Bu amaç doğrultusunda örgüt bu dört ülkede farklı isimlerde kurduğu partiler aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmektedir (T.C. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2019; akt. Nuhoğlu, 2022).

Örgüt eylemlerini hayata geçirmek ve farklı gelirler elde etmek için uyuşturucu madde üretmeyi ve ticaretini yapmayı hem kolay hem de bol kazançlı bir yol olarak görmekte, uyuşturucu madde ticaretinin bütün alanlarında aktif bir şekilde yer almaktadır. Başlangıçta yapılan uyuşturucu organizasyonlarının faaliyetlerini görmezden gelmek ve sözde onların güvenliklerini sağlamak için belirli bir komisyon alan örgüt sonrasında bu işteki büyük kazançların farkına vararak işin içine dâhil olmuştur. Türkiye sınırları içerisinde uyuşturucu madde kaçakçılığını önlemek için yapılmakta olan çalışmalar ve gerçekleştirilen operasyon sonuçları bu örgütün uyuşturucu ile yakından bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2023).

İçişleri Bakanlığı (2016) örgütün uyuşturucu ticaretindeki rolünü şu şekilde sıralamaktadır:

- Uyuşturucu ticaretini bizzat koordine etmektedir.

- Türkiye sınırları üzerinden gerçekleştirilen uyuşturucu nakliyelerinden “vergi” adı altında haraç almakta ve bu yolla gelir sağlamaktadır.
- Avrupa'da uyuşturucu dağıtımında etkin bir rol oynamaktadır.
- Uyuşturucu imalatı yapan organizasyonlara yer temini ve koruma sağlamaktadır.
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yasa dışı kenevir ekimi yaparak aktif bir rol üstlenmektedir.

Ulusal ve uluslararası kaynaklardan elde edilen bulgulara göre PKK'nın uyuşturucu ticaretinden elde ettiği kazançlar şunlardır:

- DEA'nın raporuna göre PKK, eroin üretimi ve Avrupa'daki eroin piyasalarının önemli bir bölümünü kontrol ederek gelir sağlamaktadır.
- DEA'nın yöneticisi Asa Hutchinson, PKK'nın Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde uyuşturucu sevkiyatını vergilendirdiğini ve kaçakçıları koruduğunu belirtmiştir.
- İtalyan Mali Polisi'nin 1998 yılında yaptığı açıklamaya göre PKK, uluslararası uyuşturucu ticaretine doğrudan dahil olmuş ve yasa dışı yollardan gelir elde etmiştir.
- UNODC tahminlerine göre, Orta Asya ve Afganistan'dan Avrupa'ya yapılan uyuşturucu kaçakçılığından yıllık 5 milyar dolar gelir elde edilmekte ve bu gelirin yarısı PKK'ya gitmektedir.
- Almanya Başsavcılığı, Avrupa'da ele geçirilen uyuşturucunun %80'inin PKK ile bağlantılı olduğunu iddia etmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2016:45).

Örgütün teşkilatlanmasına bakıldığında yurt dışı teşkilat kısmının Ortadoğu'dan Batı Avrupa ülkelerine kadar içine aldığı dikkat çekmektedir. Bu alan dünyanın en önemli uyuşturucu ticareti güzergahlarından biri olan “Balkan Rotası”nın önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Örgütün bu rota üzerinde teşkilatlanmasının bulunması hem ürettiği hem de kaynağından ulaştığı uyuşturucu maddeleri bu güzergah sayesinde kolaylıkla nakledebilmeyi

sağlamaktadır. Örgüt uyuşturucu madde üretimi ve nakliyesi dışında Avrupa pazarlarında sokak satıcılığı da yapmaktadır. Çünkü sokaklarda eroinin fiyatı yükselmekte ve daha fazla kazanç elde etmektedir. PKK'nın en önemli gelir kaynaklarından birinin uyuşturucu ticareti olduğu uluslararası kaynaklarda yer almaktadır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2023).

5. Aydınlık Yol Terör Örgütü (Shining Path / Sendero Luminoso - SL)

Peru, yüzyıllarca İspanyollar tarafından sömürge olarak kullanılmış olan Güney Amerika toprakları arasında yer almaktadır. 1821'de İspanyollarla mücadeleye girerek bağımsızlığını kazanmıştır. Ülke beyazlar ve yerel halk olmak üzere ikiye ayrılmış durumdaydı. Yerlilerin yaşamakta olduğu yüksek yerlerin devlet tarafından kontrolü daha zordu. Örgüt 1970'de And Dağlarındaki Ayachucho bölgesinde kurulmuştur. Örgüt ilk kurulma aşamasında bölgedeki yerli halkın fakirliğini ve yaşadıkları eşitsizlikleri gündeme getirerek halkın desteğini kazanmak istedi. Örgütün fikir ve isim babası Jose Carlos Mariategui, kurucu lideri ise Manuel Ruben Abimael Guzman Reynoso'dur. SL Peru'daki aktif örgütler içerisinde diğerlerinden daha öne çıkmaktadır. Ayrıca örgüt, dünya genelindeki son yılların en kanlı örgütlerinden biri olarak bilinmektedir (Varol, 2020).

Örgütün hücresel yapısına bakıldığında her hücrede beş ile dokuz arasında üye yer almaktadır. Ayrıca her hücrede en az bir kadın bulunmakta ve bu kadınlar da çeşitli pozisyonlarda görev almaktadır (Delgado, 2024:35-37).

Varol (2020), örgütün ana para kaynağının dıştan gelen yardımlardan oluşmadığını; örgütün para kaynağının banka soygunlarından, kokain ticaretinden, yerel halkın desteğinden ve rehine eylemlerinden sağladıklarını; özellikle yerel halk desteğinin ve kokain ticaretinin önemli olduğunu ifade etmektedir.

6. Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ)

Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) Türkiye'de 40 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Örgütün planlayıcısı ve lideri Fetullah Gülen'dir. Fethullah Gülen emekli vaiz ve ilkokul mezunu biridir. FETÖ devletin içine girmiş elemanları aracılığıyla yasa dışı dinleme, kayda alma ve kaset gibi kumpaslarda bulunmuştur. Örgüt bu tür faaliyetleri; kendine alan açma, rakiplerini devre dışı bırakma gibi durumlarda kullanmıştır (Öztürk, 2018: 176).

Örgüt lideri Gülen 1980'lere kadar olan dönemde kendini dini bir lider olarak pazarlamış halkın desteğini yanına almayı başarmıştır. Bu dönemde öğrenci evleri açılmış az da olsa yurtlar yapılmıştır. Ayrıca ülke dışı gizli temaslar kurulmuştur (Keleş, 2017).

FETÖ hiyerarşik ve ağ modelin özelliklerini bir arada bulunduran hibrit organizasyon modeline sahiptir. Örgüt; göreceli yoksunlukları, dinî ve mistik inaçları istismar ederek, öğrencileri hedef alarak eleman temininde bulunmakta, eleman temin ederken de zeki ve eğitimli bireylere odaklanmaktadır. Ayrıca örgütte tabandan tepeye kadrolaşma ve örgüt içinde mutlak bir otoriteye tabii hareket edilmektedir (Sert, Demir ve Avcı, 2020:4).

FETÖ kurulduğu andan itibaren kapalı bir cemaat olarak görülmüş, sonrasında organize bir suç örgütüne dönüşmüş ve en sonunda şiddet içerikli eylemlere yönelmiştir. Örgüt 1960'lı yıllarda başlayan uzun süreli bir stratejinin ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgüt genel olarak; gerek uyguladığı yöntemler gerek eylem tipleri gerek yurt dışı bağlantıları gibi birçok özelliği ile benzer örgütlerden farklılık göstermektedir. Örgüt hem hiyerarşik hem de karma bir özelliğe sahiptir. Hedeflerini gizlemek için sürekli olarak söylemlerini değiştirmekte, gerektiği durumlarda geri adım atmaktan kaçınmamakta, gerektiği durumlarda her türlü baskı, şiddet, şantaj, tehdit ve suikastı uygulamaktan çekinmemektedir (Sert, Demir ve Avcı, 2020:18).

Yıldırım (2022) tarafından yapılan habere göre “Bataklık Operasyonu” kapsamında yapılan itiraflar sonucunda FETÖ'nün uyuşturucu şebekeleri ile olan bağlantısı ortaya çıkmıştır. Operasyon kapsamında Halil Aslantaş'tan alınan itiraflar FETÖ ve uyuşturucu kaçakçılarının iş birliğini ortaya koymuştur. Aynı iddianemeye göre uyuşturucu şebekesinin uluslararası kaçakçılık güzergahları Brezilya, Ekvator ve Avrupa ülkeleri arasında çizilmiş ve kaçakçıların uyuşturucu ticaretinden kazandıkları paranın önemli bir bölümünü PKK ve FETÖ'ye aktardıkları ifade edilmiştir.

Şahin (2018) tarafından yapılan haberde ise Türkiye sınırları içinde yapılan operasyonlar sonucunda FETÖ'nün zehir tacirleri ile iş birliği yaparak para kazandığı tescillenmiştir.

Yine 2016'da yapılan bir başka habere göre Diyarbakır Adliyesi'nden 500 kilo uyuşturucunun çalınarak mafyaya satılmasının arkasından da FETÖ çıkmıştır (Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 2016), (Erdem, 2016).

Yapılan bu haberler FETÖ'nün uyuşturucu ile bağlantısını ve uyuşturucu kaçakçılığından gelir elde ettiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca İstanbul'da ABD konsoloslğu uyuşturucu ile mücadele bölümünde kritik bir pozisyon olan irtibat görevlisi ünvanıyla çalışan Metin Topuz'un Fetö üyeliği sebebiyle suçlu bulunup tutuklanması özellikle örgütün uyuşturucu konusundaki aktivitelerinin anlaşılması açısından önemlidir. Zira ABD diplomatik misyon görevlisinin tutuklanması ABD tarafından sert bir şekilde kınanmış, ABD – Türkiye ilişkilerinde vize krizi gibi bir takım diplomatik sorunlara sebep olmuştur. Bu davaya konu belgelerin ABD'deki Fetö iltisaklı soruşturmalar ayağında görevli olan savcı Preet Bharara'nın; çalışmanın FARQAEDA kısmında belirtilen ve FARC& El Kaide bağlantısına şüphe oluşturan davanın savcısı olması dikkat çeken başka bir gelişmedir. Metin Topuz'un Savcı Bharara ve Türkiye'deki darbe girişiminde bulunan FETÖ üyeleri ile irtibat sağladığı kuvvetli iddialar arasındadır (Southern District of New York, 2012; Güneş, 2017).

7. El-Kaide

El-Kaide örgütü 1989'da Usame bin Avad Bin Ladin önderliğinde Afganistan'daki işgalci askerî güçlerine karşı savaşmakta olan Arapları bir araya getirmek ve onlara liderlik yapmak için kurulmuş bir topluluktur. El-Kaide isimli bir kampta bir araya getirilmişler ve örgütün ismi de bir araya getirildikleri bu kamptan gelmektedir (Aldırmaz, 2017:16).

El-Kaide'nin amacı; Batı'nın Müslümanlar üzerindeki etkisini yok etmek, Müslüman ülkelerdeki “mürtet” hükümetleri devirmek ve sonrasında uluslararası düzende kendi şariat hukuku ile yönetilen bir ümmet halifeliği kurmak için faaliyetlerde bulunmaktır. Örgütün bu hedefleri 1996'da ABD'ye savaş ilan ettiğinden beri değişmemiştir. Örgütün halihazırdaki gücü daha çok Orta Doğu, Afrika ve Asya'daki bağlı örgütlenmelerinden kaynaklanmaktadır.

El-Kaide örgütü çok büyük kitlesel zararlar da veren başta 11 Eylül saldırıları olmak üzere birçok saldırıdan sorumludur. Örgüt 8 Ekim 1999'da ABD Dışışleri

Bakanlığı tarafından Yabancı Terör Örgütü olarak tanımlamıştır (Rewards For Justice, 2024b).

Bütün terör örgütleri gibi El-Kaide terör örgütü de eylemlerini gerçekleştirebilmek, askerlerini eğitebilmek, onların barınma, yiyecek ve diğer giderlerini karşılayabilmek için finansal kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Bu kaynakların bir kısmını -görünürde- yasal kaynaklar bir kısmını da yasa dışı kaynaklar oluşturmaktadır. Özellikle uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı El Kaide'nin önemli yasa dışı kaynaklarını oluşturmaktadır. Uyuşturucu maddenin taşınmasının kolay olması, yüksek miktarda kâr elde edilmesi ve talebin çok olması El Kaide'nin dikkatini çekmiştir. Nitekim, 2006 yılında yapılan bir çalışmaya göre dünya genelinde üretilen haşhaşın %90'ına yakını Afganistan'da üretilmiştir. Gerek ülke içinde gerekse de ülke dışında uyuşturucuya olan talep nedeniyle El Kaide, uyuşturucu madde kaçakçılığından büyük miktarda gelir elde etmektedir. Uyuşturucu madde ticaretinden büyük gelirler elde eden El Kaide, 1990'lı yılların başlangıcıyla Latin Amerika'da uyuşturucu madde faaliyetleri yürüten örgütlerle de bağlantılar kurmuştur (Erdoğan, 2018:57).

Cristiani'nin (2010) yazısına göre Afrika'daki uyuşturucu kaçakçılığında lider rol üstlenmek, El-Kaide'nin faaliyetlerini kazançlı, sabit ve nispeten istikrarlı bir gelir kaynağı yoluyla finanse etmesine olanak tanımaktadır. Çünkü uyuşturucuya olan talep hem istikrarlı hem de yüksektir. Uyuşturucudan sağlanan gelirler örgütün silahlar ve gerekli diğer teçhizat için ödeme yapmasına ve üyelerine iyi ve düzenli ödeme yapmasına da yardımcı olmaktadır.

8. Hizbullah

Örgüt, başta ABD ve AB olmak üzere birçok batılı ülke tarafından terör örgütü olarak kabul edilmektedir. Buna karşılık İsrail ile içinde bulunduğu mücadeleden dolayı da birçok Müslüman ülke ve Ortadoğu ülkesi tarafından saygı duyularak desteklenmektedir.

Örgüt emsallerinin aksine kendini gizleyen bir örgüt değildir. Örgütün ikamet ettiği yer Lübnan olmakla birlikte birçok Avrupa ülkesinde kolları bulunmaktadır. Örgütün kendine ait marşı, bayrağı, televizyon ve gazetesi bulunmaktadır (Köse, 2006:32).

Örgütün Lübnan'da kuruluşu 1957'de İran'dan Lübnan'a gelmiş olan Şii din adamı İmam Musa El-Sadr'a dayanır (Karagiannis, 2009). Hizbullah 1982'de örgütlenmeye başlamış, 16.02.1985'te "Parti Programı"nı okuyarak kuruluşunu ilan etmiştir. Hizbullah çeviri olarak "Allah'ın Partisi" anlamına gelmektedir (Sergani, 2011; akt. Köprülü ve Çiftçi, - :90).

Lübnan'da Şii nüfusu üst düzeydedir. Örgütün tabanı da mezhep olarak Şiilerden gelmektedir. İran'nın devrimle birlikte kendi idolojisini yayabileceği alanlardan biri -mezhepsel bağlılıktan dolayı- Lübnan idi. Örgütün kurulmasındaki en büyük etken İsrail'in Lübnan'ı istila etmesidir. Örgüt İsrail'i Lübnan topraklarından çıkarmak amacı ile kurulmuştur (Dorvan,1999; akt. Tozlu, 2016).

Lübnan'da bulunan Şiilerin büyük bir kısmı Hizbullah'a sempatican olsa da siyasi alanda desteklememekte, ondan sonra ikinci Şii grubu olan Emel hareketine oy vermektedir (Bozkurt, 2014).

Aslında örgütün yapısını iyi anlamak için iki dönemde incelemek yerinde olacaktır. Birinci dönem 1982-1987, ikinci dönem ise 1987'den günümüze kadardır. İlk dönemde Hizbullah'ın net bir yapısı bulunmamakta idi. Birbirlerinden bağımsız olarak hareket eden Şii ve direniş grupları kendilerini Hizbullah olarak adlandırmaktaydı. Ayrıca Emel hareketinden ayrılanlar da aynı şekilde kendilerini bu şekilde tanımlamakta idiler. Bu ufak grupların başarılarının artması ile Hizbullah'ın popülerliği de arttı. Bu sayede İran'da Hizbullah yapılanması oluşmaya başladı (Dorvan,1999; akt. Tozlu, 2016).

Levitt'in (2012) yazısına göre Hizbullah'ın küresel narkotik endüstrisine girişi 1970'lerde Bekaa Vadisi'nde başlamıştır. Grup, operasyonel amaçlarla İsrail-Lübnan sınırında köklü uyuşturucu kaçakçılığı yapan hatları kullanmıştır. Örgütün, tarihsel uyuşturucu ticareti yolları zamanla büyümüş ve Hizbullah'ın Güney Amerika'dan, Batı Afrika üzerinden Avrupa'ya erişmesine olanak sağlamıştır. Süreç içerisinde Hizbullah, uyuşturucu kaçakçılığı girişimlerini önemli ölçüde genişletmiş ve kurumsallaştırmış ki grup yakında sınır ötesi yasa dışı uyuşturucu faaliyetleri yoluyla diğer tüm finansman kaynaklarının toplamından daha fazla para toplayabilecek duruma gelmiştir.

Okuduci (2021) tarafından yapılan haberdeki iddialara göre Hizbullah, Lübnan ve Suriye'de hakim olduğu bölgelerde captagon hâpı imal etmekte ve Hint

keneviri ekmektedir. Örgüt, Lübnan'ın bütün gümrük kapılarını ve limanlarını uyuşturucu ticareti için kullanabilmektedir. Bekaa Vadisi'nin ve Hermel bölgesinin örgütün uyuşturucu üretim merkezi olduğu ifade edilmekte ve bu bölgelerdeki çiftçilerin yıllardır herhangi bir engelleme ve cezai yaptırıma maruz kalmadan uyuşturucuda kullanılmak üzere Hint keneviri ektiği belirtilmektedir.

Hüseyni'nin (2023) yazısına göre Hizbullah'ın Latin Amerika'daki varlığı çok köklü ve 40 yıl öncesine dayanmaktadır. Örgütün ağlarının çoğu; uyuşturucu kaçakçılığı ve kara para aklama gibi yasa dışı faaliyetlerle Lübnan'da örgütün varlığını finanse etme, bütün terörist faaliyetlerine lojistik ve altyapı sağlama amaçlarına hizmet etmektedir. Hizbullah'ın, özellikle uyuşturucu kaçakçılığı yoluyla gelir elde etmenin bir aracı olarak Latin Amerika'da kendine yer edindiği ifade edilmektedir. ABD hükümetine ait ve 2000'den fazla yabancı uyuşturucu baronunun listelendiği belirtilen bir rehberde göre yetkililer bu baronların neredeyse 200'nün Hizbullah ile bağlantılı veya ona bağlı olduklarını söylemektedirler. Uzmanlar ise Hizbullah'ın uyuşturucu ve kara para aklama ağlarıyla bağlarını sürdürdüğüne dikkat çekmektedirler. Ayrıca Meksika Sinaloa kartelinin ABD-Meksika sınırı altında, Hizbullah'ın Lübnan ile İsrail arasında inşa ettiği tünellere benzer uyuşturucu kaçakçılığı tünelleri inşa etmesine de yardım ettiği ifade edilmektedir.

9. Ulusal Kurtuluş Ordusu/National Liberation Army (ELN) /Colombia

Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN), Kolombiya'daki en eski ve en güçlü isyancı gruplardan biridir. Ülkenin kritik bölgelerini (özellikle uyuşturucu kaçakçılığıyla bağlantılı olanları) kontrol altına almayı amaçlamakta ve Kolombiyalı yetkililerle sık sık silahlı çatışmalara girmektedir. ELN'nin, Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri – Halk Ordusu (FARC-EP) ve FARC'ın bir başka muhalif grubu olan Segunda Marquetalia da dâhil olmak üzere diğer Kolombiyalı isyancı gruplarla ilişkileri bulunmaktadır.

Ordu Kolombiya genelinde faaliyet göstermektedir ancak çoğunlukla ülkenin kuzeybatı ve güneybatısında yoğunlaşmıştır; Kolombiya Hükümeti ile barış görüşmelerine katılmak üzere 2018'de oraya seyahat ettiğinden beri birçok lider Küba'da ikamet etmekte bazı üyeler de Venezüella'da ikamet etmektedir.

ELN silahlı saldırılar, suikastlar, gasp operasyonları ve rehin alma eylemleri yürütmektedir. Grup çoğunlukla Kolombiya Hükümetine, askeri güçlere ve kritik altyapıya saldırmakta ancak aynı zamanda sivilleri de hedef almaktadır. ELN, üyelerini küçük silahlar, makineli tüfekler, mayınlar ve IED'lerle donatmaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı, Ekim 1997'de ELN'yi yabancı terör örgütü olarak tanımladı. Önemli liderleri “Eliecer Herlinto Chamorro Acosta” namı diğer Antonio Garcia. Genel lider ve askerî şef, uluslararası ilişkilerden ve askerî stratejiden sorumludur. İkinci komutan; siyasi konulardan ve işe alımdan sorumludur.

Örgütün yaptığı önemli saldırılar şu şekildedir:

- 17 Ocak 2019'da (Bogota Kolombiya) ELN, Kolombiya Polis Akademisi'ne VBIED saldırısı düzenleyerek 22 öğrenciyi öldürdü ve Kolombiya Hükümeti'nin grupla barış görüşmelerini sonlandırmasına neden oldu.
- 27 Ocak 2018 (Barranquilla, Kolombiya) ELN'nin bir polis akademisine saldırması, beş polis memurunu öldürmesi ve en az 41 kişiyi yaralaması, Kolombiya Hükümeti'nin grupla barış görüşmelerini geçici olarak askıya almasına neden oldu.
- 18 Ekim 1998 (Antioquia, Kolombiya) ELN boru hattının bir kısmını havaya uçurdu, en az 72 kişi öldü, en az 67 kişi yaralandı (Counter Terrorism Guide, 2022).

10. ETA

Bask Yurdu ve Özgürlük ya da ETA (Baskça: Euskadi Ta Askatasuna); İspanya ve Fransa sınırları içinde yaşayan Bask kökenli topluluğa ait bağımsız bir devlet kurma motivasyonu bulunan Marksist-Leninist, ayrılıkçı bir örgüttür. 1959'da Franco diktatörlüğüne karşı kurulan örgüt, İspanya'nın kuzeyinde ve Fransa'nın güneybatısında bulunan Bask bölgesinin bağımsızlığı için 1968 yılından bu 2000'li yılların başına kadar faaliyetlerde bulunmuştur. ETA, zamanla kültürel temel insan haklarının savunuculuğu düzleminden silahlı eylem yöntemini benimsemiştir. 1979'da hükümet tarafından Bask bölgesinde yaşayan yaklaşık iki milyon kişiye önemli ölçüde özerklik tanınmasına rağmen tam bağımsızlık için

silahlı mücadeleye devam etmişlerdir. 1968'den bu yana düzenlediği kanlı eylemlerle 850 kişinin ölümüne neden olan ETA, İspanya'nın yanı sıra Avrupa Birliği ve ABD tarafından da terör örgütleri listesinde yer almaktadır. ETA, 24 Mart 2006'da yapılan ateşkesi ihlal etmiş ve 30 Aralık 2006'da Madrid Barajas Uluslararası Havalimanı'nda bir bombalı saldırıda bulunmuştur. 9 Nisan 2017'de artık tamamen silahları bırakıp, silahların bulunduğu 8 adet depoyu yetkililere gösteren ve süresiz ateşkes ilan eden ETA, 1968-2011 yılları arasında toplam 829 kişinin ölümünden sorumlu tutulmaktadır. ETA'nın Kolombiya ormanlarında FARC gerillalarına eğitim verdiği ve bunun karşılığında uyuşturucu ticaretinden önemli gelir elde ettiği bilinmektedir (Berti, 2009).

11. İRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)

İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), 1919'da kurulan, bir cumhuriyetin kurulmasını, Kuzey İrlanda'daki İngiliz yönetiminin sona ermesini ve İrlanda'nın yeniden birleşmesini amaçlayan Cumhuriyetçi paramiliter bir örgüttür. Özgür İrlanda Devleti'nin (1922) İngiliz Milletler Topluluğu'nda bir egemenlik alanı olarak kurulmasının ardından, IRA onun meşruiyetini kabul etmeyi reddetti ve 1922-23 iç savaşını sona erdiren IRA ateşkesine rağmen şiddet devam etti. IRA 1931'de yasa dışı ilan edildi ve İrlanda yasama organı, üyelerinin yargılanmadan tutuklanmasını sağladı. İrlanda Cumhuriyeti'nin ilanından ve 1949'da İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrılmasından sonra IRA'nın faaliyetleri Kuzey İrlanda'ya odaklandı. 1960'larda Kuzey İrlanda'daki Roma Katoliklerinin, baskın Protestan çoğunluğun ayrımcılığına karşı bir sivil haklar kampanyası başlatmasıyla, burada popüler bir destek kazandı. 1969'da IRA, şiddetten kaçınan Marksist Resmi kanat ile Ulster Protestanlarına ve İngiliz ordusuna karşı terör taktikleri uygulayan Geçiciler (Provos) olarak ikiye ayrıldı; bu taktikler arasında 1979'da Lord Mountbatten'in suikastı ve yaklaşık 1.800 kişinin öldürülmesi de vardı. 1990'ların başında. 1994'te IRA ateşkes ilan etti ve siyasi temsilcileri 1997'den itibaren çok partili görüşmelere dâhil edildi. Müzakereler, IRA'nın silahsızlanmayı (silahsızlandırmayı) kabul ettiği 1998 Hayırlı Cuma Anlaşması'nı (Belfast Anlaşması) ortaya çıkardı. Sonraki yıllarda IRA silahlarının bir kısmını imha etti ancak tüm cephaneliğinin hizmet dışı bırakılmasına direndi ve bu da barış anlaşmasının uygulanmasını engelledi. Ancak Temmuz 2005'te IRA, silahlı

kampanyasını sonlandırdığını ve bunun yerine hedeflerine ulaşmak için yalnızca barışçıl yollara başvuracağını duyurdu (Britannica, 2024).

Örgüt, İrlanda egemenliği motivasyonu ile bombalamalar, suikastlar ve silahlı saldırılar da dâhil olmak üzere çok sayıda şiddet eylemiyle adını duyurmuştur. IRA'nın ideolojisinin kökleri İrlanda milliyetçiliğine ve İrlanda'nın İngiliz yönetiminden bağımsız olması gerektiği inancına dayanmaktadır. Örgüt tarihsel olarak cumhuriyetçi ve sosyalist bir platformu benimsemiş ve İngiliz kontrolünden bağımsız, birleşik bir İrlanda'yı savunmuştur. IRA aynı zamanda anti-emperyalizm ve anti-sömürgecilikle de ilişkilendirilmekte ve kendisini baskıcı dış güçlere karşı bir direniş hareketi olarak görmekle birlikte silahlı mücadelesinde gerilla savaşı, kentsel terörizm ve siyasi seferberlik dâhil olmak üzere çeşitli taktik kullanımlarına yönelmektedir. IRA'nın eylemlerinin İrlanda toplumu ve siyaseti üzerinde derin bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Örgüt, özellikle Kuzey İrlanda'daki sorunlar sırasında binlerce ölüm ve yaralanmayla sonuçlanan çok sayıda çatışmaya karışmıştır. IRA, operasyonları için para toplama aracı olarak uyuşturucu kaçakçılığı da dâhil olmak üzere birçok suç faaliyetlerine karışmıştır.

Curtis ve Karacan'nın (2002:6) yazısına göre bir süredir IRA ile narkotik terörist grubu olan FARC arasındaki bağlantılardan şüphelenilmektedir. Ancak bu bağlantının önemli bir kısmı Kolombiyalı yetkililerin Bogota'da şüpheli koşullar altında üç IRA patlayıcı uzmanını tutukladığı Ağustos 2001'de kurulmuştur. İngiliz istihbarat raporları, son yıllarda FARC'ın offshore bankayı kullanarak IRA görevlilerine silah, patlayıcı ve şehir savaşı teknikleri eğitimi için yaklaşık 2 milyon ABD doları ödediğini tahmin etmektedir. Hesaplar; 1998'den bu yana beş ila on beş arası uzmanın Kolombiya ile Avrupa arasında gidip geldiğine yöneliktir. Dolayısıyla kanıtlar, IRA'nın, Avrupa'daki suç gruplarını ve Latin Amerika'daki narko-teröristleri içeren karmaşık bir narkotik ve silah ticareti bağlantısının merkezinde olduğunu güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu senaryoya göre, narkotik akışı esas olarak Latin Amerika'dan Avrupa'ya doğru olmakta; IRA, narkotikleri bizzat kendisi kaçakçılık yapmak yerine para birimi olarak kullanmaktadır. Her ne kadar IRA ile FARC arasındaki bağlantılar genellikle silahlar karşılığında doğrudan narkotik alışverişi teşkil etmese de, iki grup arasındaki işlemler her iki malı da içermektedir. FARC'ın başlıca gelir kaynağı narkotik satışlarıdır ve yakın zamanda IRA Hırvat silah kaçakçılarına yapılan

uyuşturucu maddeler üzerinden ödemeleri, IRA'nın muhtemelen FARC'tan uyuşturucu madde kaşakçılığı vasıtası ile aldığını göstermektedir.

12. Boko Haram

2011'den bu yana Boko Haram'ın ortaya çıkış nedenleri ile ilgili bazı teoriler ortaya atılmaktadır. Bu teoriler şu şekilde gruplandırılabilir:

- “Kuzeyde yaşayan Müslüman kesimin yoksulluk ve az gelişmişliği
- İşlami radikalizm
- Kanuri'de yaşayan Müslüman topluluğunun ayrılıkçılığı
- Klasik Afrika gerilla hareketinin devamlılığı
- İklim değişikliğinin sebep olduğu verimsizlik” (Cook, 2014; akt. Maraş, 2017:448))

Nijerya'nın 1960'da bağımsızlığını kazanması ile ölkede sömürgecilik döneminden kalma güney-kuzey anlaşmazlığı devam etmiştir. Ülkenin kuzeyi güneyine göre ekonomik, sağlık ve eğitim konularında daha geri kalmıştır. Bu savaş sonrası geri kalmışlığın getirdiği tramvatik duygular insanları daha çok dine yöneltmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan Boko Haram İşlami söylemleri ile insanları dini yönden etkilemiş, ayrıca yetim, dul ve kimsesizlere yardım ederek toplum tarafından kabul gören bir topluluk olmuştur.

Örgüt, Nijer'ya uzun bir süre İngiltere'nin sömürgesi altında kaldığı için İngiltere'ye karşı tepkilidir. İşlami kaidelere ters düştüğü için batı tipi eğitime karşıdır. (Maraş, 2017:449). Örgüttekiler, kurtuluşun saf İşlamiyet'e dönüş ile mümkün olduğuna inanmaktadırlar. Bu doğrultuda Selefi-Cihatçı idelojiyi ve İbn-i Teyymiye'nin görüşlerini esas almaktadırlar (Aktaş, 2023).

Örgütün faaliyetleri, 2009'da başlamış ve özellikle ülkenin kuzeyinde olmak üzere bütün ölkede etkisini göstermiştir. Nijerya'nın Kuzey-Doğu eyaletleri Boko Haram ve faaliyetlerinin merkez üssü konumundadır. Örgüt, 2009'dan bu yana bir sürü yıkım meydana getirmiştir. Ayrıca Boko Haram, El-Kaide gibi diğer terörist örgütlerle bağlantılar kurarak faaliyetlerine devam etmektedir (Tektaş, 2023; Önal, 2023).

Boko Haram'ın birçok finansal kaynağı bulunmaktadır. Ülkedeki ve ülkeye komşu olan Müslümanlardan alınan yardımlar; örgütün üst kademesini oluşturan askerler, iş adamları ve elit siyasetçilerden alınan yardımlar; insan kaçakçılığı, yağma, fidye, banka soygunu gibi yasa dışı yollarla sağlanan gelirler ve El-Kaide, Suudi Arabistan ve İngiltere'den alınan fonlar örgütün başlıca finansal kaynaklarını oluşturmaktadır (Uluer, 2014). Bozbayındır'ın (2017) belirttiğine göre örgütün önemli gelir kaynaklarının arasında uyuşturucu kaçakçılığı da bulunmaktadır. Örgüt Nijerya'da eroin sektöründe ticareti elinde bulundurmaktadır.

III. DAEŞ

21. yüzyılın en büyük güvenlik meydan okumalarından biri olan uluslararası terörizm, devletlerin ve uluslararası toplumun gündemini meşgul etmeye devam etmektedir. Bu bağlamda, DAEŞ (İslam Devleti) gibi radikal terör örgütlerinin yükselişi, faaliyetleri ve nihai çöküşleri, terörizmin anlaşılması ve mücadele edilmesi açısından kritik öneme sahiptir. DAEŞ'in kuruluşundan itibaren gösterdiği hızlı genişleme, sahip olduğu mali kaynaklar, karmaşık sosyal yapılar ve uluslararası terör ağlarıyla ilişkileri, örgütün hem bölgesel hem de küresel bir tehdit oluşturmasının altında yatan sebepler arasında yer almaktadır.

DAEŞ özelinde narkoterörizm bağlantısı, örgütün finansal yapılanmasını ve sürdürülebilirlik stratejilerini anlamak için elzemdir. Kuruluşundan gerileme ve çökme süreçlerine kadar DAEŞ'in yaşadığı evreler, onun diğer terör örgütleriyle olan ilişkisini ve bu ilişkilerin nasıl bir mali dinamik oluşturduğunu da gözler önüne sermektedir.

A. Kuruluş

DAEŞ'in kuruluşu, 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgaliyle başlayan ve bölgedeki siyasi dengelerin altüst olmasına neden olan süreçlerle yakından ilişkilendirilmektedir (Önen & Jane, 2024: 68). İşgal, Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesiyle sonuçlanmış ve bu durum özellikle Sünni Arap nüfusunda derin bir güvensizlik ve iktidar boşluğu yaratmıştır. Bu boşluktan yararlanarak, radikal İslamcı gruplar, özellikle de El-Kaide'nin Irak'taki varlığı güç kazanmıştır.

Bu dönemde Ebu Musab ez-Zerkavi önemli bir figür olarak ön plana çıkmıştır. Ebu Musab ez-Zerkavi'nin gençliği, onun ilerleyen yaşlarda radikal bir lider olarak ortaya çıkmasının habercisi niteliğindedir. Ürdün'ün Zarqa şehrindeki sıkıntılı çocukluk ve gençlik yıllarında, babasının vefatının ardından yaşadığı travma, onu okuldan kopmaya ve suça yönelmeye itmişti. Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, şiddet dolu sokak yaşamı ve sonunda hapis cezasıyla sonuçlanan

suçlar, Zerkavi'nin hayatının dönüm noktaları arasında yer almıştır. Ancak bu zorlu dönem, onun radikal Selefi düşüncelerle tanışmasına ve bu ideolojilere sıkı sıkıya bağlanmasına yol açmıştır. Hapishane yılları boyunca, Selefi düşünür Muhammed el-Makdisi'nin etkisi altında kalarak, radikalizmin derinliklerine dalmış ve dinî metinleri ezberleyerek, ideolojik bir dönüşüm geçirmiştir (Gambill, 2004).

Ebu Musab ez-Zerkavi liderliğinde, El-Kaide'nin bir kolu olarak ortaya çıkan DAESH, şeriat hukukunu en katı biçimde uygulamak ve sınırları belirsiz bir İslam halifeliği kurmak amacıyla radikal bir yol izlemiştir. Zerkavi'nin liderliği altında, örgüt sadece Amerikan ve koalisyon güçlerine karşı değil, aynı zamanda Irak'taki Şii nüfusa ve diğer dini azınlıklara karşı da şiddet eylemleri gerçekleştirmiştir. Bu eylemler, örgütün ideolojik temellerini ve mezhepçi yaklaşımını pekiştiren bir nitelik taşımaktadır (Kurt, 2019).

Zerkavi'nin 2006 yılında öldürülmesiyle, örgütün liderliği Ebu Ömer el-Bağdadi ve Ebu Hamza el-Muhacir ikilisine geçmiştir. Bu dönemde, örgüt Irak İslam Devleti (İİD) adını alarak bağımsızlığını ilan etmiş ve El-Kaide'den ayrı bir varlık olarak ortaya çıkmıştır. Ancak asıl dönüm noktası, Arap Baharı'nın tetiklediği Suriye İç Savaşı sırasında yaşanmıştır. Bu kaotik ortamda DAESH, Suriye'ye yayılarak burada da etkin bir güç haline gelmiştir (Yaşa ve Yılmaz, 2020).

2013 yılında, örgütün ismi İslam Devleti Irak ve Şam (DAESH) olarak değişmiştir. Bu isim değişikliği, örgütün hem Irak hem de Suriye'deki genişlemeci politikalarını ve halifelik iddiasını yansıtmaktadır. Ebu Bekir el-Bağdadi'nin liderliğindeki DAESH, 2014 yılında Musul'un ele geçirilmesiyle dünya çapında dikkatleri üzerine çekmiştir. Örgütün bu hızlı yükselişi, onun sadece bölgesel bir tehdit olmaktan çıkıp uluslararası bir terör aktörüne dönüştüğünün en açık göstergesidir (Sfintes, 2020).

DAESH'in finansman mekanizmaları, örgütün kuruluşundan itibaren çeşitlilik göstermektedir. İlk yıllarında, örgütün finansman kaynakları arasında bağışlar, yerel destekçiler ve küçük çaplı suç faaliyetleri yer almaktadır. Ancak, Suriye iç savaşının başlaması ve örgütün kontrolünde geniş alanlar elde etmesiyle birlikte, finansman yöntemleri de daha sofistike ve gelir getirici hale gelmiştir (Sfintes, 2020).

Cockburn (2015) ve daha sonraki çalışmalarında (2016), DAES’in petrol ticareti, kaçakçılık ve özellikle narkotik madde ticaretinden ciddi gelir elde ettiğini belirtmektedir. Petrol ticareti, örgütün ele geçirdiğı bölgelerdeki petrol kuyularından sağlanan ham petrolün yasa dışı yollarla satılmasıyla gerçekleşmektedir. Bu petrol, genellikle komşu ülkelerdeki karaborsalarda satılmakta ve örgüt için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Antik eser kaçakçılığı da DAES için önemli bir finansman aracıdır. Özellikle Suriye ve Irak’taki tarihi sitelerden alınan eserlerin uluslararası pazarlarda satılmasıyla milyonlarca dolar elde edilmektedir. Bu durum, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların da dikkatini çekmiş ve kültürel soykırım olarak nitelendirilmiştir (Gerstenblith, 2016).

Fidye ve vergilendirme yöntemleri de DAES’in gelir kaynakları arasındadır. Örgüt, kontrol ettiği bölgelerde yaşayan halktan zorla vergi almakta ve yabancı rehinelere karşılığında fidye talep etmektedir. Bu yöntemler, örgütün sürdürülebilir bir gelir akışını garanti altına almasında etkili olmaktadır.

B. Gerileme ve ökme

1. Gerileme

DAES’in gerileme dönemi, örgütün hızlı yükselişi ve geniş topraklara hakimiyetinin ardından, uluslararası koalisyon güçlerinin müdahalesi, yerel direnişler ve iç çatışmalarla karakterize edilmektedir. Bu dönemde örgüt, hem askeri hem de ideolojik olarak zayıflamış ve kontrol ettiği bölgeleri kaybetmeye başlamıştır.

2014 yılında, DAES’in Irak ve Suriye’de geniş bir alanı kontrol altına alması ve kendisini "Halifelik" ilan etmesi, uluslararası toplumu alarma geçirmiştir. Bu dönemde, örgütün bölgede yarattığı istikrarsızlık, insan hakları ihlalleri ve geniş çaplı şiddet olayları, uluslararası toplumun müdahalesini kaçınılmaz kılmaktadır. 2014 sonlarına doğru, ABD liderliğindeki uluslararası bir koalisyon, DAES’e karşı hava saldırıları başlatmıştır. Bu saldırılar, örgütün lojistik hatlarını kesmek, komuta merkezlerini yok etmek ve finansal kaynaklarını tüketmek amacını taşımaktadır (Sfintes, 2020).

Örgütün gerileme dönemi, aynı zamanda iç çatışmalar ve liderlik krizleri ile de malul olmuştur. DAESH içerisindeki farklı fraksiyonlar arasındaki güç mücadeleleri, örgütün stratejik hedeflerine ulaşmasını engellemekte ve içeriden bir zayıflama sürecini tetiklemektedir (Lister, 2015). Yerel halk arasında da örgüte karşı bir hoşnutsuzluk artmakta ve bu durum, yerel direniş gruplarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Mesela, Irak'ta Sünni kabileler ve Şii milisler, DAESH'e karşı ortak bir cephe oluşturarak, örgütün kontrolündeki bölgeleri geri almaya başlamışlardır (Cockburn, 2015).

DAESH'in finansman kaynaklarının tükenmesi de gerileme döneminin önemli bir yönüdür. Uluslararası koalisyonun hava saldırıları, örgütün petrol üretim tesislerini ve kaçakçılık yollarını hedef almıştır. Bunun sonucunda, DAESH'in petrol ticaretinden elde ettiği gelirler büyük oranda azalmıştır. Ayrıca, antik eser kaçakçılığı ve fidye gelirleri de azalmıştır. Bu finansal darboğaz, örgütün operasyonel kapasitesini kısıtlamakta ve savaşçılarına ödeme yapma yeteneğini sınırlandırmaktadır (Hansen-Lewis ve Shapiro, 2015: 151).

Sosyal ve ideolojik alanda da DAESH'in etkisi azalmaktadır. Örgütün şiddet politikaları ve katı yönetimi, özellikle yerel halk nezdinde ciddi bir tepkiyle karşılaşmaktadır. DAESH'in ideolojik çekiciliği, yaşanan şiddet olayları ve insan hakları ihlalleri nedeniyle zayıflamakta ve bu durum yeni eleman kazanılmasını zorlaştırmaktadır (Ceron vd., 2019).

Ayrıca, sosyal medya ve propaganda çalışmalarında yaşanan baskılar, DAESH'in mesajlarını yayma kapasitesini sınırlamıştır. Bu baskılar, hem teknoloji şirketlerinin kendi platformlarındaki DAESH içeriklerini temizlemesi hem de hükümetlerin bu konudaki yasal düzenlemeleri sonucunda artmıştır (Farwell, 2014).

DAESH'in askerî stratejisi, örgütün gerileme döneminde önemli ölçüde değişim göstermiştir. Daha önce geniş çaplı askerî operasyonlar ve toprak kontrolüne dayalı bir yaklaşım benimseyen örgüt, güç kaybı ve kontrol ettiği bölgelerin daralmasıyla birlikte gerilla taktikleri ve terör saldırılarına yönelmiştir (Oosterveld vd., 2017: 7).

Önceki dönemlerde, DAESH konvansiyonel askerî taktikler ve hızlı hareket edebilen mobil birlikler kullanarak geniş alanları hızla ele geçirebilmiştir. Ancak,

uluslararası koalisyon güçlerinin müdahalesi ve yerel direnişlerin artmasıyla birlikte DAESH, esnek ve yerel koşullara uyum sağlayabilen gerilla savaşı yöntemlerine geçiş yapmıştır. Bu taktikler arasında, düşman hatlarının gerisinde pusular kurmak, intihar saldırıları düzenlemek ve halkın arasına karışarak sivil direnişi kırmaya çalışmak bulunmaktadır (Oosterveld vd., 2017: 7-10).

Bu strateji değişikliği aynı zamanda, DAESH'in propaganda ve psikolojik savaş yöntemlerinde de kendini göstermiştir. Örgüt, medya ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirdiği eylemlerin etkisini maksimize etmeye çalışarak, azalan askeri gücünün yarattığı algıyı dengelemeye çalışmıştır. Küçük çaplı fakat yüksek profil taşıyan terör eylemleri, örgütün varlığını ve tehdit algısını sürdürmekte kritik bir rol oynamıştır (Alkaff ve Mahzam, 2018).

DAESH'in gerileme dönemi, askerî, finansal, sosyal ve ideolojik faktörlerin bir araya gelmesiyle şekillenmiştir. Uluslararası toplumun askerî müdahalesi, yerel direnişler, iç çatışmalar ve finansal kaynakların tükenmesi, örgütün zayıflamasında ve kontrol ettiği bölgeleri kaybetmesinde belirleyici olmuştur. Bu dönem, aynı zamanda örgütün ideolojik çekiciliğinin azalması ve uluslararası alanda izolasyonunun artmasıyla da farklılaşmaktadır.

2. Çökme

DAESH'in çöküş dönemi, örgütün hızla kaybettiği topraklar ve azalan etki alanı ile karakterize edilmektedir. Bu süreç, uluslararası ve yerel güçlerin koordineli çabaları sonucunda hız kazanmıştır. Örgütün askerî kapasitesinin kırılması, ideolojik çekiciliğinin azalması ve finansal kaynaklarının tükenmesi, çöküşün ana unsurları olarak öne çıkmaktadır.

Uluslararası koalisyonun hava saldırıları ve yerel güçlerin kararlı kara operasyonları, DAESH'in kontrolündeki bölgeleri birer birer geri almıştır. Özellikle Musul ve Rakka'nın geri alınması, örgüt için sembolik ve stratejik birer darbe olmuştur. Musul'un 2017 yılında Irak güçleri tarafından kurtarılması, DAESH'in Irak'taki varlığının sonunu işaret etmiştir. Rakka ise aynı yıl içerisinde Suriye güçleri tarafından geri alınmış ve bu durum, örgütün "halifelik" iddiasına büyük bir darbe vurmuştur (Oosterveld vd., 2017).

DAESH'in finansal kaynaklarının tükenmesi de çöküşün önemli bir parçası olmuştur. Petrol gelirlerinin düşmesi, kaçakçılık yollarının kesilmesi ve

uluslararası finansal sistemden izolasyon, örgütün operasyonel kabiliyetini sınırlamıştır. Ayrıca, terörizme karşı küresel mücadelenin bir parçası olarak, DAESH'e mali destek sağlayan birey ve ağlara yönelik yaptırımlar artmıştır (Oosterveld vd., 2017: 8).

DAESH'in ideolojik çekiciliği de zayıflamıştır. Sürekli yenilgiler ve ağır kayıplar, örgütün "yenilmez" imajını zedelemiş ve potansiyel destekçiler arasında şüphe uyandırmıştır. Ayrıca, DAESH'in uyguladığı şiddetin derecesi ve sivillere yönelik işlediği suçlar, Müslüman dünyasında dahi örgüte karşı ciddi bir tepki oluşturmuştur (Ceron vd., 2019).

DAESH'in çöküş sonrası dönemi, örgütün fiziki hakimiyetinin sona ermesi ve ideolojik olarak yeniden şekillenme çabaları ile tanımlanmaktadır. Fiziki bir "halifelik" iddiasından uzaklaşan örgüt, küresel bir cihatçı hareket olarak varlığını sürdürme yönünde çaba göstermektedir. Bu dönemde DAESH, asimetrik savaş taktiklerine ve güçlü bir propaganda makinesine daha fazla ağırlık vermeye başlamıştır.

DAESH'in toprak kaybı sonrasında, örgütün lider kadrosu ve savaşçılarının büyük bir kısmı ya öldürülmüş ya da tutuklanmıştır. Ancak, bazı üyelerinin kaçmayı başarması ve uyuyan hücrelerin aktif hale gelmesi, örgütün tamamen yok edilemediğini göstermektedir. Bu durum, özellikle Irak ve Suriye'nin bazı bölgelerinde düzensiz saldırılar şeklinde kendini göstermektedir (Bloom ve Daymon, 2018).

DAESH'in çöküş sonrası dönemi, aynı zamanda ideolojik bir mücadele alanına dönüşmüştür. Sosyal medya ve internet üzerinden yürütülen propaganda faaliyetleri ile örgüt, global bir sempatizan kitlesine ulaşmayı hedeflemektedir. Bu çabalar, özellikle Batılı ülkelerde yaşayan bazı bireylerin radikalize olmasına ve "yalnız kurt" tarzı saldırılar düzenlemesine yol açmaktadır (Awan, 2017).

Uluslararası toplumun DAESH'e karşı mücadelesi, çöküş sonrası dönemde de devam etmektedir. Terörle mücadele stratejileri, sadece askeri ve istihbari operasyonları içermekle kalmayıp, aynı zamanda radikalizasyonu önleyici sosyal ve eğitim programlarını da kapsamaktadır. Bu programlar, örgütün ideolojik etkisini azaltmayı ve toplumsal direnci artırmayı amaçlamaktadır (Neumann, 2017: 20).

DAEŞ'in çöküş sonrasında bölgede ortaya çıkan güvenlik boşluğu, yerel güçler ve uluslararası aktörler arasında yeni güç dengelerinin oluşmasına neden olmuştur. Irak ve Suriye hükümetleri, toprak bütünlüklerini sağlama ve yeniden yapılanma süreçlerine odaklanmışlardır. Ancak bu süreçler, bölgesel ve etnik çatışmalar, siyasi istikrarsızlık ve ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

DAEŞ'in çöküş sonrası dönemi, örgütün fiziki varlığının sona ermesiyle bitmiş değildir. Zira ideolojik etkisi ve küresel terör tehdidi devam etmektedir.

C. Diğer Örgütlerle İlişkileri

DAEŞ, günümüzdeki terörizmin en tehlikeli ve medyatik yüzlerinden biri olarak bilinmektedir. Örgütün, narkoterörizm faaliyetleri yoluyla finans sağlama ve uluslararası terör ağını genişletme stratejileri, güvenlik güçleri ve araştırmacılar için ciddi bir endişe kaynağı oluşturmaktadır.

DAEŞ'in narkoterörizm faaliyetleri, özellikle uyuşturucu ticaretinin yoğun olduğu bölgelerdeki diğer militan gruplarla iş birliklerini güçlendirmekte ve bu grupların da benzer yöntemleri benimsemesine zemin hazırlamaktadır (O'Brien, 2021). Örneğin, Afganistan'da afyon üretimi ve ticareti, Taliban'ın finansmanında önemli bir rol oynamakta ve DAEŞ ile Taliban arasındaki ilişkilerde de belirleyici bir faktör olabilmektedir.

DAEŞ ve Taliban arasındaki etkileşim, özellikle Afganistan'da üretilen uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı ve bunun finansman sağlama yöntemi olarak kullanılması yönündedir. Taliban'ın, Afganistan'daki afyon üretiminin kontrolünü elinde bulundurduğu ve bu yolla elde edilen gelirlerin, DAEŞ de dâhil olmak üzere çeşitli radikal grupların finansmanında kullanıldığı belirtilmektedir.

DAEŞ'in, bu finansal kaynaklardan yararlanarak bölgede kendi etki alanını genişletmeye çalıştığı ve narkotik ticaretinin, örgütün sürdürülebilirlik stratejilerinin merkezinde yer aldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, DAEŞ ve Taliban arasındaki bu tür finansal ilişkilerin, her iki örgütün de ideolojik ve operasyonel kapasitelerini güçlendirdiği ve bölgesel güvenlik üzerindeki olumsuz etkilerinin arttığı vurgulanmaktadır (Jones vd., 2018).

DAEŞ ve Boko Haram arasındaki ilişkiler de dikkat çekicidir. Sahra Altı Afrika'da, özellikle Nijerya ve çevre ülkelerde faaliyet gösteren Boko Haram'ın,

DAEŞ ile ideolojik ve stratejik bir bağlantı içerisinde olduğu bilinmektedir. Bu bağlantı, söylemsel ve eylemsel düzeyde çeşitli örneklerle tezahür etmektedir (Antwi-Boateng, 2017:24).

Söylemsel düzeyde, Boko Haram liderliği, DAEŞ'in global cihat anlayışını benimseyerek, bölgesel eylemlerini uluslararası cihadın bir parçası olarak sunmaktadır. DAEŞ'in yayın organları aracılığıyla yapılan propaganda, Boko Haram'ın eylemlerini övgüyle anlatmakta ve bu grupları "Halifelğin" bir uzantısı olarak göstermektedir. DAEŞ'in dergisi Dabiq ve sonraki yayınları olan Rumiya'da Boko Haram'ın saldırılarına özel yer verilmiş ve bu grupların eylemleri, global cihadın birer manifestasyonu olarak sunulmuştur.

Eylemsel düzeyde ise, Boko Haram'ın taktik ve stratejilerinde DAEŞ'in etkisi gözlemlenmektedir. Örneğin, Boko Haram'ın intihar bombalı saldırıları ve geniş çaplı saldırı planları, DAEŞ'in benzer taktiklerinin bir yansımasıdır. Ayrıca, her iki örgütün de rehin alma ve infaz videolarında benzer yöntemlerin kullanılması, ideolojik ve stratejik bir uyum içinde olduklarını ortaya koymaktadır.

Bu bağlantılar, özellikle 2015 yılında Boko Haram'ın "İslam Devleti Batı Afrika Vilayeti" olarak adlandırılması ve DAEŞ'e biat etmesiyle resmiyet kazanmıştır. Bu gelişme, Afrika kıtasında DAEŞ'in ideolojik etkisinin yayılmasında önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Bu iki örgüt arasındaki ilişkiler, uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerin, silah ve lojistik desteği finanse etme yöntemi olarak kullanılmasıyla pekişmektedir (Antwi-Boateng, 2017).

Boko Haram'ın, özellikle bölgedeki kaçakçılık yollarını kullanarak uyuşturucu ticaretine dahil olduğu ve bunun orta doğudaki radikal gruplar ile olan ilişkisini finansal açıdan güçlendirdiği gözlemlenmektedir (Minteh, 2013:3). DAEŞ'in Boko Haram ile olan bu finansal iş birliği sayesinde, hem Afrika'da hem de genişleyen küresel ağında etkinliğini artırma çabasında olduğu anlaşılmaktadır. Bu iki örgüt arasındaki narkoterör bağının, bölgesel güvenlik sorunlarını derinleştirdiği ve uluslararası müdahale stratejilerini zorlaştırdığı görülmektedir (Belhabib vd., 2020).

DAEŞ ve El-Kaide arasında zaman zaman rekabet içeren bir ilişki ağına sahip olduğu görülmektedir. El-Kaide'nin, özellikle Afganistan ve Orta Doğu'da

uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirleri uzun yıllardır terör faaliyetlerinin finansmanında kullandığı bilinmektedir (Harmon, 2020:114).

DAEŞ'in ortaya çıkışı ve güç kazanmasıyla birlikte, bu örgüt de benzer finansman yöntemlerini benimsemiş ve El-Kaide ile operasyonel alanlarda çatışma yaşasa da, uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler konusunda dolaylı yollarla iş birliğı yapmaktadır.

Her iki örgüt de, uyuşturucu ticaretinin sağıladığı finansal kaynakları kullanarak, savaşçı toplama, eğıtim kampları işletme ve terör saldırıları düzenleme gibi faaliyetlerini sürdürmektedirler. El-Kaide ve DAEŞ arasındaki bu tür finansal ilişkilerin, örgütlerin ideolojik çizgileri ve stratejik hedefleri arasında farklılıklar olsa da, ortak çıkarlar doğırtusunda zaman zaman iş birliğıne yol açtığı anlaşılmaktadır (Shelley, 2020).

IV. FARC

A. Kuruluş

FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri), 1964 yılında Kolombiya'da, Marquetalia bölgesinde kurulmuştur. Örgütün kökenleri, 1950'lerin sonunda ve 1960'ların başında, toprak reformu talepleri ve sosyal adaletsizliklere karşı köylü direnişine dayanmaktadır (Brittain, 2010). Kuruluş dönemi, soğuk savaşın etkilerinin Latin Amerika'da hissedildiği bir döneme denk gelmektedir ve bu durum, FARC'ın ideolojik yapısını şekillendiren önemli bir faktördür (Leech, 2011:33).

Kuruluşunun ilk yıllarında FARC, Manuel Marulanda Vélez liderliğindeki küçük bir gerilla grubu olarak faaliyet göstermiştir. Bu dönemde örgüt, Kolombiya hükümetine karşı sınırlı çapta askeri operasyonlar düzenlemiştir ve temelde kendini savunma amaçlı bir yapı olarak konumlandırmıştır (Gutierrez-Sanin, 2008:19). Ancak zamanla, toprak reformu ve eşitlikçi bir toplum yapısını hedefleyen siyasi bir harekete dönüşmüştür.

1964 yılında Kolombiya hükümeti, Marquetalia'ya büyük bir askeri operasyon düzenlemiş ve bu durum, FARC'ın daha da radikalleşmesine yol açmıştır. Operasyondan sağ çıkan gerillalar, daha sonraları FARC'ın ilk büyük konferansını düzenleyerek resmî olarak örgütlenme kararı almıştır (Rochlin, 2003:97). Bu konferans, örgütün ideolojik ve stratejik temellerinin atıldığı bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.

FARC'ın kuruluş dönemi, aynı zamanda Kolombiya'nın siyasi tarihinde "La Violencia" olarak bilinen şiddet döneminin sona ermesinden kısa bir süre sonra gelmiştir. "La Violencia", liberal ve muhafazakar partiler arasındaki çatışmaların yol açtığı bir iç savaş dönemidir ve bu dönem, FARC'ın köylü tabanının siyasi bilincinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Pearce, 1990: 57).

1970'lerin başına gelindiğinde FARC, Kolombiya'nın çeşitli bölgelerine yayılmış ve özellikle kırsal alanlarda etkisini artırmıştır. Bu dönemde örgüt, kendi

kontrolü altındaki bölgelerde alternatif bir yönetim şekli oluşturmayı hedeflemiş ve bu bölgelerde eğitim, sağlık hizmetleri ve yerel adalet sistemleri kurmuştur (Chernick, 1998).

FARC, 1980-2000 yılları arasında, Kolombiya'nın içinde bulunduğu karmaşık siyasi ve sosyal yapı içerisinde hem askerî hem de politik bir güç olarak varlığını sürdürmüştür. Bu dönem, örgütün en aktif olduğu ve uluslararası alanda da en çok tanındığı zaman dilimini kapsamaktadır (Brittain, 2010).

1980'lerde FARC, Kolombiya'daki diğer solcu gerilla hareketleriyle birlikte, ülkenin politik yapısını değiştirmek amacıyla silahlı mücadelesini yoğunlaştırmıştır. Bu dönemde, örgütün kırsal alanlardaki etkisi artmış ve kent merkezlerine yönelik saldırılar düzenlemeye başlamıştır (Safford ve Palacios, 2002:355). Ayrıca, FARC'ın uyuşturucu ticaretiyle olan ilişkisi, finansal kaynaklarını genişletmiş ve bu da onun askerî kapasitesinin artmasına yol açmıştır (Leech, 2011).

1990'lara gelindiğinde, FARC'ın siyasi kanadı olan Unión Patriótica (UP) partisi, seçimlere katılarak siyasi arenada yer almaya çalışmıştır. Ancak UP'ye yönelik şiddetli baskılar ve suikastlar, parti üyelerinin büyük bir kısmının öldürülmesine neden olmuştur. Bu durum, FARC'ın barışçıl yollarla siyasi hedeflerine ulaşma umudunu ciddi şekilde zedelemiş ve örgütü yeniden tamamen silahlı mücadeleye yönlendirmiştir (Dudley, 2004:14).

Bu dönemde FARC, Kolombiya devleti ile çeşitli barış görüşmeleri gerçekleştirmiş, ancak bu girişimlerin hiçbirisi kalıcı bir çözüme ulaşmamıştır. Görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanması, çatışmanın şiddetlenmesine ve sivil kayıpların artmasına neden olmuştur (Gutierrez-Sanin, 2008:4). Örgütün askerî stratejisi, devletin altyapısına ve ekonomisine zarar vermek amacıyla sabotaj eylemleri ve kaçırma operasyonları yapmayı da içermekteydi (Stokes, 2005:63).

1999 yılında başlatılan Caguán barış görüşmeleri, FARC ile hükümet arasında bir kez daha diyalog kurulmasına imkan tanımıştır. Ancak bu süreç, FARC'ın barış görüşmelerini askeri avantaj sağlamak için kullanması ve diğer yandan şiddet eylemlerine devam etmesi nedeniyle eleştirilmiştir (Kirk, 2003:214). Görüşmelerin çöküşü ve FARC'ın şiddet eylemlerinin devam etmesi, Kolombiya

halkının örgüte olan desteğinin azalmasına ve uluslararası toplumun tepkisinin artmasına neden olmuştur (Ortiz, 2008: 136).

FARC'ın 2000 yılına kadarki değişimi, örgütün ideolojik hedeflerinden saparak giderek daha fazla suç örgütüne dönüşmesiyle karakterize edilmektedir. Bu süre zarfında gerçekleştirilen insan hakları ihlalleri, kaçırma ve uyuşturucu ticareti gibi faaliyetler örgütün imajını ciddi şekilde bozmuş ve sonraki barış süreçlerini olumsuz etkilemiştir (Gutierrez-Sanin, 2008:20).

B. Gerileme ve Çökme

1. Gerileme

FARC terör örgütünün gerileme dönemi, 21. yüzyılın başlarında çeşitli faktörlerin birleşmesiyle başlamıştır. Bu dönem, Kolombiya hükümetinin artan askerî baskısı, uluslararası desteğin azalması ve örgüt içi ayrılıklar gibi faktörlerle karakterize edilmektedir. Örgütün gerileme süreci, Kolombiya tarihinde önemli bir dönüm noktasını temsil etmektedir.

Örgütün gerileme dönemi, Plan Colombia'nın uygulanmaya başlandığı 2000 yılına dayanmaktadır. ABD'nin desteğiyle Kolombiya hükümeti, FARC'a karşı geniş çaplı bir askerî strateji geliştirmiştir. Bu strateji, örgütün finans kaynaklarını hedef almakta ve gerilla kamplarına yönelik yoğun askeri operasyonlar içermektedir. Plan Colombia'nın uygulanmasıyla birlikte FARC'ın operasyonel kapasitesi önemli ölçüde azalmıştır (Marcella, 2001).

Ayrıca, FARC içindeki liderlik sorunları ve hükümetin örgüt üyelerine yönelik yeniden entegrasyon programları da örgütün zayıflamasında etkili olmuştur. Bu programlar, örgüt üyelerinin sivil hayata geri dönüşlerini teşvik etmek amacıyla geliştirilmiştir ve birçok gerillanın silah bırakmasına yol açmıştır (Leech, 2011:69).

2005 yılına doğru FARC, popüler desteğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Bu kaybın nedenleri arasında, sivil nüfusa yönelik şiddet eylemleri ve kaçırma olayları bulunmaktadır. Bu faaliyetler, halkın örgüte olan sempatisini azaltmış ve hükümetin örgüt üyelerine karşı yürüttüğü psikolojik operasyonların etkinliğini artırmıştır (International Crisis Group, 2014:15).

Bu durumun somut örneklerinden biri 2002 yılında yaşanmıştır. Bojayá katliamı, Kolombiya'nın acı dolu tarihinin en trajik olaylarından biri olarak kayıtlara geçmiştir. 2002 yılında, paramiliter güçler ile FARC gerillaları arasındaki çatışmaların ortasında kalan Bojayá halkı, ağır bir bedel ödemiştir. Bir kilisenin içine sığınan siviller, çatışmanın ortasında kalmış ve FARC tarafından atılan bir silahın isabet etmesi sonucu 119 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu olay, tüm dünyanın dikkatini çekmiş ve BM tarafından da kınanmıştır (Castro-Sardi ve Erazo, 2019).

Konuyla ilgili başka bir örnek ise, BM tarafından koruma altında olan Awá yerlilerine yönelik gerçekleştirilen bir dizi şiddet eylemidir. 2009 yılında gerçekleşen katliamda, Awá yerlilerinden toplam 27 kişi hayatını kaybetmiştir. Aynı yıl hamile durumda olan iki kadın da dahil olmak üzere toplam 11 kişi FARC örgütünün kurbanı olmuştur. 2011 yılında ise FARC tarafından üç Awá çocuğu kaçırılmış ve ardından acımasızca öldürülmüştür. Bu trajik olaylar, FARC'ın halk nezdinde desteğini kaybetmesine neden olmuştur (El Espectador, 2016).

Teknolojik gelişmeler ve istihbarat kapasitesindeki artış da FARC'ın gerilemesinde önemli bir rol oynamıştır. Kolombiya güvenlik güçleri, gelişmiş iletişim teknolojileri ve uluslararası işbirliği sayesinde örgütün hareket kabiliyetini kısıtlamayı başarmıştır. Bu başarı, FARC'ın stratejik inisiyatifini kaybetmesine ve gerilla savaşı yöntemlerini yeniden değerlendirmesine neden olmuştur (Tokatlian, 2010:124).

FARC liderlerinin öldürülmesi veya yakalanması da örgütün zayıflamasında belirleyici olmuştur. Özellikle üst düzey komutanların hedef alınması, örgüt içindeki komuta zincirinin bozulmasına ve moralin düşmesine yol açmıştır. Bu liderlik krizi, FARC'ın operasyonel yeteneklerinin azalmasına ve sonunda barış müzakerelerine yönelmesine sebep olmuştur (Ramirez, 2011:232).

2. Çökme

FARC örgütünün gücü, 2010 yılına doğru belirgin bir şekilde azalmıştır. Bu çöküş dönemi, Kolombiya hükümetinin kararlı askeri operasyonları, uluslararası baskılar ve örgüt içi çatışmalar sonucunda hız kazanmıştır (International Crisis Group, 2014:30).

Kolombiya hükümetinin, özellikle ABD'nin desteği ile yürüttüğü Plan Colombia ve Demokratik Güvenlik politikaları, FARC'ın askerî kapasitesini

önemli ölçüde sınırlamıştır. Bu politikalar, aynı zamanda örgütün finansal kaynaklarına darbe vurarak, onun sürdürülebilirlik kapasitesini zayıflatmıştır. Örgütün lider kadrosuna yapılan başarılı suikastlar ve üst düzey komutanların öldürülmesi veya yakalanması, moral ve organizasyonel yapısını ciddi anlamda bozmuştur.

FARC'ın çöküşünde ayrıca, Kolombiya halkının artan direnişi ve uluslararası toplumun barış sürecine yönelik baskıları da etkili olmuştur. Hükümetin sosyal ve ekonomik entegrasyon programları, FARC mensuplarının sivil hayata katılımını teşvik ederek, örgütten kopuşları hızlandırmıştır (Ortiz, 2008: 140). Bu programlar, gerilla üyelerine eğitim, istihdam fırsatları ve hukuki destek sunarak, silahlı mücadeleden uzaklaşmalarını sağlamıştır.

2012 yılında başlayan barış görüşmeleri, FARC'ın siyasi bir aktör olarak tanınmasına yol açmış ve silahsızlanma sürecinin başlamasını mümkün kılmıştır (International Crisis Group, 2014:1). Bu süreçte, örgütün ideolojik ve politik talepleri müzakerelere taşınmış ve uzlaşma zemini aranmıştır. 2016 yılında imzalanan barış anlaşması, FARC'ın resmî olarak silah bırakmasını ve siyasi bir harekete dönüşmesini sağlamıştır. Günümüzde, barış sürecinden sonra bazı üyeleri, Eski Farc Mafyası adı altında illegal faaliyetlerini sürdürmeye çalışsa da bunda başarılı olamamışlardır (InSight Crime, 2023).

FARC'ın çöküş dönemi, hem Kolombiya'nın iç dinamikleri hem de uluslararası politikaların etkileşimi sonucunda şekillenmiştir. Bu dönem, terörizmle mücadele, barış inşası ve uluslararası ilişkiler açısından önemli bir vaka çalışması olarak yerini almıştır. Barış süreci; terörizm ile mücadelede müzakerenin önemine dair farklı bakış açılarını da beraberinde getirmiştir. Nitekim terör örgütlerini yok etmek üzere izlenilen stratejiler kapsamında, bütün devletlerin birebir aynı yöntemlerle davranış sergilemesini beklemek doğru bir değerlendirme olmayacaktır (Demiröz, 2024:119).

C. Diğer Örgütlerle İlişkileri

FARC, Latin Amerika'daki en uzun soluklu gerilla hareketlerinden biri olup, varoluşu boyunca çeşitli yerel, bölgesel ve uluslararası aktörlerle entegre olmuş ve etkileşimde bulunmuştur. Bu etkileşimler, ideolojik, stratejik, operasyonel ve

ekonomik boyutları kapsamaktadır ve FARC'ın faaliyetleri üzerinde belirleyici bir rol oynamıştır (Leech, 2011:141).

1980'lerde FARC, Kolombiya'daki diğer solcu gerilla gruplarıyla ittifaklar kurarak, hükümete karşı ortak operasyonlar düzenlemiştir. Bu gruplar arasında ELN (Ejército de Liberación Nacional) ve EPL (Ejército Popular de Liberación) gibi örgütler yer almaktadır. Bu dönemde, bu örgütler arası koalisyonlar, hem askerî strateji geliştirmede hem de siyasi etki yaratmada önemli bir faktör olmuştur (Pearce, 1990: 238).

FARC ayrıca, Kolombiya paramiliter gruplarıyla girift bir ilişki ağına sahip olmuştur. Özellikle AUC (Autodefensas Unidas de Colombia) ile yaşanan şiddetli çatışmalar, Kolombiya iç savaşının en kanlı evrelerinden birini oluşturmuştur. Bu paramiliter gruplarla olan mücadeleler, FARC'ın kaynaklarını tüketmiş ve stratejik zayıflıklarını ortaya çıkarmıştır (Romero, 2003:150).

İdeolojik olarak ise, FARC Küba ve Venezuela gibi bölgesel aktörlerle yakın ilişkiler geliştirmiştir. Özellikle Hugo Chavez döneminde Venezuela'nın, FARC'a lojistik destek ve siyasi sığınak sağladığına dair iddialar bulunmaktadır (Carroll, 2011). Bu tür destekler, FARC'ın bölgesel bir aktör olarak varlığını sürdürmesine katkıda bulunmuştur.

Kolombiya hükümetiyle yürütülen barış müzakereleri sırasında ise, FARC'ın diğer siyasi örgütler ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkileri ön plana çıkmıştır. Bu süreçte, örgütün siyasi meşruiyet kazanma çabaları ve toplumsal desteği artırma yönündeki girişimleri dikkat çekmiştir. FARC'ın toplum içinde daha fazla destek bulma çabaları, müzakere sürecinin önemli dinamiklerinden biri haline gelmiştir. (Muñoz, 2015:253).

V.DAEŞ-NARKOTERÖR İLİŞKİSİ

Narkoterörizm konusunda DAEŞ, uyuşturucu üretimi ve ticaretini kullanarak önemli gelirler elde etmektedir. Özellikle captagon adı verilen uyarıcı bir madde, örgütün üretim ve dağıtım ağlarında yer almaktadır. Captagon ticareti, DAEŞ için sadece ekonomik bir kaynak olmakla kalmamakta, aynı zamanda savaşçıların dayanıklılığını ve moralini artırmak için kullanılmaktadır (Kravitz ve Nichols, 2016).

DAEŞ'in narkoterörizm faaliyetleri, özellikle Ortadoğu'da uyuşturucu üretiminde ve ticaretinde önemli bir artışa sebep olmaktadır. Örgüt, kontrol ettiği bölgelerde afyon ve diğer uyuşturucu maddelerin üretimini teşvik etmektedir. Bu durum, DAEŞ için sadece ekonomik bir kazanç kaynağı değil, aynı zamanda örgütün ideolojik ve askeri hedeflerine ulaşmak için kullandığı bir araç olarak işlev görmektedir (Valasik ve Phillips 2017). DAEŞ'in narkoterörizmi kullanmasının temel sebeplerinden biri, uluslararası yaptırımlar ve finansal izlemelerden sıyrılabilme için alternatif finansman yollarına başvurmasıdır. Örgüt, uyuşturucu ticaretini geleneksel bankacılık sistemlerinin dışında, kripto para birimleri gibi izi sürülmesi daha zor olan ödeme yöntemleri veya hawala gibi geleneksel olmayan para transfer sistemleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Bu yöntemler, merkezi olmayan ve düzenleyici otoritelerin gözetiminden uzak işlemlere imkan tanıyarak DAEŞ'in finansal hareketlerini gizlemesine yardımcı olmaktadır. Böylece, örgütün finansman kaynaklarına erişimi sürdürmesi ve faaliyetlerini genişletmesi mümkün hale gelmektedir. Ayrıca, uyuşturucu ticareti yoluyla elde edilen gelirlerin, örgütün askerî operasyonları ve yönetim giderleri için kritik öneme sahip olduğu gözlemlenmektedir (Kravitz ve Nichols, 2016).

DAEŞ'in narkoterörizm faaliyetleri, uluslararası toplum tarafından büyük endişeyle karşılanmaktadır. Bu faaliyetler, hem bölgesel hem de küresel güvenlik için ciddi tehditler oluşturmaktadır. Narkotik madde ticaretiyle ilişkili şiddet olayları, insan hakları ihlalleri ve sağlık krizleri, DAEŞ'in etkin olduğu bölgelerdeki istikrarsızlığı artırmaktadır (UNODC, 2013).

DAEŞ'in ekonomik gelirlerine ait Lurie (2020) tarafından yapılan çalışmaya bakıldığında örgütün petrol üretimi ve kaçakçılık faaliyetlerinden günlük 1-2 milyon dolar gelir elde ettiği görülmektedir. Çalışmada yer alan ve DAEŞ'in uyuşturucu operasyonlarına ait yapılan yakalamalara bakıldığında; Mayıs 2018'de Birleşik Ortak Görev Gücü-Doğal Kararlılık Harekâtında, güney Suriye'de 300.000'den fazla captagon yakalamasının karaborsada değerinin 1,4 milyon doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Uluslararası koalisyonun başarılı operasyonunun DAEŞ'in hapları bölge çapında satamadan mali durumunun engellenmesinde etkisi olmuştur. Bir diğer yakalamada -Haziran 2016'da- Yunan yetkililer, Libya'da DAEŞ ile ilişkisi olan bir şirkete teslim edilmek üzere tahmini değeri 13 milyon dolar olan ve Yeni Delhi'den gelen 26 milyon Tramadol tabletine el koymuştur . 2017 Mayıs ayında yine Hindistan'dan gönderilen 37 milyon Tramadol hapı İtalyan polisi tarafından ele geçirilmiştir. Yaklaşık 75 milyon dolar değerindeki hapların hem ticaretinin yapılacağı hem de militanlar tarafından kullanılacağı değerlendirilmekteydi. Kasım 2017'de, Güney İtalya'da Libya'ya gitmesi planlanan değeri 58 milyon olduğu düşünülen 24 milyon Tramadol tabletine daha el konulmuştur. Kuzey Afrika'da da DAEŞ'in vergilendirme ve rota güvenliği sağladığı bölgelerde Nisan 2013'ten Aralık 2015'e kadar 280 ton esrara yetkililer tarafından el konulmuştur. Ele geçirilen esrarın değerinin yaklaşık 3,2 milyar dolar olduğu belirtilmektedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında DAEŞ'e karşı yapılan operasyonlarda ele geçen uyuşturucu maddelerin toplam değeri 150.6 milyon dolara tekabül etmektedir. Sadece petrol üretimi ve kaçakçılık faaliyetlerinden günlük elde edilen tahmini gelirin 1-2 milyon dolar olduğu düşünüldüğünde örgütün uyuşturucu faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin önemli olduğu görülse de örgütün ana gelir kaynağının uyuşturucu olmadığı anlaşılmaktadır.

A. Farqaeda

Farqaeda terimi, FARC ve El-Kaide arasındaki olası iş birliklerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu iş birliği, genellikle uyuşturucu ticareti ve silah kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetlerde ortak çıkarlar doğrultusunda şekillenmektedir. Her iki örgüt de bu türden ittifaklardan, geniş çaplı operasyonlar

için gerekli finansal kaynakları ve lojistik destekleri sağlayarak fayda görmektedir (Vlahos, 2010).

Güney Amerika'da uzun süredir devam eden savaşıardan, bölgenin sosyo-ekonomik üretimi derinden etkilenmiştir. Öte yandan Orta Doğu'da terörizm, dünya genelinde güvenlik ve siyasi istikrar için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. İki farklı coğrafyada ortaya çıkan bu sınırların kesişme bölgesinde, FARC ve El-Kaide gibi yapıların ticaret üzerinden bir ittifak kurduğu iddiaları bulunmaktadır (Vlahos, 2010).

2009 yılında, Güney Amerika'daki uyuşturucu kaçakçılığı çıkarları ile terör örgütleri, özellikle de El-Kaide ve Kuzey Afrika'da yerleşik olan bağlı kuruluşları arasındaki ilişkileri ele alan bir dizi rapor dolaşıma girmiştir. Bu raporlar, Uyuşturucuyla Mücadele İdaresi'nden (DEA) Jay Bergman'ın ifadelerine dayanarak, FARC ihracatçıları ile El-Kaide distribütörleri arasında endişe verici bağlantılar sergileyen "kutsal olmayan bir ittifak"tan bahsetmektedir. Bu ittifakın, uyuşturucunun Güney Amerika'dan Afrika'ya ve ardından AB ülkelerine taşınmasını içerdiği belirtilmektedir. Ancak, bu iddiaların çoğu, ikinci derece kanıtlara dayanmaktadır ve daha fazla incelemeye ihtiyaç duymaktadır (Keating, 2010a).

Alman Der Spiegel dergisi, 11 Ocak 2010 tarihli bir makalede, ABD yetkilileri tarafından terör örgütü olarak sınıflandırılan Hizbullah'ın Almanya'nın Speyer şehrindeki göçmen çetelerini kokain ticareti için para aklama aracı olarak kullandığını iddia etmiştir. Aynı çetelerin kazançlarının bir kısmını Lübnan'daki Hizbullah terör faaliyetlerini desteklemek için kullanmış olabileceği spekülasyonları yapılmıştır (Chavla, 2010).

Reuters ise, 4 Ocak 2010'da DEA'nın FARC ile El-Kaide arasında bir uyuşturucu kaçakçılığı ittifakı tespit ettiğini bildirmiştir. Bu haberler medyada hızlı yayılmış ve kamuoyunda şaşkınlık yaratmıştır. 29 Kasım 2009'da, karteller ve Kolombiya merkezli gerilla örgütleri arasındaki yeni bağlantıları ortaya koyan raporlar yayınlanmıştır. Observer'da yer alan bir raporda, Batı Afrika Mali'de bulunan yanmış bir Boeing 727'nin kalıntılarına dikkat çekilmiştir. Araştırmacılar uçağın Latin Amerika'dan Afrika'ya tonlarca kokain taşıdığından eminlerdir ancak

uçağın yıkım nedeni konusunda kesin bir bilgiye sahip değillerdir (Keating, 2010b).

Uyuşturucu istihbarat servislerinden sızan bilgilere göre, Güney Amerika narkotik kaçakçılığı grupları ile Orta Doğu merkezli terör örgütleri arasında önemli uyuşturucu yollarının varlığına işaret edilmektedir. Bu yolların Kolombiya'dan Venezuela üzerinden Batı Afrika'ya ve oradan Avrupa'ya uzandığı düşünülmektedir (Keating, 2010a).

Farqaeda'nın olası sonuçları, terör örgütlerinin finansman kaynaklarının çeşitlenmesi ve ideolojilerinin yayılması açısından endişe vericidir. Özellikle Hizbullah'ın Güney Amerika'daki varlığı ve etkisi, üç sınır bölgesindeki Arap kökenli topluluklar üzerinden Orta Doğu'daki radikal gruplara finansal destek sağlama potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda bu durum daha da kaygı vericidir (Chavla, 2010).

Farqaeda hakkında kanıtlar muğlaklığını korusa da , ilgili kurumlar tarafından yürütülen soruşturmaların sonuçları, bu ittifakın gerçek boyutunu ve etkilerini ortaya koyacaktır. Bu bağlamda, Farqaeda'nın varlığı ve faaliyetleri, uluslararası güvenlik ve istikrar için ciddi bir tehdit oluşturabilecek bir konu olarak değerlendirilmekte ve yakından izlenmektedir (Vlahos, 2010). Ayrıca bölgedeki terör örgütlerinin isimleri değişse de günümüzde de mevcut BM raporları ve Interpol çalışmalarına bakıldığında Latin Amerika- Batı Afrika- Avrupa üçgeninin en çok kullanılan uyuşturucu rotalarından olduğu anlaşılmaktadır. Zira Rotberg'in (2016) araştırmasına göre Avrupa'ya gelen kokainin %40'ının Afrika kıtası üzerinden gelmektedir ve bu rotada; El-Kaide, DAESH ve Boko Haram'ın etkin olduğu bölgelerdeki koordinasyonu önem arz etmektedir.

B. Taliban ile Uyuşturucu Trafığı

DAESH, terör faaliyetlerinin finansmanında çeşitli yöntemlere başvurmuş, bunlar arasında uyuşturucu trafiği de yer almıştır. Özellikle Taliban'ın kontrolünde olan Afganistan'da üretilen uyuşturucuların ticareti, DAESH için hem finansal kaynak sağlama hem de Taliban ile stratejik ilişkiler kurma açısından önemli bir rol oynamaktadır (Peters, 2009: 13).

Taliban'ın iktidara ilk geldiği yıllarda, uyuşturucu üretimi ve ticareti ile mücadele etme sözü vermiş olmasına rağmen, zamanla bu ticaretten elde edilen gelirlerin cazibesine kapılmıştır. Örgüt, uyuşturucu tarlalarından haraç almak, uyuşturucu laboratuvarlarını korumak ve uyuşturucu kaçakçılığına göz yumarak gelir elde etmektedir. Bu gelirler, Taliban'ın silah alımından asker maaşlarına kadar geniş bir yelpazede kullanılmaktadır (Rashid, 2000:124).

Taliban'ın uyuşturucu ticareti ile ilişkisi, Afganistan dışındaki diğer terör örgütleri ve suç ağları ile olan bağlantılarını da kapsamaktadır. Örgüt, Orta Asya, Avrupa ve diğer bölgelere uyuşturucu ihraç etmekte ve uluslararası suç örgütleriyle iş birliği yapmaktadır. Bu ilişkiler, Taliban'ı sadece bir terör örgütü olmaktan çıkarıp, aynı zamanda uluslararası bir suç örgütü haline getirmektedir (Peters, 2009: 24).

DAEŞ ve Taliban arasındaki muhtemel uyuşturucu trafiği ilişkisi, uluslararası terörizm ve narkoterörizm araştırmalarında incelenen bir konudur. Afganistan'da Taliban'ın uyuşturucu üretimi ve ticareti ile olan tarihsel ilişkisi, örgütün finansman kaynakları açısından iyi belgelenmiştir (Peters, 2009: 14). DAEŞ'in bu ticaretten nasıl faydalandığına dair ise net bilgiler sınırlı olmakla birlikte, örgütün de benzer yöntemlere başvurduğu yönünde iddialar bulunmaktadır (Chellaney, 2021).

Taliban'ın kontrolündeki bölgelerde afyon üretimi, 2001 yılında ABD'nin Afganistan'ı işgali sonrasında artış göstermiştir. Bu durum, Taliban'ın uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirleri daha da artırmıştır (UNODC, 2021). DAEŞ, Afganistan'da Taliban ile rekabet içerisinde olduğu dönemlerde dâhi, uyuşturucu ticaretinin getirdiği potansiyel gelirlerden faydalanma yollarını aramıştır. Bazı raporlar, DAEŞ'in Afganistan'daki hücrelerinin, uyuşturucu ticaretine bulaşarak finansman sağladığını öne sürmektedir (Cockayne, 2016). Bu iddialar, örgütün uyuşturucu ticareti ile terör faaliyetleri arasında bir bağ kurduğunu göstermektedir.

C. Eylemlerde Captagon Kullanımı

Captagon, ilk olarak 1960'lı yıllarda tedavi amacıyla kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Ancak, bağımlılık yapıcı etkileri nedeniyle birçok ülkede

yasaklanmıştır. Fenetilin ve amfetamin benzeri yapıları nedeniyle, kullanıcılar üzerinde güçlü uyarıcı etkiler yaratmaktadır (Steenkamp, 2023).

Captagon, fenetilin ve amfetamin türevi bir uyarıcıdır ve bilimsel adı fenetilin hidroklorür olan bir psikoaktif maddedir. Özellikle Orta Doğu'da savaşçılar arasında kullanımı yaygındır ve bu bağlamda, terör örgütleri tarafından savaşçıların performansını artırmak için kullanıldığı bilinmektedir (Esen, 2023).

Captagon'un psikoaktif etkileri, merkezi sinir sistemini uyararak kişinin uyanıklık düzeyini artırır ve yorgunluk hissini azaltır. Bu etkiler, özellikle savaş koşullarında kişilerin uzun süreler boyunca aktif kalabilmelerini sağlamakta ve algılarındaki ağrıları azaltmaktadır. Ayrıca, Captagon'un agresif davranışları artırabileceği ve risk algısını azaltabileceği gözlemlenmiştir (Rose, 2023).

DAEŞ'in captagon kullanımı, örgütün savaşçıların dayanıklılığını ve agresifliğini artırmak amacıyla stratejik bir araç olarak kullanılmaktadır. Özellikle zorlu çatışma koşullarında savaşçıların performansını maksimize etmek için bu maddenin tercih edildiği rapor edilmiştir (Lopez, 2015).

Örneğin; 3 Kasım 2015 tarihinde Paris'teki terörist saldırıda bulunan silahlı kişilerin bu hapları kullandıkları öne sürülmektedir. Görgü tanıklarınca teröristlerin saldırı sırasında 'durmadan ilerleyen, zombi gibi' bir odaklanma sergiledikleri ifade edilmektedir. Captagon, kullanıcılarına inanılmaz bir güç ve dayanıklılık sağlayan ve onları eylemlerini soğukkanlılıkla gerçekleştirmelerine izin veren 'kimyasal cesaret hapi' olarak görülmektedir (Keefe, 2016). Benzer şekilde, 2015 yazında Tunus'ta bir plajda 38 kişinin öldürüldüğü saldırılarda da captagon taklit tabletleri (CCT) kullanıldığı öne sürülmektedir (Fond ve Howes, 2016).

Bununla birlikte; DAEŞ'in eylemlerde captagon kullanımına dair yaygın inançların gerçek dışı olduğu da iddia edilmektedir. Bu konuda bir ilaç uzmanının raporuna dayanılarak, captagonun cihatçılar tarafından kullanıldığına dair yaygın inanın aslında bir mit olduğu öne sürülmektedir. Söz konusu rapor, 2015 Paris saldırıları sonrasında saldırganların "zombi gibi" oldukları ve captagon kullandıkları yönündeki iddiaların toksikoloji raporlarıyla çürütüldüğünü belirtmektedir. Araştırmacıların, saldırganların kanında uyuşturucu kullanımına dair hiçbir kanıt bulamadıkları öne sürülmektedir. Rapor, captagonun terör

eylemleriyle ilişkilendirilmesinin "satış yapan sansasyonelizm" olduğunu ve güvenilir veri eksikliği nedeniyle "anlaşılmaz düşmana" karşı mantıksız bir tepki olduğunu savunmaktadır (Moore, 2017).

Ancak 2020 yılında İtalyan güvenlik güçleri, dünya rekoru kıran bir operasyonda, terör örgütü DAESH tarafından üretildiği düşünülen rekor miktarda amfetamin ele geçirmiştir. Napoli yakınlarındaki Salerno limanında gerçekleştirilen operasyonda, kağıt silindirlerin içine gizlenmiş 84 milyon captagon tabletine el konulmuştur. Yaklaşık 14 ton ağırlığında olan bu uyuşturucunun parasal değeri bir milyar euro seviyelerindedir. DAESH'in bu uyuşturucuyu hem finansman sağlamak hem de savaşçıların acı ve korkuyu bastırmak için kullandığı bilinmektedir (Neal, 2020).

Captagon ticareti, DAESH gibi terör örgütlerinin finansman kaynaklarından biri haline gelmiştir. Özellikle DAESH'in kontrol ettiği bölgelerde üretim ve kaçakçılık yoluyla önemli gelir elde edilmektedir (Makarenko ve Mesquita, 2016). Bu uyuşturucunun yasa dışı yollarla satışından elde edilen gelirlerin terör eylemlerinin finansmanında kullanıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır (UNODC, 2020).

Şiddet içeren aşırıcılık bağlamında yapılan araştırmalar, genellikle madde kullanımı ile şiddet eylemleri arasındaki ilişkiyi ikincil bir faktör olarak ele almakta ve daha çok radikalleşme sürecini etkileyen diğer dinamiklere odaklanmaktadır. Bununla birlikte, son dönemde şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesinden önce madde kullanımına dair artan sayıda vaka rapor edilmiştir. Özellikle Avrupa'da, uyuşturucu kullanımı ile şiddet içeren aşırıcılık eğilimli (VIE) terör saldırıları arasındaki kesişim noktalarını inceleyen bir çalışma, saldırı öncesinde uyuşturucu tüketimi yapılan beş somut olaya işaret etmiştir. Bu olaylar; Aralık 2016'da Berlin Noel pazarına yönelik saldırı, Mart 2017'de Orly Havaalanı'nda gerçekleşen saldırı, Temmuz 2017'de Hamburg'da bir süpermarkette yaşanan saldırı, Ekim 2017'de Marsilya'daki bıçaklama vakası ve Mart 2018'de Carcassonne ve Trèbes'te düzenlenen saldırılardır. 2012-2018 yılları arasında Avrupa'da cihatçı saldırılarda bulunan toplam 75 saldırganın yaklaşık %7'sini bu beş kişi oluşturmaktadır. Bu bulgular, şiddet içeren aşırıcılık ve madde kullanımı arasındaki potansiyel bağlantının daha kapsamlı bir şekilde incelenmesinin gerekliliğine işaret etmektedir (Carlsson, 2021).

VI.FARC-NARKOTERÖR İLİŞKİSİ

FARC, 1964 yılında kurulmuş ve Kolombiya’da yarım yüzyıldan fazla bir süredir faaliyet gösteren Marksist-Leninist bir gerilla örgütüdür (Dudley, 2004:7). Örgüt, başlangıçta köylülerin toprak haklarını savunmak amacıyla kurulmuşken, zamanla narkotik ticaretine bulaşarak büyük miktarda finansal kaynak elde etmeye başlamıştır (Koshnisky, 2021).

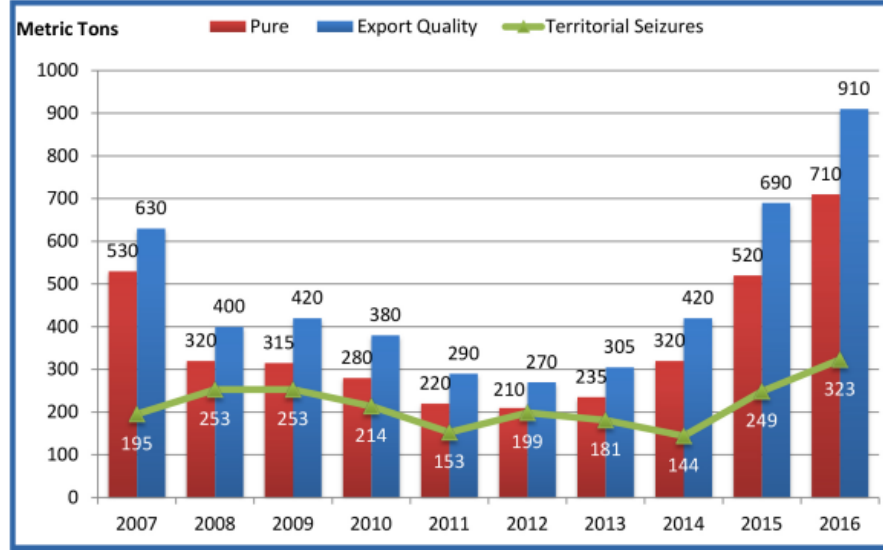
FARC, kokain ticaretine 1980’lerin başlarında dâhil olmuştur ve bu süreçte Kolombiya’nın en büyük uyuşturucu kartellerinden biri haline gelmiştir (Thoumi, 2002:181). Uyuşturucu ticareti, FARC’ın ana gelir kaynaklarından biri olmuş ve örgütün silahlanması, asker toplaması ve operasyonlarını sürdürmesi için gerekli finansmanı sağlamıştır (Chernick, 1998).

1990’ların başında, soğuk savaşın sona ermesi ve global siyasi dengelerin değişmesiyle, FARC uluslararası düzeyde destek kaybetmiştir. Ancak aynı dönemde, uyuşturucu ticareti sayesinde finansal kaynaklarını artırmış ve bu sayede bağımsız hareket etme kapasitesini güçlendirmiştir. Uyuşturucu ticareti, FARC’ın hem yerel uyuşturucu kartelleriyle hem de uluslararası suç örgütleriyle ilişkilerini derinleştirmesine neden olmuştur (Dudley, 2004).

FARC, uyuşturucu üretimi ve dağıtımında etkin bir rol üstlenmiştir. Koka bitkisinin ekimi, kokainin işlenmesi ve uluslararası pazarlara dağıtımı konusunda örgütün doğrudan kontrolü bulunmaktadır (Saab ve Taylor, 2009). Bu ticaretten elde edilen gelirlerle FARC, silahlı mücadelesini finanse etmiş ve bölgesel hakimiyetini sürdürmüştür (Otis, 2014: 2).

FARC’ın uyuşturucu ticaretine katılımı, Kolombiya’nın sosyal ve siyasal yapısını derinden etkilemiştir. Uyuşturucu ticareti nedeniyle yaşanan şiddet ve istikrarsızlık, Kolombiya toplumunda derin yaralar açmıştır (Felbab-Brown ve Newby, 2015). Aynı zamanda, bu durum uluslararası alanda Kolombiya’nın imajını zedelemiş ve ülkenin güvenlik politikalarını şekillendiren önemli bir faktör olmuştur (Wilde, 2001).

FARC'ın 2016 yılında imzalanan barış anlaşması sonrası silah bırakmasıyla birlikte bu dinamiklerde değişimler gözlenmiştir (International Crisis Group, 2017). Ancak eski militanların yeniden organize olma potansiyeli ve alternatif uyuşturucu pazarlarının ortaya çıkışı, gelecekteki güvenlik senaryolarını belirsiz kılmaktadır (Jelsma, 2017).

Şekil 1. Kolombiya Potansiyel Kokain Üretimi ve Bölgesel Nöbetler, 2007-2016.

(Kaynak: (DEA, 2017) https://www.dea.gov/sites/default/files/2018-07/DIB-014-17%20Colombian%20Cocaine%20Production%20Expansion_1.pdf)

Görselde görüldüğü gibi Kolombiyadaki kokain yakalamalarının kademeli olarak artışı ve 2016'da en üst noktaya ulaşması ve FARC'ın 2010'larda barış sürecine dâhil olup 2016 yılında hükümet ile barış yoluna gitmesi arasında paralellik bulunmaktadır. Bu sonuç, FARC'ın kokain ticaretinden artık eskisi kadar gelir sağlayamadığını ve barışa yöneldiğini anlamamız açısından önemlidir.

FARC ve Kolombiya devletinin 2016 yılındaki barış anlaşmalarında Kolombiya devleti tarafından konulan katı uyuşturucu ticaretine yönelik kaideler FARC'ın uyuşturucu faaliyetlerini sona erdirmek istemesini destekler niteliktedir (Eventon, 2016).

A. IRA-FARC Trafiği

FARC ile IRA arasındaki ilişki, 1990'lı yılların sonlarında ve 2000'li yılların başlarında, özellikle silah ve uyuşturucu trafiği açısından dikkate değer bir konu haline gelmiştir. Bu dönemde, IRA'nın FARC'a silah ve patlayıcılar konusunda

eğitim ve teknik destek sağladığına dair raporlar ortaya çıkmıştır (Bowden, 2001). Ayrıca, FARC'ın bu ilişkiden elde ettiği gelirle kendi operasyonlarını finanse ettiği ve IRA'nın ise Kolombiya'daki uyuşturucu ticaretinden pay aldığı iddia edilmektedir (Schrimp, 2015).

IRA'nın FARC ile ilişkisi, özellikle Kolombiya'da gerçekleştirilen bir dizi operasyonla belgelenmiştir. Bu operasyonlarda ele geçirilen belgelerde, IRA üyelerinin FARC militanlarına bomba yapımı, şehir gerilla taktikleri ve silah kullanımı konusunda eğitim verdiği bilgileri yer almaktadır (Rabasa ve Chalk, 2001: 35). Bu eğitimlerin karşılığında IRA'ya finansal destek sağlandığı ve bu finansal desteklerin IRA'nın kendi politik hedefleri için kullanıldığı ifade edilmektedir (Moloney, 2002:530).

FARC'ın uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirlerin bir kısmının IRA'ya aktarıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır. Özellikle kokain ticaretinin yoğun olduğu bölgelerde FARC tarafından sağlanan lojistik destekle IRA'nın uluslararası silah trafiğine dâhil olduğu belirtilmektedir. Bu ticaretin iki örgüt arasındaki iş birliğini güçlendirdiği ve karşılıklı yarar sağladığı belirtilmektedir (Leech, 2011).

FARC ile IRA arasındaki ilişkiye “Kolombiya Üçlüsü” çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir. Kolombiya Üçlüsü, Niall Connolly, James Monaghan ve Martin McCauley'den oluşan ve 2001 yılında Kolombiya'da FARC isyancılarına bomba yapımı konusunda eğitim verdikleri gerekçesiyle tutuklanan üç İrlandalıdır (Guardian 2001). Bu olay, Kuzey İrlanda barış sürecinin hassas bir döneminde gerçekleşmiş ve bu süreci tehlikeye atma riski taşımıştır. Üçlü, sahte pasaportlarla seyahat ettikleri ve FARC isyancılarına eğitim verdikleri iddiasıyla 11 Ağustos 2001'de Bogotá Uluslararası Havalimanı'nda aktarma yapmak üzere beklerken tutuklanmıştır. Kolombiya makamları, üçlünün IRA üyesi olduklarını ve FARC isyancılarına bomba yapımında eğitim verdiklerini iddia etmiştir. 2003 yılında terörizm suçlamalarıyla on yedi yıl hapis cezasına çarptırılan üçlü, cezalarını çekmeden kaçarak İrlanda Cumhuriyeti'ne dönmüşlerdir (Guardian 2004). Kolombiya ve İrlanda arasında bir iade anlaşması olmadığı için Kolombiya'ya iadeleri konusunda herhangi bir adım atılmamıştır. Kolombiya'da özel bir mahkeme tarafından Nisan 2020'de af edilmişlerdir, ancak 16 Aralık 2022'de bu af, üçlünün 2001 yılındaki Kolombiya seyahati hakkında tam anlamıyla gerçeği açıklamadıkları gerekçesiyle iptal edilmiştir (Guardian 2022).

IRA ve FARC arasındaki bu ilişkinin, hem Kolombiya hem de İrlanda'nın güvenlik politikalarını etkilediği gözlemlenmiştir. Her iki ülke de bu tür uluslararası suç ağlarıyla mücadelede yeni stratejiler geliştirmek zorunda kalmıştır (Cronin, 2009:267). Ayrıca, bu ilişkinin diğer terör örgütleri için bir model teşkil edebileceği ve uluslararası terörizmin yeni yüzünü oluşturabileceği değerlendirilmektedir.

B. Kokain Ticaretinin Önemi

Latin Amerika kıtası çağlar boyu biyoçeşitlilik olarak koka bitkisi üreticiliği bakımından en uygun iklim şartlarını taşımaktadır. And tepelerini mesken tutmuş yerlilerin tedavi maksatlı ve dini ritüellerinde çiğneyerek kullandığı koka bitki yaprakları toplumca zamanla toplanılıp türlü alkaloitler karıştırılarak uyuşturucu madde maksatlı tüketilmeye başlanmıştır. Siyasal istikrarsızlık sebebiyle ekonomik getirisi düşen kahve yetiştiriciliği, yerini giderek popüleritesini artıran ve daha çok maddi kazanım sağlayan koka bahçelerine bırakmıştır (Karch, 2017:87).

Bir kg saflık derecesi yüksek kokain uyuşturucu maddesi elde etmek için yaklaşık 1 ton koka bitki yaprağı gerekliliği bilgisi ve koka bitkisinin coğrafik olarak yalnızca Latin Amerika kıtasında en sağlıklı biçimde üretilebildiğini düşündüğümüzde bu bağımlılık derecesi yüksek olan maddenin kıta için ne kadar kayda değer olduğu ve maddenin maddi getirisinin görece olarak farklı uyuşturucu türlerine oranla daha yüksek olmasının sebeplerinin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir (Steward, 2013).

FARC, kokain ticaretine doğrudan katılım sağlayıp sağlamadığı tartışılan bir konu olsa da denetimini elinde tuttuğu alanlarda üretilmesine imkan sağlayıp, yetiştiriciliğinin yapıldığı bölgelerde vergilendirme yoluyla kaynak sağlamıştır. Barış öncesine kadar FARC'ın, Kolombiya'da koka ağacı bulunan bölgelerinin %70'ini kontrol ettiği ve yaklaşık olarak yalnızca kokain ticareti yoluya yıllık 267 milyon dolar kazandığı öne sürülmektedir (McDermott, 2017).

Ayrıca Kolombiya hükümeti ve FARC arasındaki barış sürecinde FARC'ın konumlandırıldığı silahsızlandırılmış alanda; New York Borsası idarecilerinden Richard Grosso'nun FARC sözcüsü Raul Reyes ile gazetelere yansıyan buluşması

FARC'ın maddi varlığının değerlendirilmesi açısından kayda değerdir (La Times, 1999).

FARC, kokain ticaretinden mühimmat sağlanması amacıyla da faydalanmıştır ve bu alanda uluslararası terör örgütleri ile iş birliğine girişmiştir (FBI, 2012). Uluslararası güvenliğe karşı en büyük etkilerden olan ve dünyada güvenlik algısına yeni bir boyut kazandıracak olan 2001 terör saldırılarının faili El-Kaide terör örgütü ve FARC'ın, uyuşturucu rota güvenliği ve ticareti bağlamında birlik içerisinde olduğu başta ABD Uyuşturucu ile Mücadele Kuvveti raporları - DEA, Drug Enforcement Administration- olmak üzere birçok rapor ve araştırmada, çalışmada belirtildiği üzere gündeme gelmektedir.

Ek olarak Fransız Sosyolog Alain Labrousse, Taliban ve FARC'ın uyuşturucu rota denetimi ve örgütsel avantajlarını çıkarlarıncı uygulamaları açısından örtüştükleri noktaları 2005 yılında kaleme aldığı araştırma yazısında belirtmiştir (Labrousse, 2005).

C. Latin Amerika Gerilla Dayanışması

Latin Amerika'da gerilla hareketlerinin kökeni, genellikle 20. yüzyılın ortalarına, özellikle Küba Devrimi'ne (1959) dayanmaktadır (Gott, 2002). Küba Devrimi'nin başarısı, bölgede benzer sosyal ve politik değişim arayışında olan diğer gruplara ilham vermiştir. Bu dönemde, FARC, ELN (Ejército de Liberación Nacional) ve diğer pek çok örgüt, silahlı mücadele yoluyla toplumsal değişim hedeflemektedirler (Wickham-Crowley, 1992:19).

Latin Amerika'da gerilla hareketlerinin dayanışması, sosyal adalet ve eşitlik talepleriyle birlikte emperyalizme karşı mücadeleyi içermektedir. Bu örgütler, benzer politik hedefler ve ideolojik çerçeveler etrafında birleşmişlerdir. Özellikle FARC ve ELN gibi gruplar, Kolombiya'da devlet güçlerine karşı koordineli eylemler gerçekleştirmişlerdir (Rochlin, 2003).

Bu hareketler, genellikle köylülerin ve yerel halkın haklarını savunarak, merkezi hükümetlerin politikalarına meydan okumuşlardır. Yoksulluk, adaletsizlik ve dış müdahalelere karşı duruşlarıyla tanınan bu gruplar, zaman zaman uluslararası arenada da destek ve sempati toplamışlardır. Ancak şiddet içeren yöntemleri nedeniyle eleştiriye de maruz kalmışlardır (Rochlin, 2003:37).

1960'lar ve 1970'ler boyunca, Latin Amerika'daki gerilla örgütleri arasında ideolojik ve stratejik ittifaklar gelişmiştir. Küba'nın liderliğindeki Tricontinental Konferansı (1966) Afrika, Asya ve Latin Amerika'dan devrimci hareketleri bir araya getirerek, emperyalizme karşı küresel bir cephe oluşturmayı amaçlamıştır. Küba'nın bu hareketlere verdiği destek, eğitim kampları kurma, silah ve finansal kaynak sağlama şeklinde olmuştur (Klepak, 2005:180). Bu tür platformlar, örgütler arasında bilgi alışverişi ve taktik paylaşımını kolaylaştırmıştır (Gleijeses, 1996).

Gerilla örgütleri arasında eğitim ve kaynak paylaşımı da önemli bir dayanışma biçimi olmuştur. Örneğin, FARC'ın bazı üyeleri Küba'da askerî eğitim almış ve bu eğitimleri Kolombiya'ya taşıyarak diğer militanları eğitmiştir. Ayrıca, bu tür dayanışma hareketleri, silah ve finansal kaynakların paylaşılmasını da içermektedir (Leech, 2011:21).

FARC'ın yanı sıra, El Salvador'daki FMLN (Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional), Nikaragua'daki Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi (FSLN) ve Peru'daki Aydınlık Yol (Sendero Luminoso) gibi örgütler de bölgesel dayanışma içerisinde yer almıştır (McClintock, 1998:386). Bu örgütler, sık sık birbirlerine lojistik destek sağlamış ve ortak eylemler düzenlemek için iş birliği yapmıştır.

1980'lerden itibaren uyuşturucu ticareti, gerilla örgütleri için önemli bir finansman kaynağı haline gelmiştir. Bu durum, özellikle FARC için geçerli olup, uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerle silahlanmakta ve operasyonlarını finanse etmekteydi. Bu süreçte bazı gerilla örgütleri arasında uyuşturucu ticaretinde iş birliği yapıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır (Thoumi, 1995:224).

Örgütler arasındaki bu dayanışma, sadece askerî ve lojistik destekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda ideolojik ve stratejik düzeyde de kendini göstermiştir. Gerilla grupları arasındaki bu bağlar, özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nde, ABD'nin bölgedeki anti-komünist politikalarına karşı bir tepki olarak güçlenmiştir. Böylece, Latin Amerika'daki gerilla hareketleri arasında bir dayanışma ağı oluşmuş ve bu ağ, bölgesel çatışmaların seyrini etkilemiştir (LeoGrande, 1998:268).

VII. SONUÇ

Bu çalışma, DAESH ve FARC terör örgütlerinin narkoterörizmle ilişkilerini ve bu alandan faydalanma biçimlerini ele almıştır. Çalışmanın araştırma soruları ışığında, DAESH ve FARC'ın faaliyetlerinde narkoterörizmin rolü ve bu iki örgüt arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir.

Çalışmanın ilk araştırma sorusu “DAESH terör örgütünün faaliyetlerinde narkoterörizmin rolü nedir?” olarak belirlenmiştir.

DAESH, kuruluşundan gerileme ve çökme sürecine kadar farklı finansman yöntemlerine başvurmuştur. Bu yöntemler arasında, radikalleşme sürecinde ve operasyonel faaliyetlerde narkoterörizmin rolü öne çıkmaktadır. Örgütün maddi kazanımlarında narkoterörizm, özellikle bölgesel uyuşturucu ticareti ve savaşçıların muharebe kabiliyetlerini artırma amacıyla uyuşturucu kullanımı ile kendini göstermektedir.

DAESH'in, özellikle Taliban ile olan ilişkileri çerçevesinde Afganistan'daki uyuşturucu trafiğine dâhil olduğu ve bu yolla finansal kaynaklarını genişlettiği, avantajlı uyuşturucu rotalarının güvenliğinde etkili olan terör örgütleri ile ilişkiler içerisinde bulunduğu belgelenmektedir. Bu ilişkilerin, örgütün sürdürülebilirlik ve genişleme kapasitesini artırdığı görülmektedir, örgütün geleceğinde bu durumun etkili olacağı varsayımında bulunmaktadır.

DAESH mensuplarının eylem sırasında psikoaktif maddelerden biri olan captagon kullanımının, örgüt içerisinde yaygın olduğu gözükmektedir. Bu madde, savaşçıların dayanıklılığını ve agresifliğini artırarak, çatışma esnasında psikolojik bir avantaj sağlamaktadır. Captagon kullanımının, DAESH savaşçıların muharebe performansları üzerindeki etkileri dikkate değer başka bir husus olarak gözükmektedir.

Bu bağlamda, DAESH terör örgütünün faaliyetlerinde narkoterörizmin oynadığı rol, hem finansal hem de operasyonel açıdan örgütün kapasitesini artırmakta ve sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Uyuşturucu ticaretinden elde

edilen gelirler ve savaşçıların performansını artırma amacıyla uyuşturucu kullanımı, DAES’in radikalleşme sürecinde ve terör eylemlerinin icrasında merkezi öneme sahiptir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu “FARC terör örgütünün faaliyetlerinde narkoterörizmin rolü nedir?” olarak belirlenmiştir.

FARC’ın faaliyetleri, özellikle Latin Amerika’da uyuşturucu ticareti ve siyasi mücadele ile iç içe geçmiş bir tarihe sahiptir. FARC için kokain ticareti, örgütün en önemli finansman kaynaklarından biri olmuştur. Bu örgüt, Kolombiya’daki en büyük uyuşturucu geliri elde eden örgütlerden biri olarak gözükmemektedir ve elde edilen gelirler doğrudan silahlanma, eğitim ve propaganda gibi faaliyetlere yönlendirilmiştir. Kolombiya’nın coğrafi konumu ve iklim şartları, bu ticaretin gelişmesi için elverişli bir ortam sağlamıştır. Bu ticaretten elde edilen gelirler, FARC’ın askerî ve siyasi faaliyetlerini sürdürmesinde hayati rol oynamıştır.

FARC’ın narkoterörizm faaliyetleri, Latin Amerika’daki diğer gerilla hareketleriyle olan dayanışmasını da etkilemiştir. Uyuşturucu ticareti, bölgedeki radikal sol hareketler arasında finansal kaynakların ve lojistik desteklerin paylaşımını kolaylaştırmıştır. Bu dayanışma ağı içerisinde uyuşturucu ticareti, örgütler arası ilişkileri güçlendiren ve operasyonel kapasitelerini artıran bir araç olarak kullanılmıştır.

FARC’ın narkoterörizm faaliyetleri, IRA ile olan ilişkileri üzerinden de ele alınmıştır. İki örgüt arasındaki iş birliği, uyuşturucu ticareti ve silah alışverişı gibi alanlarda kendini göstermektedir. Özellikle 1980’ler ve 1990’larda IRA’nın silahlanma ihtiyaçlarının bir kısmı FARC tarafından sağlanan uyuşturucu gelirleri ile finanse edilmiştir. IRA’nın silah ve eğitim desteğı karşılığında FARC’ın uyuşturucu ticaretinden elde ettiğı gelirleri paylaşması, bu simbiyotik ilişkinin somut bir örneğidir.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu “Bu iki örgütün narkoterörizm açısından faaliyetleri benzer midir?” olarak belirlenmiştir.

DAES, Orta Doğu’da, özellikle Irak ve Suriye’de faaliyet gösteren radikal bir terör örgütüdür. Finansmanını çeşitli yollarla sağlamıştır; bunlar arasında petrol kaçakçılığı, fidye, zorla alınan vergiler ve bazı raporlara göre uyuşturucu ticareti

de yer alır. DAESH'in uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı olduğuna dair kanıtlar, özellikle kaptagon (fenetilin) ticareti bağlamında ortaya çıkmıştır.

Diğer yandan, FARC, yarım asırdan fazla bir süredir Kolombiya'da faaliyet gösteren Marksist-Leninist bir gerilla hareketidir. FARC'ın finansmanı büyük ölçüde uyuşturucu ticaretine dayanmaktadır. Örgüt, Kolombiya'daki kokain üretiminin büyük bir kısmını kontrol ederek önemli gelir elde etmiştir. FARC, uyuşturucu ticaretini sadece finansman aracı olarak kullanmakla kalmamış, aynı zamanda bu ticaretten elde edilen gelirle bölgesel nüfuzunu da genişletmiştir.

DAESH ve FARC, narkoterörizm faaliyetlerinde benzer yolları izlemişlerdir; her ikisi de örgütsel faaliyetlerini sürdürmek için uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirleri kullanmıştır. Bu finansman yöntemi, terörizm ve organize suç arasındaki kesişimini gözler önüne sermektedir. Uyuşturucu ticareti, bu örgütlerin bölgesel güç ve etki kazanmalarında önemli bir araç haline gelmiş, böylece narkoterörizmin sadece bir finansman mekanizması değil, aynı zamanda siyasi ve toplumsal etkileri olan küresel çok boyutlu bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Her iki örgüt de, uyuşturucu ticaretinin sağladığı gelirle bağlantılı olarak çeşitli yerel ve uluslararası suç örgütleriyle karmaşık ilişkiler geliştirmişlerdir. Bu ilişkiler, uyuşturucu ticaretinin lojistiği, dağıtım ağları ve karşılıklı çıkarlar etrafında şekillenmiştir.

DAESH, özellikle Suriye ve Irak'ta kontrolü altındaki bölgelerde, uyuşturucu ticaretini finanse etmek ve yönetmek için yerel suç örgütleriyle iş birliği yapmıştır. Bu iş birlikleri, sınır ötesi kaçakçılık faaliyetlerini kolaylaştırmış ve DAESH'in uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirlerin artmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca, DAESH'in kaptagon ticareti, bölgedeki diğer suç ağları ile entegrasyonunu ve bu ağlar arasındaki iş birliğini de güçlendirmiştir.

FARC ise, Kolombiya'daki uyuşturucu ticaretini kontrol edebilmek için hem yerel hem de uluslararası suç örgütleriyle geniş çaplı ilişkiler geliştirmiştir. Bu ilişkiler, kokain ticaretinin üretim, dağıtım ve gelir paylaşımı gibi tüm yönlerini kapsamıştır. FARC'ın bu ağları kullanarak Kolombiya'dan dünya çapındaki pazarlara kokain ihraç ettiği bilinmektedir.

Her iki örgütün de diğer suç örgütleriyle olan bu ilişkileri, narkoterörizmin çok katmanlı ve çok yönlü bir sorun olduğunu göstermektedir. Bu ilişkiler, yerel

halkın güvenliği, bölgesel istikrar ve uluslararası güvenlik üzerinde doğrudan etkileri olmuştur. Örgütler arası bu karmaşık ilişkiler ağı, narkoterörizmin sadece terörle mücadele çabalarını değil, aynı zamanda uluslararası suçla mücadele stratejilerini de şekillendiren bir faktör haline gelmiştir.

Fakat DAEŞ ve FARC arasındaki farklılıkların da göz ardı edilemez bir boyutta olduğu anlaşılmaktadır. DAEŞ'in uyuşturucu ticareti genellikle captagon gibi sentetik uyuşturucularla ilişkilendirilirken, FARC'ın adı köklü bir şekilde kokain ticareti ile anılmaktadır.

Bir diğer farklılık coğrafi alanda görülmektedir. DAEŞ, kaçakçılık ve terör eylemleri aracılığıyla geniş bir coğrafyada etki alanını genişletmiştir. Buna karşılık, FARC'ın etkinlikleri daha çok Kolombiya sınırları içinde yoğunlaşmış ve uyuşturucu ticaretini daha sistemli bir şekilde yönetmiştir.

Siyasi hedefler açısından da, FARC ve DAEŞ arasında belirgin farklar bulunmaktadır. FARC'ın kökenleri Marksist-Leninist ideolojiye dayanmakta ve hareket, siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için uzun süreli bir mücadele yürütmüştür. Öte yandan, DAEŞ'in radikal İslamcılığa dayanan ideolojisi, dünya çapında cihadı amaçlayan global bir vizyonla hareket etmiştir. Her iki örgüt de narkoterörizmi farklı ideolojik sonuçlar elde etmek için bir araç olarak kullanmıştır.

Çalışmada benimsenen Narkoterörizm tanımlaması ışığında FARC terör örgütünün; Kokain ticaretinden elde ettiği gelir ile varlığını uzun yıllar devam ettirdiği ve uyuşturucu ticaretinden elde edilen faydanın azalması, hükümetin son barış sürecine kadar askeri, psikolojik yöntemlerle uyuşturucu madde ticaretine karşı etkin politikaları sebebiyle barış sürecine dâhil olup dağıldığı için narkoterörist bir örgüt olduğu sonucuna varılmıştır. DAEŞ ise son yıllardaki güç kaybından sonra uyuşturucudan elde ettiği faydaları artırması yüzünden tam anlamıyla narkoterörist olmayan ancak olası Boko Haram gibi popüler uyuşturucu rotalarında faaliyet gösteren ve ideolojik olarak da uzak olmadığı örgütler ile ilişkileri ile gelecekte narkoterörist nitelik kazanması muhtemel bir terör örgütüdür.

DAEŞ ve FARC'ın faaliyetleri, terörle mücadele ve uluslararası güvenlik politikalarının, karmaşık suç-terör ağlarına karşı kapsamlı ve çok boyutlu

yaklaşımlar geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu alışma, ileriki araştırmalar için bir veri kaynağı sunmakta ve narkoterörizmle mücadelenin sadece güvenlik glerinin içi olmadığını, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve siyasi politikaların da entegre edilmesini gerektiren çok katmanlı bir sorun olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte; araştırmanın bulguları, uyuşturucuyla mücadele çabalarının zaman zaman politik amaçlar için bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Ancak, uyuşturucu sorununun ciddiyei ve insan hayatı üzerindeki derin etkileri dikkate alındığında, bu mücadelenin siyasi politik hedefler için bir araç olmaktan ziyade, kendi başına bir amaç olması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Uyuşturucuyla mücadele, yalnızca halk sağlığını koruma ve suç oranlarını düşürme amacı taşımalıdır. Bu bağlamda, politika yapıcılarının, uyuşturucu kullanımı ve ticaretiyle ilişkili sosyal ve ekonomik sorunları çözmek için kapsamlı, adil ve etkin stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir. Uyuşturucuyla mücadelede başarı, ancak bu sorunun kök nedenlerinin anlaşılması ve çözülmesiyle mümkün olabilecektir.

Ehrlichman'ın itirafları, politik hedeflerin uyuşturucuyla mücadele politikalarının şekillendirilmesinde nasıl etkili olabileceğinin bir örneğini teşkil etmektedir. Bu durum, politikaların oluşturulmasında etik ve insan haklarına saygılı bir yaklaşımın önemini ortaya koymaktadır. Böylece, uyuşturucuyla mücadelede asıl amacın, toplumun her kesimine fayda sağlamak ve uyuşturucu kullanımının yol açtığı zararları en aza indirmek olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Son olarak, uyuşturucuyla mücadeledeki asli gaye, toplumun genel refahını artırmak ve uyuşturucu bağımlılığı ile mücadelenin insan merkezli bir yaklaşımla yürütülmesi olmalıdır. Bu yaklaşım, hem bireylerin iyileştirilmesine hem de toplumsal kalkınmanın desteklenmesine katkıda bulunacaktır. Uyuşturucuyla mücadele politikalarının, siyasi manevraların ötesinde, bilimsel kanıtlar ve insan haklarına dayalı olarak şekillendirilmesi bu sürecin temelini oluşturmalıdır.

VIII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

BEITH, M. (2010). **The Last Narco: Inside the Hunt for El Chapo, the World's Most Wanted Drug Lord.** Open Road+ Grove/Atlantic, ISBN 0802145485, 288.

BOWDEN, M. (2001). **Killing Pablo: The Hunt for the World's Greatest Outlaw.** Atlantic Press, ISBN 0871137836, 296.

BRITTAIN, J. J. (2010). **Revolutionary Social Change in Colombia: The Origin and Direction of the FARC-EP.** Pluto Press, ISBN 0745328768, 368.

CARROLL, L. A. (2011). Violent democratization : social movements, elites, and politics in Colombia's rural war zones, 1984/2008. University of Notre Dame Press. ISBN 0268023034, 464.

COCKAYNE, J. (2016). **Hidden Power: The Strategic Logic of Organized Crime.** Oxford Univ. Pr. ISBN 978-0190627331, 496.

COCKBURN, P. (2015). **The Rise of Islamic State: ISIS and the New Sunni Revolution.** Verso Books, ISBN 1784780405, 192.

COCKBURN, P. (2016). **The Age of Jihad: Islamic State and the Great War for the Middle East.** Verso Books, ISBN 1784784494, 464.

COURTWRIGHT, D. T. (2001). **Forces of Habit: Drugs and the Making of the Modern World.** Cambridge, MA: Harvard University Press, ISBN 0674010035, 288.

CRONIN, A. K. (2009). **How Terrorism Ends: Understanding the Decline and Demise of Terrorist Campaigns.** Princeton University Press, ISBN:1400831148, 9781400831142, 336.

CURTIS, G: E. ve KARACAN, T. (2002). **The Nexus Among Terrorists, Narcotics Traffickers, Weapons Proliferators, and Organized Crime Networks**

- In Western Europe.** Federal Research Division Library of Congress, Washington ISBN 1481921282, 36.
- ÇINAR, Y. (2014). **Tamil Sorunu: Tarihsel Gelişim, Çatışma Süreci ve Çözüm.** İstanbul: Hükümdar Yayınları SBN: 6058672659, 182.
- DAFTARY, F. (1992). **The Isma'ilis: Their History and Doctrines.** Cambridge University Press. ISBN 0521429749, 803.
- DAFTARY, F. (2020). **Short History of the Ismailis: Traditions of a Muslim Community.** Edinburgh University Press, 256.
- DELGADO, M. R. (2024). Las mujeres de Sendero Luminoso y del MRTA: vidas subversivas, historias silenciadas, Catarata, ISBN 8413529522, 83.
- DEVOTTA, N. (2007). **Sinhalese Buddhist Nationalist Ideology: Implications for Politics and Conflict Resolution in Sri Lanka.** East-West Center Washington, Policy Studies, ISBN 1932728643, 40.
- DUDLEY, S. (2004). **Walking Ghosts: Murder and Guerrilla Politics in Colombia.** Routledge, ISBN 1135954267, 9781135954260, 314.
- FAY, P. W. (1997). The Opium War, 1840-1842: Barbarians in the Celestial Empire in the early part of the nineteenth century and the war by which they forced her gates ajar, Univ of North Carolina Press, ISBN 0807847143, 9780807847145, 406.
- GIRALDO, J. C. (2005). **Los Rodríguez Orejuela: El Cartel de Calí y Sus Amigos.** Cangrejo, ISBN 9588243246, 9789588243245, 220.
- GLEIJESES, P. (1996). **Conflicting Missions: Havana, Washington, and Africa, 1959-1976.** Chapel Hill: University of North Carolina Press, ISBN 0807854646, 576.
- GOOTENBERG, P. (2008). **Andean Cocaine: the Making of a Global Drug.** Univ of North Carolina Press, ISBN 0807832294, 9780807832295, 442.
- GOTT, R. (2002). **In the Shadow of the Liberator: Hugo Chávez and the Transformation of Venezuela.** London: Verso, ISBN 1859847757, 160.
- HARMON, C. C. (2020). **A Citizen's Guide to Terrorism and Counterterrorism,** Routledge, ISBN 1000292509, 9781000292503, 172.

- HENDERSON, J. D. (2015). **Colombia's Narcotics Nightmare: How the Drug Trade Destroyed Peace.** McFarland, ISBN 1476618844, 9781476618845, 240.
- KARCH, S. B. (2017). **A Brief History of Cocaine.** Boca Raton, FL: CRC press, ISBN: 1420036351, 224.
- KENNEY, M. (2007). **From Pablo to Osama: Trafficking and Terrorist Networks, Government Bureaucracies, and Competitive Adaptation.** University Park, PA: Pennsylvania State University Press, ISBN 0271029315, 293.
- KLEPAK, H. (2005). **Cuba's Military 1990-2005: Revolutionary Soldiers During Counter-Revolutionary Times.** Palgrave Macmillan, ISSN 2691-218X, 340.
- KIRK, R. (2003). **More Terrible Than Death: Massacres, Drugs, and America's War in Colombia.** PublicAffairs, ISBN 1586482076, 336.
- KUMAR, V. (2022). **Handbook on Opium: History and Basis of Opioids in Therapeutics,** Elsevier Science, 2022, ISBN 0323909035, 9780323909037, 244.
- LEECH, G. (2011). **The FARC: The Longest Insurgency.** London: Zed Books, ISBN: 1780321880, 192.
- LEOGRANDE, W. M. (1998). **Our Own Backyard: The United States in Central America, 1977-1992.** University of North Carolina Press, ISBN 9780807848579, 792.
- LEWIS, B. (2011). **The Assassins: A Radical Sect in Islam,** Hachette UK, ISBN: 0297863339, 76.
- MAO, H. (2016). **The Qing Empire and the Opium War.** Cambridge University Press ISBN: 1107069874, 568.
- MARCELLA, G. (2001). **Plan Colombia: The Strategic and Operational Imperatives.** U.S. Army War Collage Press., ISBN 1463527721, 36.
- MCCLINTOCK, C. (1998). **Revolutionary Movements in Latin America: El Salvador's FMLN and Peru's Shining Path.** United States Institute of Peace Press, ISBN: 978-1878379771, 416.

- MOLONEY, E. (2002). **A Secret History of the IRA**. W.W. Norton & Company, ISBN: 0393325024, 600.
- MORENO PABÓN, J. (2018). El Efecto Globo: Identificación de Regiones Propensas a la Producción de Coca. Universidad de los Andes, Facultad de Economía, CEDE, ISSN 16577191 Edicion electronica, 36.
- NAYLOR, R. T. (2004). **Wages of Crime: Black Markets, Illegal Finance, and the Underworld Economy**. Manas Publications, ISBN 8170492033, 336.
- O'BALLANCE, E. (1989). **The Cyanide War: Tamil Insurrection in Sri Lanka 1973–88**. Londra: Brassey's, ISBN: 0080366953, 175
- OOSTERVELD, W. T., BLOEM, W., FARNHAM, N., KAYAOĞLU, B. ve SWEIJIS, T. (2017). **The Rise and Fall of ISIS: From Evitability to Inevitability**. The Hague Centre for Strategic Studies, ISBN/EAN: 978-94-92102-49-2, 23.
- PEARCE, J. (1990). **Colombia: Inside the labyrinth**. Latin America Bureau, ISBN: 978-1-909013-61-2, 328.
- PETERS, G. (2009). **How Opium Profits the Taliban**. United States Institute of Peace, Washington, DC 20036-3011, ISBN 978-1-60127-032-0, 37.
- RABASA, A. ve CHALK, P. (2001). **Colombian Labyrinth: The Synergy of Drugs and Insurgency and Its Implications for Regional Stability**. RAND Corporation, ISBN 0833029940, 132.
- RAMIREZ, M. C. (2011). **Between the Guerrillas and the State: The Cocalero Movement, Citizenship, and Identity in the Colombian Amazon**. Duke University Press ISBN: 9780822350002, 328.
- RASHID, A. (2000). **Taliban: Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia**. Yale University Press, ISBN: 9780300089028, 274.
- RENIMA, A., TILOUINE, H. ve ESTES, R. J. (2016). The Islamic Golden Age: A Story of the Triumph of the Islamic Civilization. The State of Social Progress of Islamic Societies, ISBN: 978-3-319-24772-4, (25-52), 682.

- RETTIG, R. A. (1999). **Military Use of Drugs Not Yet Approved by the FDA for CW/BW Defense: Lessons from the Gulf War**, Rand Corporation, ISBN 0833026836, 119.
- ROCHLIN, J. F. (2003). **Vanguard Revolutionaries in Latin America: Peru, Colombia, Mexico**. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, ISBN: 978-1-58826-106-9, 287.
- ROMERO, M. (2003). **Paramilitares y autodefensas, 1982-2003. Temas de Hoy : Instituto de Estudios Políticos y Relaciones Internacionales**, Universidad Nacional de Colombia : Editorial Planeta Colombiana ISBN:9789584206138, 295.
- RUBIN, B. R. (2002). **The Fragmentation of Afghanistan: State Formation and Collapse in the International System**. New Haven, CT: Yale University Press, ISBN 0300095198, 420.
- SAFFORD, F. ve PALACIOS, M. (2002). **Colombia: Fragmented Land, Divided Society**. Oxford University Press, ISBN 019504617X, 9780195046175, 404.
- SCHMID, A. P. (2011). Glossary and Abbreviations of Terms and Concepts Relating to Terrorism and Counter-terrorism. A. P. Schmid (Ed.). **Routledge Handbook of Terrorism Research** içinde (pp. 598–703). Routledge, 736.
- SHELLEY, L. I. (2014). **Dirty Entanglements: Corruption, Crime, and Terrorism**. Cambridge University Press ISBN: 978-1107689305, 386.
- STOKES, D. (2005). **America's Other War: Terrorizing Colombia**. Zed Books, ISBN: 1842775472, 168.
- THOUMI, F. E. (1995). **Political Economy and Illegal Drugs in Colombia**. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers ISBN: 9280808869, 320.
- THOUMI, F. E. (2002). **Illegal Drugs, Economy, and Society in the Andes**. Johns Hopkins University Press ISBN: 0801878543, 447.
- TOKATLIAN, J. G. (2010). **Globalización, Narcotráfico Y Violencia: Siete Ensayos SOBRE COLOMBIA**. NORMA, ISBN: 987933467, 315.

VIRANI, S. N. (2007). **The Ismailis in the Middle Ages: A History of Survival, a Search for Salvation**. Oxford University Press. ISBN 9780195311730, 0195311736, 291.

WICKHAM-CROWLEY, T. P. (1992). **Guerrillas and Revolution in Latin America: A Comparative Study of Insurgents and Regimes since 1956**. Princeton, NJ: Princeton University Press. ISBN 9780691023366, 32

DERGİLER

AGAR, M., REISINGER, H. S. (2020). A Tale of Two Policies: The French Connection, Methadone, and Heroin Epidemics, *Culture, Medicine and Psychiatry*, 26(3), 371–396.

AĞKAYA, O. (2022). “The Concept of Narco-Terrorism and Its Historical Development: A Model of Analysis on the Drug-Trafficking Groups”. **Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 22–35.

AĞKAYA, O., GENÇ YILMAZ, A. ve ERKEM GÜLBOY G.P. (2022). “Narko-Terörizm Kavramı ve Tarihsel Gelişimi: Uyuşturucu Trafığıyla Bağlantılı Gruplara Yönelik Bir Analiz Modeli.” **Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 6, sayı 1, ss. 22–35.

AKTAŞ, A. (2023). “Radikalizm ve Yoksunluk İlişkisi: Boko Haram Örneği”. **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 23, sayı 4, ss. 1131-1152.

ANTWI-BOATENG, O. (2017). “Boko Haram and the Islamic State: A Tale of Two Terrors”. **Conflict Studies Quarterly**, Conflict Studies Quarterly Issue 18, January 2017, pp. 20-39 (18).

AWAN, I. (2017). “Cyber-Extremism: Isis and the Power of Social Media”. **Social Science and Public Policy**, volume 54, issue 2, pp.138-149.

BALDARO, E., SILVIA, D., & TOMMASO, G. (2019). CorsAfrique: The Corsican Milieu in Africa, between Business and Raison d'état. The European Review of Organised Crime volume 5 Issue 1, ISSN: 2312-1653 pp. 36-59.

- BELHABIB, D., LE BILLON, P. ve WRATHALL, D. J. (2020). "Narco-Fish: Global Fisheries and Drug Trafficking". **Fish and Fisheries**, volume 21, issue 5, pp. 992-1007.
- BERTI, B. (2009). Colombia's FARC and the Basque ETA: Exploring the Tactical and Economic Partnership, The Jamestown Foundation, Terrorism Monitor Volume: 7 Issue: 2.
- BIDERMAN, C., DE MELLO, J. M., DE LIMA, R. S. ve SCHNEIDER, A. (2019). "Pax Monopolista and Crime: The Case of the Emergence of the Primeiro Comando da Capital in São Paulo". **Journal of Quantitative Criminology**, 35, pp. 573-605.
- BJÖRNEHED, E. (2004). "Narco-terrorism: The merger of the War on Drugs and the War on Terror". **Global Crime**, volume 6, issue 3-4, ss.305-324.
- BLOOM, M. ve DAYMON, C. (2018). "Assessing the Future Threat: ISIS's Virtual Caliphate". **Orbis**, volume 62, issue 3, pp. 372-388.
- BOZKURT, A. (2014). "Hizbullah'ın Lübnan'da Kuruluşu ve Popüleritesinin Sebepleri", **Tarih Okulu Dergisi**, cilt 7, sayı 17, ss. 599-627.
- CASTRO-SARDI, X. ve ERAZO, C. (2019). "Sufrimiento Agencia Política: Pesquisa Sobre La Condición De Víctima En Bojayá, Colombia". **Athenea Digital. Revista de pensamiento e investigación social**, Marzo 2019 volume 19, issue 1.
- CERON, A., CURINI, L. ve IACUS, S. M. (2019). "ISIS at its Apogee: The Arabic Discourse on Twitter and What We Can Learn From That About ISIS Support and Foreign Fighters". **Sage open**, Sage Journals, volume 9, issue 1.
- CHERNICK, M. W. (1998). Negotiating Peace Amid Multiple Forms of Violence: The Protracted Search for a Settlement to the Armed Conflicts in Colombia. In C. Arnson (Ed.), **Comparative Peace Processes in Latin America**, Stanford University Press. (pp. 159–198).
- CORNELL, S. E. (2007). "Narcotics and Armed Conflict: Interaction and Implications". **Studies in Conflict & Terrorism**, volume 30, issue 3, pp. 207-227.

- CRISTIANI, D. (2010). Al-Qaeda in the Islamic Maghreb and the Africa-to-Europe Narco-Trafficking Connection, The Jamestown Foundation, Terrorism Monitor Volume: 8 Issue: 43, pp. 1-10.
- ÇAKIR, M. F. (2020). “Yasa Dışı Uyuşturucu Ticaretinin Terör Örgütleri Üzerinde Etkileri”. **Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 20, sayı 1, 303-324.
- DOANE, L. (2016). Feeding Chaos: Why Air Campaigns Didn’t Defeat the FARC and Won’t Defeat ISIL, *Infinity Journal*, Volume 5, Issue 2, 23-28
- EDWARDS, A. ve LEVI, M. (2008). “Researching the Organization of Serious Crimes”. **Criminology & Criminal Justice**, volume 8, issue 4, 363-388.
- FARWELL, J. P. (2014). The Media Strategy of ISIS. *Survival Global Politics and Strategy*, volume 56, issue 6, 49–55.
- FELBAB-BROWN, V. (2005). “Afghanistan: When Counternarcotics Undermines Counterterrorism”. **The Washington Quarterly**, volume 28, issue 4, 55-72.
- FOND, G. ve HOWES, O. (2016). “Pharmacoterrorism: the potential role of psychoactive drugs in the Paris and Tunisian attacks”. **Psychopharmacology**, volume 233, issue 5, pp. 933–935.
- GAMBILL, G. (2004). “Abu Musab al-Zarqawi: A Biographical Sketch.” **Terrorism Monitor**, The Jamestown Foundation volume 2, issue 24.
- GERSTENBLITH, P. (2016). “The Destruction of Cultural Heritage: A Crime Against Property or a Crime Against People?”. **John Marshall Review of Intellectual Property Law**, volume 15, issue 336.
- GUTIERREZ SANIN, F. (2008). “Telling the Difference: Guerrillas and Paramilitaries in the Colombian War”. **Politics & Society**, volume 36, issue 1, ss. 3-34.
- HANSEN-LEWIS, J., & SHAPIRO, J. (2015). Understanding the Daesh Economy. *Perspectives On Terrorism*, volume 9, issue 4, 142-155.
- JACOBSON, M. ve LEVITT, M. (2010). Tracking Narco-Terrorist Networks: The Money Trail. **Fletcher F. World Aff.**, 34, 117.

- JONES, S. G., VALLEE, C., NEWLEE, D., HARRINGTON, N., SHARB, C., BYRNE, H. ve TRANSNATIONAL, C. S. I. S. (2018). **The Evolution of the Salafi-Jihadist Threat**. Center for Strategic and International Studies, 9.
- KARAAĞAÇ, Y. (2019). “Terörizmle Mücadele Yöntemleri: İngiltere ve Kolombiya Örneği”. **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, cilt 6, sayı 1, ss. 231-242.
- KARAGIANNIS, E. (2009). “Hizballah as a Social Movement Organization: A Framing Approach”. **Mediterranean Politics**, volume 14, issue 3, pp.365-383.
- KELEŞ, A. (2017). FETÖ’nün Kronolojik Analizi. **Eskiyeni** , cilt 34, ss.69-73,
- KEYVAN, Ö. Z. (2021). Hong Kong’un Siyasi Dönüşümü Krizinde ABD ve Çin’in Rolü. **Apam Çin Çalışmaları**, Ankara Üniversitesi Yayınları 1, ss. 109-128.
- KÖSE, T. (2006). “Değişen Ortadoğu Denkleminde İsrail-Lübnan Krizi ve Türkiye’nin Rolü”, **Akademik Ortadoğu**, cilt 1, sayı 2, ss.55-89.
- KURT, S. (2019). “Irak ve Şam İslam Devleti’nin Ortaya Çıkışı ve Güçlenmesinde Amerika Birleşik Devletleri’nin Rolü”. **Ortadoğu Etütleri**, cilt 11, sayı 2, ss. 393-419.
- KURUM, M. ve AVCI, E. (2018). “Radikalizm ve Aşırıcılıktan Terörizme: Siyasal Şiddetin Araçsallaştırılması.” **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, cilt 14, sayı 28, ss.37-90.
- LABROUSSE, A. (2005). “The FARC and the Taliban’s Connection to Drugs.” **Journal of Drug Issues**, volume 35, issue 1, pp.169-184.
- MAKARENKO, T. (2004). “The Crime-Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism.” **Global Crime**, volume 6, issue 1, pp. 129-145.
- MAKARENKO, T. ve MESQUITA, M. (2016). “The Crime-Terror Continuum Revisited: A Model for the Study of Hybrid Criminal Organisations.” **Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism**, volume 11, issue 2, pp. 81-95.

- MANN,P. (2002). “Islamic Movement of Uzbekistan: Will it Strake Back?”, **Strategic Analysis**, volume 26, issue 2, pp. 294 – 304.
- MARAŞ, H. (2017). “İslami Söylemli Terörizmin Nijerya’ya Yansımaları: Boko Haram Terör Örgütünün İncelenmesi.” **Journal of Turkish Studies**, cilt 12, sayı 3, ss. 441-466.
- MARCHANT, A. (2012). The French Connection: Between Myth and Reality. *Vingtième Siècle. Revue d’histoire*, 3/115, pp. 89-102.
- MULLINS, S. (2009). “Parallels Between Crime and Terrorism: A Social Psychological Perspective.” **Studies in Conflict & Terrorism**, volume 32, no. 9, pp. 811-830.
- MUÑOZ, C. A. G. (2015). Diálogos de paz gobierno-FARC-EP y las oportunidades. *Estudios Políticos*, ISSN: 0121-5167 num .46 enero-junio, 2015, pp. 243-261.
- NORMAN, S. V. (2018). “Narcotization as Security Dilemma: The FARC and Drug Trade in Colombia”. **Studies in Conflict & Terrorism**, volume 41, issue 8, pp. 638-659.
- OKOLI, A. C. ve NWANGWU, C. (2023). “Organized Crime–Terror Nexus: Interrogating the Linkage Between Banditry and Terrorism in Northern Nigeria”. **Journal of Asian and African Studies**, volume 58, issue 5, pp.766-778.
- ORTIZ, R. D. (2008). “Insurgent Strategies in the Post-Cold War: The Case of the Revolutionary Armed Forces of Colombia”. **Studies in Conflict & Terrorism**, volume 31, issue 4, pp. 308-327.
- ÖNAL, B. (2023). “Afrika’da Terör: Boko Haram Terör Örgütü ve Kadın Teröristler”, **Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 2, ss.353-386.
- ÖNEN, N. ve JANE, M. (2024). “21. Yüzyılda Güvenliğin Değişen Parametreleri Bağlamında Terörizmin Küreselleşmesi”, **Diplomasi Araştırmaları Dergisi**, cilt 5, sayı 2, ss. 68.
- ÖZTÜRK, H. (2018). FETÖ Üzerine Bir Analiz. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(-), 175-191.

- ÖZTÜRK, T. (2022). “Tamil Kaplanları: Mağlubiyetin Jeopolitik Analizi”. **Akademik Hassasiyetler**, cilt 9, sayı 20, ss. 309-335.
- PACHOLSKA, D. ve WOJCIECHOWSKI, T. (2023). Substance Abuse And The Radicalisation Process, *Terrorizm – studia, analizy, prewencja*, Issue: 3, pp. 439-473.
- PELLERIN, M. (2014). Narcoterrorism: Beyond the Myth C. Barrios ve T. Koepf (Ed.), **Re-mapping the Sahel: transnational security challenges and international responses**, içinde (ss.25-32). EU Institute for Security Studies. <https://www.iss.europa.eu/>, pp:31.
- PERRI, F. S. ve BRODY, R. G. (2011). “The Dark Triad: Organized Crime, Terror and Fraud.” **Journal of Money Laundering Control**, volume 14, issue 1, pp. 44-59.
- ROSE, C. (2023). The reach of the trade in Captagon beyond the Middle East. *European View*, volume 22 issue 2, pp 295-303.
- RUBIN, B. R. (2000). “The Political Economy of War and Peace in Afghanistan”. **World development**, volume 28, issue 10, pp.1789-1803.
- SAAB, B. Y. ve TAYLOR, A. W. (2009). “Criminality and Armed Groups: A Comparative Study of FARC and Paramilitary Groups in Colombia”. **Studies in Conflict & Terrorism**, volume 32, issue 6, pp.455-475.
- SCHMID, A. P. (2005). “Links Between Terrorism and Drug Trafficking: A Case of Narco-Terrorism?” **International Summit on Democracy, Terrorism and Security**, 8, 27, pp 14.
- SCOTT, P. D. (2000). **Washington and the Politics Of Drugs, Variant**, issue 11, pp 2-5, <https://romulusstudio.com/variant/pdfs/issue11/Variant11.pdf>.
- SERT, A., DEMİR, C. ve AVCI, E. (2020). “Strateji, Örgütlenme ve Motivasyonu Kendine Özgü Bir Terörist Örgüt: Fetö.” **Güvenlik Bilimleri Dergisi, Özel Sayı (Uluslararası Güvenlik Kongresi Özel Sayısı)**, 1-28. <https://doi.org/10.28956/gbd.695868>
- SFINTES, C. (2020). “A Reality of the Middle East and ISIS”. **Revista Universitară de Sociologie**, volume 16, issue 1, pp 318-326.

- SHARMA, S. ve RAVIKUMAR, K. V. (2017). “Narco-Terrorism—A Reat to National Security”. **International Research Journal on Police Science**, volume 3, issue 1, pp. 40-45.
- SHELLEY, L. I. (2020). “Illicit Trade and Terrorism”. **Perspectives on Terrorism**, volume 14, issue 4, pp. 7-20.
- STEENKAMP, C. (2022). The Crime-Terror Nexus in Syria and Iraq. In **The Nexus Between Organized Crime and Terrorism**, Edward Elgar Publishing, pp 301-317.
- STEENKAMP, C. (2023). Captagon and Conflict: Drugs and War on the Border Between Jordan and Syria. **Mediterranean Politics**, pp 1-25.
- TEKİNER, M. A. ve KAYABAŞI, C. (2017). “Narko-Terörizm Tehdidi ile Mücadelede Polis Eğitiminin Rolü ve Önemi”. **Güvenlik Çalışmaları Dergisi**, cilt 19, sayı 4, ss.137-154.
- TEKTAŞ, E. (2023). “Nijerya’nın Ulusal Güvenliği Kapsamında Bir Terör Örgütünün Anatomisi: Boko Haram”. **Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi**, cilt 7, sayı 1, ss.206-235.
- TOZLU, M. (2016). “Terörizm Bağlamında Hizbullah”. **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, cilt 8, sayı 1, ss. 39-49.
- VALASIK, M., & PHILLIPS, M. (2017). Understanding modern terror and insurgency through the lens of street gangs: ISIS as a case study. **Journal of Criminological Research, Policy and Practice**, volume 3 issue 3, pp 192-207.
- WANG, P. (2010). “The Crime-Terror Nexus: Transformation, Alliance, Convergence”. **Asian Social Science**, volume 6, issue 6, pp 11.
- WILDE, A. (2001). “Colombia: The Politics of Reforming the State”. **Latin American Research Review**, volume 36, issue 2, pp.155-182.
- YAŞA, A. G., ve YILMAZ, M. L. (2020). “Terör Örgütleriyle Mücadele Sürecinde Ekonomik İstihbaratın Rolü: DEAŞ Örneği”. **Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 3, sayı 1, ss. 107-130.

YOUNG, K. R., MCCOY, A. W., READ, C. B. ve ADAMS II, L. P. (1973). "The Politics of Heroin in Southeast Asia". *Pacific Affairs*, volume 46, issue 2, pp. 343-345.

TEZLER

DEMİRÖZ, A. (2024). "Etnik-Ayrılcıkçı Terör Örgütlerini Ortadan Kaldırma Yolu Olarak Müzakereler: IRA ve Tamil Kaplanları Karşılaştırması", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, ss: 125.

DZIWORNU, M. G. (2017). "Zamansal ve mekansal boyutuyla suçun coğrafi bir analizi: Gana örneği, (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Coğrafya Ana Bilim Dalı, 118.

ERDOĞAN, A. (2018). "**Dini Motifli Terörizm ve Finansal Kaynakları: El Kaide, İŞİD ve Boko Haram.**" (Yüksek Lisans Tezi) Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ekonomi Politikası Ana Bilim Dalı, 142.

NUHOĞLU, Ö. (2022). "Uluslararası Terör Ve Terörizm: Kavramsal Bir Tartışma", (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 73.

ROCK, J. L. (2016). **The funding of Boko Haram and Nigeria's actions to stop it** (Master's thesis, Naval Postgraduate School Monterey, CA 93943-5000, 39.

ULUER, A.G (2014). Nijerya'da Silahlı Örgütler: Boko Haram ve MEND. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 144.

İNTERNET KAYNAKLARI

ALDIRMAZ, Y. (2017). "Terör ve Ortadoğu: El Kaide, Hizbullah, İşid." Ege Üniversitesi, https://www.researchgate.net/publication/341387179_Teror_ve_Ortadogu_El_Kaide_Hizbullah_ISID (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

- ALLAN, N. J. (2004). 'Opium Production in Afghanistan and Pakistan', in Michael K Steinberg, Joseph J Hobbs, and Kent Mathewson (eds), *Dangerous Harvest: Drug Plants and the Transformation of Indigenous Landscapes* (New York, 2004; online edn, Oxford Academic, 12 Nov. 2020), <https://doi.org/10.1093/oso/9780195143201.003.0010>, (Erişim Tarihi 27 Haziran 2023)
- BARAN, Z., STARR, F. ve CORNELL, S.E. (2006). *Islamic Radicalism in Central Asia and the Caucasus: Implications for the EU*, Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, https://www.files.ethz.ch/isn/30281/14_Islam_Radicalisim_Central_Asia.pdf (Erişim Tarihi 27 Haziran 2023)
- BASIN VE HALKLA İLİşKİLER MÜşAVİRLİĞİ (2016). FETÖ'den Mafyaya 500 Kilo Uyuşturucu. <https://basin.adalet.gov.tr/amp/fetoden-mafyaya-500-kilo-uyusturucu> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- BAUM, D. (2016). Legalize it all: How to win the War on Drugs 16 Apr 2016, Harper's Magazine. <https://harpers.org/archive/2016/04/legalize-it-all/> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- BBC NEWS. (2012). Guatemala's President Urges Debate on Drug Legalisation. BBC. Archived from the original on July 6, 2019. <https://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-17502417> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- BOZBAYINDIR, A.E.(2017). Suçlar ve Failleri-III. Özenbaş, N. (Ed.). *Kriminoloji içinde* (Ünite 8). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. <https://anabilgi.anadolu.edu.tr/?contentId=245683> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- BRITANNICA (2024). Irish Republican Army Summary. <https://www.britannica.com/summary/Irish-Republican-Army> (Erişim Tarihi: 19 Mayıs 2024).
- CARLSSON, L. (2021). Substance use and Violent Extremism. Publications Office of the European Union. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-11/ran_substance_use_and_violent_extremism_112021_en_0.pdf (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

- CHAVLA, L. (2010). FARQaeda* (FARC + Al Qaeda): A Real Threat or a Matter of Circumstantial Evidence? A Council on Hemispheric Affairs, Scoop Media. <https://www.scoop.co.nz/stories/WO1002/S00102/farqaeda-farc-al-qaeda-a-real-threat.htm> Erişim: 15.02.2024
- CHELLANEY, B. (2021). The Narco-Terrorist Taliban, Project Syndicate, Nov 12, <https://www.project-syndicate.org/commentary/narco-terrorism-taliban-trafficking-opioids-and-meth-by-brahma-chellaney-2021-11> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- COUNTER TERRORISM GUIDE, (2022). National Liberation Army, ELN https://www.dni.gov/nctc/ftos/el_n_fto.html (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024).
- DEA, (2017). “Colombian Cocaine Production Expansion Contributes to Rise in Supply in the United States” https://www.dea.gov/sites/default/files/2018-07/DIB-014-17%20Colombian%20Cocaine%20Production%20Expansion_1.pdf (Erişim Tarihi: 1 Mayıs 2024).
- DELFIN, M. (2010). FARC, ETA and El Kaide: The Terror Connection. <https://iberosphere.com/2010/03/the-terror-connection-a-common-cause-for-the-farc-eta-and-al-qaeda/790> (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2024).
- EGM NARKOTİK SUÇLARLA MÜCADELE BAŞKANLIĞI, (2023) Türkiye Uyuşturucu Raporu Eğilimler ve Gelişmeler” https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUB%C4%B0M/Ulusal%20Yay%C4%B1nlar/2023_TURKIYE_UYUSTURUCU_RAPORU.pdf (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024).
- EL ESPECTADOR (2016). Las masacres que han sufrido los indígenas Awá. <https://www.elespectador.com/judicial/las-masacres-que-han-sufrido-los-indigenas-awa-article-656588/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- ERDEM, S. E. (2016). FETÖ’den mafyaya 500 kilo uyuşturucu, 20 ARALIK 2016, <https://www.star.com.tr/politika/fetoden-mafyaya-500-kilo-uyusturucu-haber-1168966/> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

- ESEN, M. E. (2023). “Bir Narko-Devlet olarak Suriye.” https://www.institute.org/opinion/bir-narko-devlet-olarak-suriye?7e1df0c3_page=2 (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- EVENTON, R. (2016). Colombia: Drugs and the Peace Agreement, GDPO Situation Analysis <https://www.swansea.ac.uk/media/Colombia---Drugs-and-the-Peace-Agreement.pdf> (Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2024).
- FBI (2012). United States Attorney’s Office Southern District of New York. Lebanese Man Sentenced to 12 Years in Prison for Conspiring to Provide Material Support to Terrorists.. <https://archives.fbi.gov/archives/newyork/press-releases/2012/lebanese-man-sentenced-to-12-years-in-prison-for-conspiring-to-provide-material-support-to-terrorists> (Erişim Tarihi:15.01.2024)
- FELBAB-BROWN, V., ve NEWBY A. (2015). How to break free of the drugs-conflict nexus in Colombia. Brookings. Retrieved from <https://www.brookings.edu/articles/how-to-break-free-of-the-drugs-conflict-nexus-in-colombia/> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- GORRITI, G. (2021). It’s time to end five decades of strategic fallacy. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/06/14/peru-war-on-drugs-violence-strategic-failure/> (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- GÜNEş (2017). Kumpasın beyni Metin Topuz ABD’nin İstanbul Başkonsolosluğu’nda çıktı! Bharara ile kontağı kuran kişi. <https://www.gunes.com/gundem/kumpasin-beyni-metin-topuz-abd-nin-istanbul-baskonsoloslugu-nda-cikti-bharara-ile-kontagi-kuran-kisi-819982> (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- HUTCHINSON, A. (2002). International Drug Trafficking and Terrorism. Testimony Before the Senate Judiciary Committee Subcommittee on Technology, Terrorism, and Government Information. March, 13, 2001-2009, <https://2001-2009.state.gov/p/inl/rls/rm/9239.htm>. (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024).
- HÜSEYNİ, H. (2023). Washington'da Hizbullah'ın Amerikan Güvenliğine Yönelik Oluşturduğu Tehditten Endişe Ediliyor!

<https://www.indyturk.com/node/665266/d%C3%BCnyadan-sesler/washingtonda-hizbullah%C4%B1n-amerikan-g%C3%BCvenli%C4%9Fine-y%C3%B6nelik-olu%C5%9Fturdu%C4%9Fu> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024).

INSIGHT CRIME (2023). FARC. <https://insightcrime.org/es/noticias-crimen-organizado-colombia/farc-perfil/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. (2014). The Day After Tomorrow: Colombia's FARC and the End of the Conflict. Latin America Report N°53, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/day-after-tomorrow-colombia-s-farc-and-end-conflict> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. (2017). Colombia's Armed Groups Battle for the Spoils of Peace. Report No:63 <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/63-colombias-armed-groups-battle-spoils-peace> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

İÇİşLERİ BAKANLIĞI. (2016). Narkoterorizm ile Mücadele: Uyuşturucu ve PKK/KCK. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/narkoterorizm_web%20icin.pdf (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

JELSMA, M. (2017). Coca and the Colombian Peace Accords: A Commentary on the Pilot Substitution Project in Briceño, https://www.researchgate.net/publication/319112656_Coca_and_the_Colombian_Peace_Accords_A_Commentary_on_the_Pilot_Substitution_Project_in_Briceno (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

KATZMAN, K. (2002). Terrorism: Near Eastern Groups and State Sponsors, 2002. CRS Report for Congress RL31119. Washington, DC: Congressional Research Service. <http://fas.org/irp/crs/RL31119.pdf>. (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).

KEATING, J. (2010a). Farqaeda Comes to Congress. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2010/01/08/farqaeda-comes-to-congress/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

- KEATING, J. (2010b). How Worried Should We be about FARQaeda? Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2010/01/05/how-worried-should-we-be-about-farqaeda/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- KEEFE, P.R. (2016). The Drugs of War—Captagon and the Islamic State. Alınan adres: <https://tcf.org/content/report/the-drugs-of-war/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- KOSHNISKY, G. (2021). The Political Economy of PIRA Terrorism, WavellRoom, Oct 15 2021, <https://wavellroom.com/2021/10/15/the-political-economy-of-pira-terrorism/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024).
- KÖPRÜLÜ, M. O. ve ÇİFTÇİ, İ. (-). Terörizmin Kavramsallaştırılması Tartışmalarına Bir Örnekle Kuruluşundan Kurumsallaşmasına Uluslararası Terör Örgütü Hizbullah (Lübnan). Terör ve şiddet Sarmalında Ortadoğu ve Afrika, ss 85-107. https://scholar.google.com.tr/citations?view_op=view_citation&hl=tr&user=5a3XRSIAAAAJ&citation_for_view=5a3XRSIAAAAJ:W7OEmFMy1HYC (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- KRAVITZ, M. ve NICHOLS, W. (2016). “A Bitter Pill to Swallow: Connections Between Captagon, Syria, and the Gulf.” <https://jia.sipa.columbia.edu/news/bitter-pill-swallow-connections-between-captagon-syria-and-gulf> (Erişim Tarihi: 15.01.2024)
- LACHER, W. (2012). Organized Crime and Conflict in the Sahel-Sahara Region Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, https://www.researchgate.net/publication/265109369_Organized_Crime_and_Conflict_in_the_Sahel-Sahara_Region (Erişim Tarihi: 15.01.2024).
- LA TIMES. (1999). NYSE Chief Meets Rebel in Colombia. Los Angeles Times. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1999-jun-27-mn-50699-story.html> (Erişim Tarihi: 15.01.2024)
- LEVITT, M. (2012). Hizbullah Narco-Terrorism A growing Cross-Border threat, The Washington Institute, Policy Analysis, Articles & Testimony 15 Ekim 2012 <https://www.washingtoninstitute.org/media/3195> (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2023)

- LOPEZ, G. (2015). Captagon, ISIS's Favorite Amphetamine, Explained. Vox. <https://www.vox.com/world/2015/11/20/9769264/captagon-isis-drug> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- LURIE, D. (2020). Branching Out- How Drugs Could Help ISIS Finance a Resurgence, American Security Project <https://www.americansecurityproject.org/branching-out-how-drugs-could-help-isis-finance-a-resurgence/> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2024).
- MCDERMOTT, J. (2017). The FARC's Riches: Up to \$580 Million in Annual Income. InSight Crime. <https://insightcrime.org/news/analysis/farc-riches-yearly-income-up-to-580-million/> (Erişim Tarihi: 15.01.2024)
- MERRIAM-WEBSTER. (N.D.). Narcotic. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved June 01, 2024, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/narcotic>. (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- MINTEH, B. S. (2013). Narco-Terrorism - A Risk Assessment of Global Terrorist Linkages to the International Drug Trade (December 6, 2013). 5th International Symposium on Terrorism and Crime, Antalya, Turkey, 2013, SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2518612> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2518612> (Erişim Tarihi: 15.01.2024)
- MOORE, J. (2017). Breaking the Myth of Captagon, the 'Jihadi Pill' Made Famous by ISIS. <https://www.newsweek.com/breaking-myth-captagon-jihadi-pill-made-famous-isis-642792> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- NAUMKIN, V. V. (2003). Militant Islam in Central Asia: The Case of the Islamic Movement of Uzbekistan. UC Berkeley: Berkeley Program in Soviet and Post-Soviet Studies. Retrieved from <https://escholarship.org/uc/item/7ch968cn>(Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- NEAL, W. (2020). Italy Seizes ISIS Drugs in World-Record Bust. <https://www.occrp.org/en/daily/12668-italy-seizes-isis-drugs-in-world-record-bust> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- NEUMANN, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalization That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Organization for Security and Co-operation in Europe,

<https://www.osce.org/files/f/documents/1/2/346841.pdf> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

OKUDUCİ, İ. (2021). Hizbullah Lübnan'ı Uyuşturucu Merkezine Dönuştürmekle Suçlanıyor <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hizbullah-lubnani-uyusturucu-merkezine-donusturmekle-suclaniyor/2430207> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

OTIS, J. (2014). The FARC and Colombia's Illegal Drug Trade. Wilson Center. Retrieved from <https://www.wilsoncenter.org/publication/the-farc-and-colombias-illegal-drug-trade>, (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2024).

PATABENDIGE, C. L. C. M. (2023). Legal Implications on Narcotics; a Threat to National Security. Ministry of Defence Sri Lanka, https://www.defence.lk/Article/view_article/27007, 4. (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024).

RAJASINGHAM, K. T. (2001). A Nightmarish British Legacy, Asia Times, Chapter: 13 ss:27, <https://sangam.org/sri-lanka-the-untold-story-chapter-13/> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

REWARDS FOR JUSTICE, (2024a), Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi(DHKP-C) <https://rewardsforjustice.net/tr/rewards/devrimci-halk-kurtulus-partisi-cephesi-dhkp-c/> (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024).

REWARDS FOR JUSTICE, (2024b), "El-Kaide", Yakın Doğu- Kuzey Afrika ve Orta Doğu, <https://rewardsforjustice.net/tr/rewards/el-kaide/> (Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2024).

ROBINS, L.N. (1974). The Vietnam Drug User Returns. Special Action Office Monograph, Series A, No.2. U.S. Government Printing Office, <https://prhome.defense.gov/Portals/52/Documents/RFM/Readiness/DDR/P/docs/35%20Final%20Report.%20The%20Vietnam%20drug%20user%20returns.pdf> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

ROTBURG, R. (2016). The Little-Understood Connection Between Islamic Terror and Drug Profits. <https://theconversation.com/the-little-understood-connection-between-islamic-terror-and-drug-profits-53602>. (Erişim tarihi: 15.05.2024)

- SCHRIMP, J. (2015). Post- Demobilization of the FARC: Predictions for Colombia's Future Crimescape, The International Affairs Review, <https://www.ia-rgwu.org/print-archive/post-demobilization-of-the-farc-predictions-for-colombias-future-crimescape>. (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- SOUTHERN DISTRICT OF NEW YORK (2012). Malian Man Sentenced in Manhattan Federal Court to 57 Months In Prison For Conspiring to Provide Material Support to Terrorists. <https://www.justice.gov/archive/usao/nys/pressreleases/March12/issaoumarsentencing.html> (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- STEWART, S. (2013). Mexico's Cartels and the Economics of Cocaine. Stratfor Security Weekly, <https://worldview.stratfor.com/article/mexicos-cartels-and-economics-cocaine>. <https://worldview.stratfor.com/article/mexican-cartels-and-cocaine-profits> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- şAHİN, M. (2018). FETÖ'nün Uyuşturucu Trafiği Tescillendi <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/fetonun-uyusturucu-trafigi-tescillendi-397545.html> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- T.C. DIşIşLERİ BAKANLIğI, (2022). DHKP-C <https://www.mfa.gov.tr/dhkp-c.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024).
- T.C. İSTANBUL CUMHURİYET BAşSAVCILIğI (2016). Soruşturma No: 2016/97293 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/5375?KelimAra%5B0%5D=ya&page=300>, (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- THE ECONOMIST. (2012). Politics This Week. The Economist. Archived from the original on April 2, 2012. <http://www.economist.com/node/21551550>, (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- THE GUARDIAN. (2001, Ağustos 18). Colombia Calls for Trio to be Tried in UK. <https://www.theguardian.com/uk/2001/aug/18/colombia.northernireland>, (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- THE GUARDIAN. (2004, Aralık 18). Colombian Court Clears Men Over IRA Training. <https://www.theguardian.com/world/2004/dec/18/colombia.northernireland>, (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)

- THE GUARDIAN. (2022, Aralık 16). Colombia Grants Amnesty To Alleged IRA Bomb-Making Trio.
<https://www.theguardian.com/world/2022/dec/16/colombia-amnesty-alleged-ira-bomb-making-trio> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024)
- UNODC. (2013). Transnational Organized Crime in West Africa: A Threat Assessment. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.
<https://www.unodc.org/toc/en/reports/TOCTAWestAfrica.html>
- UNODC. (2020). Afghanistan Opium Survey 2020. United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/20210503_Executive_summary_Opium_Survey_2020_SMALL.pdf (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- UNODC. (2021). Afghanistan Opium Survey 2021. United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan_Opium_Survey_2021.pdf (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- UNODC. (2021). World Drug Report 2021. Vienna: United Nations publication.
<https://www.unodc.org/unodc/data-and-analysis/wdr2021.html> (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024).
- VAROL, H. (2020). Bir Terör Örgütünün Anatomisi: Aydınlık Yol.
<https://www.teram.org/Icerik/bir-teror-orgutunun-anatomisi-aydinlik-yol-64> (Erişim Tarihi : 04.05.2024).
- VAUGHN, B. (2011). “Sri Lanka: Background and U.S. Relations”, CRS Report for Congress, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL31707.pdf> (Erişim Tarihi: 19.05.2024).
- VLAHOS, K. (2010). You Say FARQaeda, I Say El Qaeda. Antiwar.com.
<https://original.antiwar.com/vlahos/2010/01/18/you-say-farqaeda-i-say/> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)
- VULLIAMY, E. (2011). How a Big US Bank Laundered Billions from Mexico’s Murderous Drug Gangs. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/world/2011/apr/03/us-bank-mexico-drug-gangs> (Erişim Tarihi: 15.02.2024)

YILDIRIM, (2022). Bataklik İddianamesi FETÖ'nün Uyuşturucu Bağlantılarını Ortaya Koydu. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bataklik-iddianamesi-fetonun-uyusturucu-baglantilarini-ortaya-koydu-723391.html> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2024).

ÖZGEÇMİŞ

EMİN SUNAR

EĞİTİM

Yüksek Lisans İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul - Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları 2021-2022

Üniversite Eskişehir Anadolu Üniversitesi –Uluslararası İlişkiler 2016 – 2019

Yüksek Okul İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul - Uyg. İspanyolca&Çevirmenlik– 2013 – 2016

Yüksek Okul Aksaray Polis Meslek Okulu 2010-2012

Lise Gölcük İhsaniye Anadolu Lisesi, Kocaeli 2006 – 2010

İŞ DENEYİMİ

2012 - 2018 Atatürk Uluslararası Havalimanı Suç Soruşturmaları Büro Amr.

Yabancılar Sorumlusu

Uluslararası yabancı terörist savaşçıları, militan grupları ve insan kaçakçılığı konularını soruşturmak; sahte seyahat belgelerine sahip yolcuların tespiti; ve sorumlu konsolosluklar ve büyükelçiliklerle işbirliği ile sınır dışı edilme süreçlerini yönetmek.

2018 - Narkotik Suç. Müc.Şb.Md. Hudut Br. Amr.

Sistem Risk Analiz Uzmanı

Davranışsal gözlem teknikleriyle birlikte profesyonel bilgisayar yazılımları yardımıyla yolcu taramasına risk temelli yaklaşımlar uygulamak ve yasal, teknik ve fiziksel gözetim yöntemleri kullanarak yasadışı uluslararası uyuşturucu kaçakçılığına katılma olasılığı yüksek olan bireyleri tespit etmek.

19/11/2021-27/11/2021 89. INTERPOL Genel Zirvesi Delege İletişim Memuru

KURS-SERTİFİKA-BECERİ

- Kuvvet&Silah kullanım teknikleri ve etikleri

- Operasyonel Atış Teknikleri, Fiziksel Gözetleme ve Pusuda Hayatta Kalma Kursu
- Acil Durum Müdahale, Şüpheli Kişi ve Araç Tespiti ve Güvenlik Müdahale Eğitimi
- Polislik Etikleri Eğitimi
- Toplumsal olayları önleme ve Farkındalık Eğitimi
- Sivil Havacılık Güvenliği Eğitimi
- Temel Narkotik ve Analiz Eğitimi
- 7 Başarı Belgesi; Çeşitli yurt içi-yurt dışı uyuşturucu operasyonlarındaki başarılarından dolayı 2018-2024
- Başarı Belgesi; Pandemi dönemi görev başarısı
- Başarı belgesi : FETÖ/PDY Silahlı terör örgütü illegal kalkışmasına karşı başarılı görevlerden ötürü.
- 3 Üstün Başarı ödülü; 9 başarı ödülü sebebiyle

BİLGİSAYAR BECERİLERİ

Microsoft Office Programları -ileri düzey ,C#.C+- basit düzey

DİL BECERİLERİ

İNGİLİZCE Okuma: İleri Düzey, Yazma: İleri Düzey, Konuşma: İleri Düzey

65 YDS Puanı (Milli Eğitim Bakanlığı koordinatörlüğünde düzenlenen İngilizce Dil sınavı)

İSPANYOLCA Okuma: İleri Düzey, Yazma: İleri Düzey, Konuşma: Orta Düzey

Uluslararası kabul görmüş Üniversite Diploması